

15 rokov (1994 - 2009)

Zo zbierok Vojenského historického múzea v Prievidziach 122 mm húfnica vzor 38

Deň detí a vojakov

Vystavená pozemná a letecká technika, ukážky výcviku vojenských profesionálov, prelety vrtulníkov a lietadiel, branná súťaž pre školákov aj súťaže pre najmladšie deti v regrutačnom stane, vystavené najlepšie práce z výtvarnej súťaže Vojaci očami detí, hudobníci z Jánošíka, Projektu PB či z Bezdeda Bandu – a najmä dobrá nálada a takmer záračne príjemné počasie boli súčasťou už 12. Dňa detí s Ozbrojenými silami SR a Slovenským rozhlasom, ktorý sa uskutočnil 30. mája 2009 v Bytči.

„Ja som veru ako chlapec nemal takúto šancu stretnúť sa s vojakmi naživo, až keď ma povolali na základnú vojenskú službu,“ s úsmevom spomenul minister obrany Jaroslav Baška, keď zavítal do bytčianskeho športového areálu aj s manželkou, dcérkou a dvoma synmi. Hoci musíme v rezorte obrany skutočne šetriť, dievčatá a chlapcov, ktorí prišli do Bytče aj s početne zastúpenými dospelými, sme nechceli o náš spoločný sviatok ukrátiť“, dodal minister. „Bezprostredný kontakt vojakov s verejnosťou je to najlepšie, ako sa môžu ozbrojené sily prezentovať a komunikovať s ľuďmi a aj vďaka tomu majú takú vysokú dôveru,“ zdôraznil major Norbert Hrib, náčelník oddelenia regrutácie z Personálneho úradu. „Chlapcom sa páčili hlavne helikoptéry a dievčatám skákací hrad s cukrovou vatou,“ zasmiala sa pani Miriam Sútá, ktorá do Bytče pricestovala z Trenčína so 7-ročnou Pavlíkou a 4-ročnými trojčatami Ondrejkom, Palkom a Svetlankou. Jej manžel Martin ako podpráporčík slúžiaci v nemšovskej multifunkčnej základni, v Bytči spolupracoval na príprave podujatia a tak boli radi, že strávili peknú sobotu sčasti spolu. „Ráno pršalo a bolo také pochmúrne, že sa nám ani nechcelo ísť. Dážď však prestal a záračne sa vyčislo, takže náčelník generálneho štábu ako rodák z Bytče musí mať skutočne priazeň na tých najvyšších miestach,“ dobromyseľne sa zasmiala pani Sútá.

„Bytča nám ponúkla na organizovanie Dňa detí pekný športový areál, mesto na čele s primátorom Petrom Korcom bolo pri jeho zabezpečení nanajvýš ústretové, vyčislo sa, takže vďaka úsiliu všetkých organizátorov, ktorým ďakujem a vďaka záujmu ľudí, z ktorého sa teším, nemôžem tento sviatočný deň hodnotiť inak ako úspešný,“ konštatoval náčelník Generálneho štábu OS SR generál Ľubomír Bulík.

Text a foto **Pavol VITKO**

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR
Založený v Clevelande (USA) 1914
Obnovený v Bratislave v roku 1993
Ročník XVII, č. 6/2009
Redakčná uzávierka 3. júna 2009
Do tlače zadané 10. júna 2009

Vydavateľ:
Ministerstvo obrany SR
Komunikačný odbor

Šéfredaktor:
Mgr. Pavol VITKO
tel.: 0960 313 072, 0903 820 847
e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk

Redaktori:
Mgr. Michaela FARKAŠOVÁ
tel.: 0960 312 806, 0903 820 195
e-mail: michaela.farkasova@mod.gov.sk

Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe
tel.: 0960 332 755, 0903 820 194
e-mail: jozef.ziak@mil.sk

Vedúci vydania a jazyková úprava:
Ing. Eleonora BUJÁČKOVÁ
tel.: 0960 313 054
e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk

Fotograf:
Peter DOVINA
tel.: 0903 820 698

Tajomníčka redakcie:
Milena SLEZÁKOVÁ
tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520
e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk

Grafická úprava:
kapitán Ing. Otakar HRABÁK
Ivana MIŠKOLCIOVÁ
Lýdia ŠEVČÍKOVÁ
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Adresa redakcie:
Mesačník OBRANA
Komunikačný odbor MO SR
Kutuzovova 8
832 47 Bratislava
e-mail: obrana@mod.gov.sk
www.mosr.sk/obrana

Rozširuje:
Podacie stanice MO SR

Tlač:
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Na titulnej strane fotografia
z cvičenia Fast Arrow 2009
Foto **Peter DOVINA**
Nevyžiadajte obrázový materiál
a rukopisy nevraciate.

© Ministerstvo obrany SR
Registračné číslo: 758/93

Obrana 6/2009

Z obsahu

Fast Arrow

str. 4 - 7

Slováci na Balkáne

str. 12 - 13

Pútnici v uniformách

str. 22 - 23

Bojovníci od Dunkerque

str. 31

Editoriál

Na módnej prehliadke sa vyskytnem maximálne raz do roka. Napriek tomu som dostal mailom od môjho známeho dôstojníka niečo ako výzvu, aby som zaujal miesto slabý módneho policajta. Vraj sme mali doze- rať na to, či vojaci na fotogra- fiách v OBRANE, resp. na našich fotografických výstavách, sú správne ustrojení. Či trebárs nemajú dokúpené doplnky z army shopov, ktoré síce potrebujú, ale keďže nie sú v oficiálnom výstroji, nakupujú si ich za vlastné. A pod. Nuž, kolega to iste myslel dobre - ale priznám sa, trochu som sa aj pobavil. Predstavte si, že by naši redaktori niekde vo vojenskej operácii v zahraničí odstavili na bok veliteľa jednotky, dali si nastú- piť jeho čatu a začali kontrolovať farbu ponožiek. Kolega Bernard Roštecký z vojenského vysielania Slovenského rozhlasu však stralil úsmev. Mali ste vidieť jeho reakciu! Ako armádny žurnalista si totiž pamätá aj obdobie pred roka 1989, keď podľa jeho skúse- ností za fotografie neustrojených vojakov mohol kto? Nie lajdác- ki vojaci! Nie ich málo schopní velitelia - ale vojenský novinár! Nuž, iste nie sme bulvár a vôbec nemienime niekoho „nachtá- vať“. Za svoj ústroj by však mal byť zodpovedný každý sám. Na druhej strane rád spomeniem, ako sme pred viac ako dvoma rokmi na tomto mieste písali o tom, že na slávnostný nástup pri príležitosti vyhlásenia novoročného rozkazu prezidenta republiky sa vojaci dostavili vo všetkých možných variáciách svojich pracov- ných aj slávnostných uniforiem. Naozaj, ten „strakatý“ dojem nebol bohvie čo. A tento rok? Radosť sa pozrieť! Všetci jednot- ne, v slávnostnom! Mimochodom, keď sme už pri móde, pozrite si nové uniformy Čestnej stráže prezidenta SR (strana 17).

O nejednotnosti v systéme sa mi z duše vyzroprával pán Šte- fan Miklánek, posledný z troch priamych slovenských účastníkov z bojov o Dunkerque (viac na strane 31). Vrávi, ako je napríklad možné, že na rôznych spojeneckých podujatiach sa stretol aj s veteránmi, ktorý boli najskôr zregutovaní Wehrmachtom a až po zajatí sa im podarilo prejsť na stranu spojencov - no a dnes sú vo výslužbe ponajviac podplukovníci. No a on, ktorý bojoval proti fašistom od úplného začiatku až do posledného konca vojny, ostal vo výslužbe stále poručík. Muž, ktorého v 50. rokoch ako príslušníka západného odboja preradili ako nespoľahlivého z popradského letiska do ťažkej výroby, videl však desiatročia nesys- témovosť v povyšovaní vojnových veteránov aj u nás. Tí starší vedia, ako to bolo. Pán Miklánek dlhé roky len mával rukou. Napokon, ako jeden z minima Slovákov dostal o. i. vysoké štátne vyznamenania od dvoch francúzskych prezidentov - Francois Mitteranda a Jacquesa Chiracka. Ako človek, ktorý je nad vecou, len sa usmial s tým, že on nešiel proti fašistom bojovať kvôli daja- kým hviezdikám na pleci a medailám. Zároveň sa poďakoval, že minister obrany a náčelník GŠ venujú veteránom v poslednom čase stále väčšiu pozornosť.

Mimochodom, 15. mája sa podarilo nášmu ministerstvu pod- písať s predstaviteľmi NATO memorandum o porozumení pri prí- prave neformálneho zasadnutia členských krajín NATO v Bratislave a zároveň redakcia OBRANA získala 2. miesto v celoslo- venskej súťaži printových médií štátnych a neziskových organizá- cií. Mal som pekné narodeniny...

Pekné dni aj Vám.

[Handwritten signature]

Fast Arrow 2009

[REPORTÁŽ]

Vo Vojenskom výcvikovom priestore Lešť sa v dňoch 23. až 27. mája uskutočnilo práporné taktické cvičenie michalovského mechanizovaného práporu s jednotkami deklarovanými do mechanizovanej prápornej skupiny. Témou cvičenia Fast Arrow 2009 bola 22. mechanizovaná práporná skupina v zostave 2. mechanizovanej brigády v operácii na udržanie mieru mimo územia Slovenska. Na cvičení sa zúčastnilo dovedna vyše 1 250 osôb, 49 kusov pásovej a 224 kusov kolesovej techniky, lietadlá a vrtuľníky nelen z útvarov pozemných síl, ale aj vzdušných síl, sil výcviku a podpory a vojenskej polície.

Cvičenie riadil veliteľ prešovskej mechanizovanej brigády brigádny generál Ondřej Novosad. „Cvičiace jednotky museli preukázať plnú pripravenosť na nasadenie do operácie, dostatočnú úroveň vycvičenosti, viesť dokumentáciu kompatibilnú s koalíčnymi jednotkami, ale aj potrebnú úroveň jazykovej pripravenosti. Priebeh cvičenia dokonale preveril schopnosť plánovania na všetkých stupňoch velenia počas vedenia operácie, riešenie neočakávaných situácií v priestore zodpovednosti. Okrem toho cvičenie preverilo a zdokonalilo aj schopnosť veliteľov a vyčlenených profesionálnych vojakov v komunikácii s médiami, poskytovaní informácií a vytváraní pozitívneho obrazu vo verejnosti. Okrem iného aj prostredníctvom operácie Učebnice, keď vyčlenení profesionálni vojaci s potrebnou technikou a materiálom oboznamovali školskú mládež v základnej škole v Senohrade a v gymnáziu vo Veľkom Krtíši so zásadami pohybu v oblasti, kde sa nachádzajú vojská, vojenská technika, so základmi zdravotníckej pomoci, ochrannými prostriedkami, zbraňami, vojenskou technikou i muníciou,“ hovorí brigádny generál Novosad.

ÚSPEŠNÉ UČEBNICE

Práve projekt: Učebnice, čiže civilno-vojenská spolupráca (CIMIC) bola v podmienkach našich ozbrojených síl niečím novým. Vedúca projektu nadporučíčka Mária Sakáčová z michalovského mechanizovaného práporu ho približuje takto: „Snažíme sa oboznamovať obyvateľstvo v zóne pôsobenia našej prápornej skupiny s vojakmi, ich úlohami a pomôcť mu aj v ďalších oblastiach, najmä humanitárnej. Ide o to, aby obyvatelia, najmä deti a školská mládež vedeli ako reagovať pri stretnutí s vojakmi, vojenskou technikou, pri náleze zbraní, munície. Preto sme do našej akcie zahrnuli aj prvky zdravotníckej prípravy, prvej pomoci, oboznamujeme ich s vojenskou technikou, ochranou proti chemickým a iným ohrozeniam. Ukazujeme, ako rozpoznať a postupovať pri nájdení podozrivých predmetov.“

Ukážky z minovej bezpečnosti mal na starosti poručík Ján Bak zo ženijnej čaty, zdravotnícke informácie poskytoval podplukovník Ján Straka z Ústrednej vojenskej nemocnice v Ružomberku spoločne so zdravotníkom čatárom Milanom Čechotom. Desiatnička Zuzana Zofčáková z michalovského zmiešaného delostreleckého oddielu vysvetľovala i prakticky ukazovala školskej mládeži protichemické pomôcky a ich použitie.

Riaditeľ Základnej školy s materskou školou v Senohrade, dedine na okraji Vojenského výcvikového priestoru Lešť Mgr. Vladimír Labuda vysoko oceňuje akciu, ktorú pripravili ozbrojené sily v rámci cvičenia Fast Arrow 2009. „Je to pre nás učiteľov veľká pomoc. S našimi obmedzenými materiálными, ale aj personálnymi možnosťami by sme niečo také nemohli zorganizovať. Ukážky a možnosť mnohé z výzbroje a výstroja armády si aj naživo ohmatať, vyskúšať si niektoré prostriedky a pomôcky sú pre našich žiakov poučné. Za toho pol dňa sa naučili viac ako za rok suchej teórie. Pre našu školu je takéto zamestnanie aj preto také dôležité, lebo najmä chlapci sa pri svojich hrách často zatúlajú až k neďalekému vojenskému priestoru a nachádzajú tam rôzne veci. Teraz už vedia, čo v takomto prípade robiť. Uvítali by sme, keby sa aj v budúcnosti pri obdobných cvičeniach myslelo na školskú mládež,“ konštatuje riaditeľ školy.

Dôstojníčka skupiny CIMIC prešovskej mechanizovanej brigády poručíčka Ludmila Činčárová doplní, že obdobnú akciu pripravili aj pre študentov gymnázia vo Veľkom Krtíši. Gymnazisti si vypočuli prednášky o pravidlách nasadenia vojsk a ich pôsobení v angličtine, aby si zároveň precvičili úroveň svojich jazykových schopností.

Veliteľ ženijnej čaty prešovskej brigády poručík Bak objasňuje, že okrem ukážok pre školskú mládež príslušníci jeho jednotky v priebehu cvičenia plnili mnohé úlohy v prospech cvičiacich jednotiek. Prostredníctvom ženijného prieskumu zabezpečovali presuny konvojov, uskutočňovali odminovacie práce, ničenie nájdenej munície, zriaďovali prechody vo výbušných a nevýbušných zátarasoch a vytvárali takéto zátarasy, budovali stále kontrolné stanovište (check point). „Cvičenie je pre príslušníkov všetkých piatich družstiev čaty veľkou výzvou splniť čo najlepšie všetky úlohy. Obdobnú skúsenosť sme mali z minuloročného jesenného cvičenia Fast Arrow 2008. V priebehu cvičenia si veľmi dobre plnili úlohy predovšetkým veliaci poddôstojník čaty a zároveň aj odborný pyrotechnik rotmajster Erik Torkoš, veliteľ odminovacieho družstva rotný Martin Stulák i starší strojník UDS desiatnik Ján Pollák,“ hovorí veliteľ čaty na margo výsledkov cvičenia.

KOBYLA ODOLALA

Cvičiace jednotky vybudovali a zaujali vo výcvikovom priestore, v lokalite Kobyla pomerne rozsiahly check point. Jeho ochranu zabezpečuje prvá mechanizovaná čata tretej roty. Velí jej poručík Anton Novotný. Spoločne so svojou jednotkou bol v prvej polovici uplynulého roka v operácii NATO v Kosove. „Bola to pre nás všetkých dobrá skúsenosť. Výhodou bolo, že som bol v KFOR so svojimi ľuďmi. Navzájom sa poznáme a vieme, čo môžeme navzájom od seba čakať aj v záťažových situáciách. Práve tie získané skúsenosti a stmelený kolektív nám v mnohom pomohli aj v procese prípravy na cvičenie Fast Arrow 2009. V Kosove, aj na tomto cvičení som sa mohol oprieť o prácu takých skúsených veliteľov družstiev, ako sú rotní Zsolt Varga, Alojz Andraščík či zástupca veliteľa družstva čatár Marek

Michalčík. Našou úlohou je kontrolovať prechádzajúcu techniku a osoby, zabrániť ich nedovolenému preniknutiu a pašovaniu zbraní a streliva,” poznamenáva veliteľ čaty.

Rodák z Kamenice v okrese Sabinov rotný Alojz Andraščík je vojenským profesionálom už vyše 10 rokov. Po ukončení ročnej práporčickej školy v Liptovskom Mikuláši začínal vo Vajnorochoch v mechanizovanej brigáde, potom pôsobil v martinskej základnej výcvikovej škole, až napokon pred tromi rokmi zakotvil v Michalovciach. Pochvaľuje si pripravenosť svojich členov družstva. Podľa neho im v navodzovaní reálnejších podmienok cvičenia veľa pomáha aj taktický simulátor Miles 2000. S nemilosrdnosťou zaznamenáva pohyb každého vojaka, výstrely zbraní. Núti vojakov, aby sa pri činnosti v kontrolnom stanovišti snažili podľa možnosti kryť, veliteľov zasa aby dobre organizovali ich činnosť.

NOSNÝ MODULÁRNY SYSTÉM POMOHOLO

Pri budovaní check pointu v prašnom prostredí v kamenitej pôde pod ostrými lúčmi slnka síce príslušníkom čaty pomohla technika, ale hlavná časť prác bola predsa len na nich. Okrem iného aj naplnenie vyše 300 vriec s pieskom, ktoré použili na ochranu jednotlivých častí kontrolného bodu. Strelec operátor Ľuboš Fara, strelci vojaci Viliam Džuda, Radoslav Coma a ostatní príslušníci čaty vedia z vlastných skúseností, že v žiadnom prípade nemôžu poľaviť v ostražitosti. Neustále musia starostlivo pozorovať okolitý terén, dôsledne kontrolovať každé vozidlo a osoby, ktoré prechádzajú cez ich stanovište. Veď zažili už niekoľko napadnutí. Či už išlo o útok ostreľovačov, minometný prepad, či pokus dostať do ich priestoru vozidlo s výbušninami a následne ho odpáliť.

Poručík Novotný a jeho podriadení si pochvaľujú aj nosný modulárny systém, ktorý nedávno dostali. Podľa ich názoru je to krok vpred v lepšom vystrojení vojaka. „Možno by sme mali k nemu zo dve pripomienky. Aby sa zapínal spredu a nie zboku, čo dosť komplikuje jeho navliekanie a mohol by byť viac vzdušný. Keby sme ho mali minulý rok v Kosove, nepripadali by sme tam ako chudobní príbuzní ostatných vojakov v operácii KFOR,” s potešením, ale aj úrčitou výčitkou v hlase hovorí veliteľ čaty poručík Novotný.

SPOKOJNÝ VELITEĽ

Podľa veliteľa mechanizovanej prápornej skupiny podplukovníka Zoltána Iboša cvičeniu predchádzal komplexný výcvik na stupni prápor. Práporná skupina je poskladaná z rôznych jednotiek nielen prešovskej mechanizovanej brigády, ale aj ostatných zložiek ozbrojených síl. „Naším cieľom je preukázať spôsobilosť fungovať ako ucelená skupina. S výsledkami cvičenia som až na niektoré maličkosti spokojný. Preverili sme si taktickú činnosť a schopnosť jednotiek vykonávať v stanovenom rozsahu plánované i neplánované úlohy v rámci bojových operácií, operácií na podporu a vynútenie mieru, ale aj na podporu odstraňovania následkov krízovej situácie. Precvičili sme súčinnosť jednotlivých zložiek prápornej skupiny. Naši veliteľia sa presvedčili, aké je dôležité v mieste pôsobenia v rámci stabi-

lačnej operácie úzko spolupracovať s miestnymi samosprávami, obyvateľstvom. Vytvárať tak pokojné prostredie pre činnosť celej prápornej skupiny,” zdôrazňuje podplukovník Zoltán Iboš.

Medzi cvičiace jednotky 26. mája zavítal aj zástupca náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generálporučík Peter Gajdoš v sprievode veliteľa pozemných síl generálmajora Milana Maxima, náčelníka Štábu riadenia operácií GŠ OS SR generálmajora Jaroslava Vývleka, veliteľa síl výcviku a podpory generálmajora Miroslava Kováča a veliteľa vzdušných síl generálmajora Juraja Baránka. Prítomný bol aj veliteľ Spoločných síl Armády Českej republiky a zároveň veliteľ Česko-Slovenskej bojovej skupiny Európskej únie generálmajor Hynek Blaško a vojenský a letecký prídelenec Českej republiky na Slovensku generálmajor Jiří Jančík. Generálmajor Blaško vysoko ocenil úroveň prípravy slovenských vojakov a ich úsilie čo najlepšie splniť úlohy cvičenia.

PRÁPORNÁ SKUPINA JE SPÔSOBILÁ

A tie neboli práve jednoduché. Veď v priebehu stabilizačnej operácie sa uskutočňujú útočné i obranné činnosti a premiešavajú sa s rôznymi stabilizačnými a rekonštrukčnými aktivitami. Pri konvenčnej operácii (čisto útočnej či obrannej) je protivník, smer jeho pôsobenia pomerne jasný. Pri stabilizačnej je potrebné počítať so všetkými možnými faktormi a vyhodnocovať, čo je v danej chvíli prioritné. Rozhodovací proces veliteľov je preto oveľa náročnejší.

Dosiahnutú úroveň spôsobilosti v priebehu cvičenia Fast Arrow 2009 preveroval tím veliteľa pozemných síl pod vedením zástupcu veliteľa pozemných síl brigádneho generála Pavla Macka.

„Uskutočnili sme komplexné preverenie mechanizovanej prápornej skupiny podľa metodiky hodnotenia bojovej pripravenosti CREVAL (Combat Readiness Evaluation) podľa štandardov NATO. Skupina splnila všetky podmienky a je deklarovaná ako spôsobilá na vykonávanie komplexných operácií v zmysle metodiky a požiadaviek Aliancie. Môže byť nasadená. Je to jednotka, ktorá bude zaradená od 1. júla tohto roka do všeobecného zásobníka nasaditeľných síl v kategórii vysokej pripravenosti. Je to účelové zoskupenie síl schopné pôsobiť samostatne či už v intenzívnej bojovej činnosti, alebo aj dlhodobejšie v podstatne komplikovanejších operáciách. Napríklad v stabilizačných,” so spokojnosťou v hlase konštatuje brigádny generál Pavel Macko.

Neskôr dopĺňa, že aj keď práporná skupina nebola v niektorých oblastiach hodnotená len výborne, ide o objektívne príčiny. Najmä nie práve najmodernejšiu a najnovšiu techniku. Podľa brigádneho generála Macka je najväčšou devízou, ako to ukázali aj výsledky cvičenia, vysoké nasadenie, snaha vojakov a ich veliteľov aj napriek niektorým materiálnym nedostatkom plniť úlohy. Keď to vydrží, máme to najcenejšie: motivovaného, dobre vycvičeného vojenského profesionála, ktorý vie, prečo svoju profesiu robí, a nie nejakého žoldniera.

Jozef ŽIAK
Foto Peter DOVINA

Nie sme pre vás strašiakom

Rodák zo Starej Turej Milan Mezovský odsľúžil v policajnom zbore 20 rokov. Začínal ako policajt obvodného oddelenia, neskôr kriminálnej služby okresného riaditeľstva v Senici. Po štúdiu v Akadémii policajného zboru pôsobil v inšpekcii ministra vnútra, neskôr sa stal zástupcom, potom riaditeľom okresného riaditeľstva v Myjave, zástupcom okresného riaditeľa a súčasne riaditeľom odboru kriminálnej polície okresného riaditeľstva v Novom Meste nad Váhom a napokon riaditeľom okresného riaditeľstva v Považskej Bystrici. Bol najmladším okresným riaditeľom i plukovníkom v Policajnom zbore. Od prvého júla minulého roku je plukovník Mgr. Milan Mezovský riaditeľom Vojenskej polície.

• *Pán riaditeľ, celú svoju doterajšiu kariéru ste pôsobili v Policajnom zbore SR. Aký bol prechod do predsa len trochu iného, nového prostredia vojenskej polície?*

Bol som pri zrode okresného riaditeľstva Policajného zboru vo vtedy novozriadennom okrese Myjava. Začínali sme doslova na zelenej lúke, kolektív bol plný mladých, ambiciózných ľudí, ochotných riešiť všetky problémy. Rád na toto obdobie spomínam. Rovnako aj na posledné pôsobisko v Považskej Bystrici. Veď práve okresné riaditeľstvo je najvýkonnejšou zložkou, zodpovedá za bezpečnostnú situáciu v danom teritóriu. Prechod k rezortu obrany, do Vojenskej polície bol pre mňa novou profesionálnou výzvou. Snažím sa vo svojej práci zúročiť všetky doterajšie skúsenosti z Policaj-

ného zboru. Mnohé je v práci štátnych i vojenských policajtov rovnaké, sú však aj mnohé špecifiká. Preto som veľmi rád, že po svojom príchode na riaditeľstvo Vojenskej polície do Trenčína som sa mohol oprieť o pomoc a skúsenosti svojho zástupcu plukovníka Vladimíra Jurkasa i riaditeľov odborov.

• *V poslednom období (po prijatí novely zákona č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov Ozborených síl SR a o zmene a doplnení niektorých zákonov) bolo umožnené vysielanie príslušníkov Vojenskej polície na plnenie úloh mimo územia Slovenska. Ucelené jednotky vojenských policajtov pôsobili v Bosne a Hercegovine a v súčasnosti aj v operácii ISAF v Afganistane. Aké sú skúsenosti s ich činnosťou?*

Naši vojenski policajti ako samostatná jednotka po prvý raz plnili úlohy v rámci operácie Európskej únie EUFOR – ALTHEA na území Bosny a Hercegoviny a v súčasnosti plnia v histórii Vojenskej polície najnáročnejšiu zahraničnú operáciu. Od konca uplynulého roka v operácii ISAF v Afganistane strážia jednu z najdôležitejších základní Kandahár. Usilovali sme sa ich na túto činnosť čo najlepšie pripraviť. V tomto smere musím poďakovať za prácu riaditeľovi Výcvikového centra Vojenskej polície vo Vlkanovej podplukovníkovi Jozefovi Gandžalovi a jeho kolegom, ktorí postupovali v ich príprave náročne a zodpovedne. Praktická skúsenosť v Afganistane ukázala, že takýto prístup bol správny, lebo podmienky v operácii ISAF sú veľmi zlo-

žité. Nie je žiadnym tajomstvom, že spočiatku sa v ich činnosti vyskytli určité problémy. Podnebie i psychická náročnosť neustáleho striedania v službách si vyžiadali pomerne vysokú chorobnosť v radoch jednotky. Navyše museli neočakávane plniť úlohy aj za koaličnú jednotku, ktorá opustila jednu strážnu vežu. Tým sa zvýšil počet ľudí v jednej strážnej zmene a celkové nároky na strážnu jednotku. Vyskytol sa aj jeden prípad porušenia disciplíny, ale veliteľ jednotky nadporučík Hušek ho rázne vyriešil. Zo strany velenia základne i ISAF počuť na prácu našich vojenských policajtov len slová chvály. V príprave našich vojenských policajtov, ktorí by mali ísť do Kandaháru zasa koncom roka chceme zúročiť všetky skúsenosti, ktoré so sebou pôsobenie v Afganistane prinieslo. Na základe terajších skúseností však bude potrebné jednotku zásobiť väčším množstvom liekov a prostredníctvom mandátu schváleného Národnou radou SR zvýšiť jej početný stav. Aby mohla plniť súčasné úlohy, ktoré sú, ako som už spomenul, väčšie, ako pôvodný mandát nášho parlamentu počítal.

• *Veľmi dôležitou je medzinárodná spolupráca medzi vojenskými políciami, najmä v rámci NATO vytvára sa mnohonárodný prapor Vojenskej polície, v ktorom sú okrem Poliakov aj naši a českí vojenski policajti a zástupcovia Chorvátska. Ako sú vojenski policajti pripravení plniť úlohy, ktoré im z týchto záväzkov vyplývajú, čo táto spolupráca prináša?*

Prínosom spolupráce je príprava vojenských policajtov s členskými štátmi NATO na ich pôsobenie v rámci medzinárodného krízového manažmentu. Najúčinnnejšia je spolupráca s našimi susedmi, Českou republikou a Poľskom. Práve s týmito vojenskými políciami aj aktívne spolupracujeme na projekte mnohonárodného praporu Vojenskej polície (MNMPBAT). V uplynulom roku sa uskutočnilo úspešné cvičenie praporu na území Poľska, v tomto roku na jeseň bude cvičenie v Českej republike. Práve v tomto roku vo funkcii veliteľa tohto mnohonárodného praporu rotuje náš slovenský zástupca. Je ním veliteľ prešovského útvaru Vojenskej polície pplk. Ľudovít Bálint. Po budúcoročnej certifikácii by mali príslušníci tejto jednotky plniť úlohy v operáciách na podporu mieru, zabezpečovať humanitnú pomoc, pomoc pri prírodných pohromách a kalamitách, evakuáciu obyvateľstva, vojenskú pomoc a podporu civilným štruktúram v mieste pôsobenia, uskutočňovať policajné operácie pri podpore síl NATO v celom spektre. Všetky získané skúsenosti aplikujeme do prípravy našich vojenských policajtov. Ďalšie potrebné skúsenosti získavajú príslušníci Vojenskej polície aj v rámci prípravy bojových skupín

Európskej únie. Sú súčasťou Česko – Slovenskej bojovej skupiny, ktorá od prvého júla tohto roka bude v operačnej pohotovosti pre nasadenie i v tej nasledujúcej, ktorá bude pôsobiť v budúcom roku pod velením Poľska. V súvislosti s medzinárodnou spolupracou mi nedá nespomenúť výbornú spoluprácu s vojenskou políciou armády USA. Americkí vojenski policajti nám najmä v príprave pred odchodom do Afganistanu poskytli neoceniteľné skúsenosti zo svojho pôsobenia v operácii ISAF. Ich inštruktori v pomoci pokračujú aj v príprave ďalšej rotácie našich vojenských policajtov.

• *V súvislosti s redukciami a zoštiehľovaním štruktúry MO SR tieto opatrenia neminuli ani Vojenskú políciu. Mohli by ste ich priblížiť a povedať, aký priamy či nepriamy dopad mali na prácu vojenských policajtov?*

Poviem to priamo. Mojou prvoradou úlohou po nástupe bola reorganizácia Vojenskej polície, zoštiehľanie jej štruktúr. Prejavilo sa to v znížení početných stavov o 20 percent k 1. februáru tohto roka. Bolo to pomerne bolestivé rozhodnutie. Súčasne schválené tabuľky zloženia a počtov príslušníkov VP sú na najnižšej možnej miere, aby mohlo byť zabezpečené plnenie všetkých úloh, ktoré sa od Vojenskej polície požadujú. Na rozdiel od niektorých iných zložiek totiž vo Vojenskej polícii bola takmer stopercentná naplnenosť. Nerušili sa teda neobsadené tabuľkové miesta... Celkovo sme sa rozlúčili so 125 ľuďmi (z toho so 101 policajtmi). Časť z nich si našla miesta v štruktúrach ozbrojených síl, ostatní museli odísť z rezortu. Novelizácia zákona č. 124/1992 Zb. O Vojenskej polícii z 18. septembra 2008 v niektorých smeroch zvýšila právomoci vojenských policajtov (pri požadovaní preukazovania totožnosti osôb, zaistenia osôb a vecí). Paragraf 37 upravuje aj podmienky plnenia úloh mimo územia Slovenskej republiky. V tomto smere sa odstránil určitý legislatívny nedostatok. Pri reorganizácii sme prihliadali na všetky úlohy, ktoré po tejto novelizácii Vojenská polícia musí plniť. Ide najmä o zefektívnenie výkonu služby poriadkovej a dopravnej, sprevádzania, snažíme sa nájsť prijateľné východisko pri ostraha objektov ministerstva obrany v Bratislave.

• *Ako ste spokojný s odbornou úrovňou pripravenosti vojenských policajtov, ako vám v tomto smere pomáha vlastné Výcvikové centrum vo Vlkanovej a spolupráca s Policajným zborem SR a jeho školiacimi zariadeniami?*

Už som spomenul, že naše Výcvikové centrum vo Vlkanovej má veľmi dobrú úroveň. Zabezpečuje kvalifikačnú prípravu príslušníkov Vojenskej polície v základných, špecializovaných účelových kurzoch a školeniach v odbornostiach vojenskej poriadkovej, bezpečnostnej a dopravnej polície. Pripravuje v požadovanej kvalite nielen našich príslušníkov, ale aj vojakov ozbrojených síl. Získavajú u nás oprávnenie jazdiť s vozidlami s právom prednosti v jazde, absolvujú výcvik v jazde zručnosti. Naši lektori chodia do Akadémie ozbroje-

ných síl v Liptovskom Mikuláši a uskutočňujú prednášky pre budúcich veliteľov. Objasňujú im zákon o Vojenskej polícii, niektoré ustanovenia Trestného zákona a Trestného poriadku i priestupkového zákona. Aby budúci velitelia vedeli aspoň v základných črtách spoznať protiprávne konanie svojich podriadených. V Hronseku máme špecializované pracovisko, na ktorom môžeme simulovať podmienky, do ktorých sa môže vojenski policajt dostať pri sprevádzaní kolóny, napadnutí stráženého objektu, ako postupovať pri oslobodzovaní rukojemníkov a likvidovaní narušiteľov. V uplynulých týždňoch sa uskutočnil výcvik v Hronseku za účasti amerických lektorov, ktorí sa priamo zúčastnili na bojoch v Iraku i v Afganistane. Vyjadrili obdiv a uznanie nad špeciálne vytvoreným cvičiskom pre príslušníkov Vojenskej polície a v záverečnom vyhodnotení sa vyjadrili, že s takto pripravenou jednotkou by sa nebáli ísť plniť úlohy do ktorejkoľvek krajiny skúšanej vojnou. Na výcvik streľby využívame okrem vlastných zariadení aj Vojenski výcvikový priestor Lešť. Tam uskutočňujeme aj výcvik s našimi vozidlami Ali-gator či mercedes. Mimo rezortu pripravujeme našich špecialistov najmä v Akadémii policajného zboru. Ide hlavne o kriminalistických technikov, vyšetrovateľov, či kurzy v kriminalisticko-expertíznom ústave.

• *Čoskoro to budú dva roky, čo bola v rámci rezortu obrany vojenská kynológia prevedená práve pod gesciu VP. Aké výsledky sa vám podarilo v tejto oblasti dosiahnuť a aké máte plány využitia psov a psovodov?*

V Hronseku sa nám aj vďaka iniciatíve pána Miroslava Surového, ktorému som sa za túto prácu pri jeho odchode poďakoval, podarilo vybudovať na pomerne slušnej úrovni kynologické stredisko, ktoré je súčasťou výcvikového centra. Aj v tejto oblasti sa usilujeme maximálne zefektívniť našu činnosť. Jednoducho nemôžeme ísť takým smerom ako veľké armády (USA, Veľká Británia či niektoré ďalšie), ktoré si môžu dovoliť finančne náročné zabezpečovanie psov v zahraničných operáciách. Budeme sa špecializovať predovšetkým na naše domáce potreby. Čiže príprava psov na detekciu výbušnín, nástražných systémov, drog, psychotropných látok. Nejde o žiadnu likvidáciu, ale optimalizovanie počtu psov v súlade s potrebami našich ozbrojených síl.

Veď napríklad pes budi poriadny rešpekt a jeden pes urobí pri bezpečnostných akciách prácu niekoľkých policajtov a ešte zvyšuje ich sebadôveru.

• *Ako sa vyvíja trestná činnosť v rezorte, pomer vojenských a nevojenských trestných činov, drogová kriminalita, priestupky a dopravná bezpečnostná situácia?*

Vojenská trestná činnosť má v rámci rezortu v poslednom období klesajúci trend. Tá nevojenská sa, naopak, zvyšuje (ide o činnosť profesionálnych vojakov mimo službu, v súkromí). Medzi jej najčastejšie prejavy patria výtržnosti na verejnosti, ublíženia na zdraví, podvody, násilie voči skupine osôb, domáce násilie. Všetky tieto činy nerobia dobré meno ozbrojených síl. Preto sa chceme aj v spolupráci s Policajným zborem zamerať na ich elimináciu. Budeme spoločne robiť kontroly v pohostinských zariadeniach, na verejných priestranstvách v mestách. Spoločné hliadky so štátnou políciou sa objavujú predovšetkým v takých mestách, kde je najväčšia koncentrácia vojakov (Martin, Nitra, Prešov, Michalovce, Trenčín, Topoľčany, Zvolen...). Obdobne je to aj vývojom dopravná bezpečnostnej situácie. No ako som už povedal, vzrastá počet nehôd a priestupkov spáchaných vojenskými profesionálmi v čase mimo služby s vlatnými motorovými vozidlami. Vojenská trestná činnosť má klesajúcu tendenciu.

• *Čo považujete za najdôležitejšiu úlohu Vojenskej polície v najbližšom období, ako ste spokojný s jej materiálno-technickým vybavením?*

V októbri nás čaká zaťažkávacia skúška pri zabezpečovaní stretnutia ministrov obrany štátov NATO (tzv. ministeriálu), ktoré sa uskutoční v Bratislave a budú doň zainteresované všetky zložky Vojenskej polície. Ešte predtým, v septembri bude v Čechách cvičenie mnohonárodného praporu Vojenskej polície Čiernej medved' '09. V priebehu jesene bude pokračovať príprava ďalšieho kontingentu VP do operácie ISAF v Afganistane. V prípade materiálno-technického vybavenia sa najmä pred odchodom do Afganistanu urobilo veľa. Policajti získali lepšie samopaly, nové ostreľovacie pušky kalibru 12,7 mm, výstroj, nosný modulárny systém a oblečenie. Uvítali by sme, keby boli v dohľadnom čase takto vybavené aj jednotlivé útvary Vojenskej polície. Zišli by sa aj novšie a ľahšie kevlarové prilby s vhodnejším upínaním, novšie a spoľahlivejšie guľomety, obmena vozidlového parku. Chýbajú nám predovšetkým spoľahlivé terénne vozidlá s potrebnou prepravnou kapacitou, palebnou silou a balistickou ochranou. Ale hlavným cieľom, ktorý by som vo svojom pôsobení vo Vojenskej polícii chcel dosiahnuť, je, aby profesionálni vojaci, no najmä velitelia nevnímali Vojenskú políciu ako strašiaka, či dokonca nepriateľa, ale pomocníka v jeho riadiacej, organizátorskej a kontrolnej činnosti.

Jozef ŽIAK
Foto Vojenská polícia

Išiel by som s nimi do Afganistanu

V rámci Medzinárodného vojenského vzdelávacieho a výcvikového programu USA (IMET), ktorý u nás zabezpečuje Úrad obrannej spolupráce (ODC) amerického veľvyslanectva na Slovensku, sa v priestoroch Výcvikového centra Vojenskej polície (VCT) vo Vlkanej a v Hronseku uskutočňuje v máji trojtýždňový kurz pre príslušníkov Vojenskej polície, ktorí pôjdu koncom roka do operácie ISAF v Afganistane.

Kurz vedú skúsení americkí inštruktori, bývalí príslušníci špeciálnych jednotiek armády USA. Vedie ich major v zálohe Jaime Caesar (na fotografii prvý zľava). Má bohaté skúsenosti z pôsobenia v mnohých krízových oblastiach sveta. V radoch špeciálnych jednotiek bol v Južnej a Strednej Amerike, v Afrike, na Strednom i Ďalekom východe. Obdobne aj jeho kolegovia majú za sebou skúsenosti z bojového nasadenia. Najmä z Iraku a Afganistanu.

NEOCENITELNÉ SKÚSENOSTI AMERIČANOV

Zástupca veliteľa Výcvikového centra Vojenskej polície major Miroslav Kováčik i major Ľuboš Komárek z Riaditeľstva Vojenskej polície v Trenčíne vysoko oceňujú odbornú a metodickú pomoc amerických inštruktorov. Po dohovore s pracovníkmi VCT vo Vlkanej americkí špecialisti navrhli výcvikový program, ktorý má pomôcť vojenským policajtom čo najlepšie sa pripraviť na pôsobenie v Afganistane.

Budúci zástupca veliteľa strážnej jednotky nadporučík Juraj Antol, ktorý je v banskobystrickom útvaru Vojenskej polície náčelníkom skupiny pre riešenie krízových situácií, upresňuje: „Hlavnou náplňou tejto fázy prípravy je činnosť malých jednotiek v zastavanom prostredí. Cvičia sprevádzanie VIP osôb, patrolovanie, ochranu konvojov, činnosť pri vstupoch a prehľadávaní miestností a budov, ale aj

reguláciu a potlačanie davu. Prirodzene, aj činnosť v kontrolnom bode, vrátane kontroly osôb a techniky. Je veľmi dobré, že nás do tejto problematiky zasväcujú ľudia z praxe, ktorí v mnohých operáciách a pri riešení krízových situácií tieto úlohy reálne plnili. Mňa osobne najviac zaujal postup pri čistení budov. Bolo vidieť, že každý pohyb majú presne vypočítaný. Má svoju logiku, aby splnili úlohu a zároveň v maximálnej možnej miere zaistili vlastnú bezpečnosť.“

Vedúci amerických inštruktorov Jaime Caesar ocenil snahu slovenských vojenských policajtov počas výcviku. „Som rád, že môžem s nimi pracovať. Sú dobre odborne pripravení. Jednotlivé úlohy riešia pokojne, s rozvahou. Spoločne s kolegami sa im usilujeme odovzdať čo najviac našich skúseností, ktoré sme získali, aby boli pripravení na nástrahy a ťažkosti, ktoré ich budú čakať pri plnení úloh v Kandaháre. Zatiaľ som sa so slovenskými vojakmi v medzinárodných operáciách nestretol. O to viac som príjemne prekvapený ich prístupom k výcviku a výsledkami. Po tom, čo už dokázali, by som sa nebál ísť s nimi spoločne do Afganistanu,“ vyhlásil spokojný Jaime Caesar.

ABY NEDOCHÁDZALO K CHAOSU

Cieľom výcviku je, aby vojenský policajt čo najlepšie zvládli taktiku pohybu v zastavanom priestore, dokonale si osvojili taktiku sprevádzania a ochrany konvojov a patrolovanie. Velici poddůstojníci čaty nadrotmajster Marián Vincent má pomerne bohaté skúsenosti z pôsobenia v zahraničných misiách a operáciách. Najskôr z Balkánu v misii UNTAES, potom z horúcej Afriky v misii UNMEE v Eritrei a napokon z Bosny a Hercegoviny z misie Európskej únie EUFOR – ALTHEA v Tuzle i v Sarajeve. Má za sebou aj kurz špeciálnych jednotiek na základni vo Fort Bragg v

Severnej Karolíne i niekoľkoleté pôsobenie v žilinskom pluku špeciálneho určenia.

„Hoci viacerí z nás majú skúsenosti z pôsobenia v niektorej zahraničnej misii a väčšina nás, Banskobystričanov pod velením nadporučíka Antola tvorila kostru strážnej jednotky v Bosne, predsa len bojovú operáciu sme nezažili. Naši americkí inštruktori áno. Precvičili sme sa v rýchlosti, a najmä správnom reagovaní na prepad konvoja. Zladili sme si činnosť v rámci čaty. To je aj podľa amerických inštruktorov veľmi dôležité, aby v bojovej akcii nedochádzalo zbytočne k chaosu, či dokonca k streľbe do vlastných radov. Takáto situácia môže celkom reálne nastať, keď príde k prepadu z niekoľkých strán. Pokojne a s rozvahou treba situáciu zvládnuť. Či môže konvoj pokračovať ďalej, alebo je potrebné zosadnúť a brániť sa. Precvičili sme si aj veci, ktoré sú potrebné z hľadiska efektívnej spolupráce s ďalšími armádami NATO, keď treba zariadiť evakuáciu ranených či privolať leteckú podporu,“ sumarizuje nadrotmajster Vincent.

Vojenský policajt z banskobystrického útvaru boli nedávno aj v operácii Európskej únie EUFOR – ALTHEA na základni „Eagle“ v Tuzle. Vedia, že v Afganistane ich čakajú oveľa náročnejšie podmienky. Aby ich čo najlepšie zvládli spoločne s policajtm z ostatných útvarov, ktorí doplnia strážnu jednotku, všetci prejdú do decembra ešte jazykovou prípravou, odbornou-taktickou prípravou i záverečnými odbornými cvičeniami. Do prípravy sa budú snažiť aplikovať aj aktuálne poznatky, ktoré práve pri ochrane základne v Kandaháre v súčasnosti získavajú ich kolegovia v takejto historickej prvej misii ucelenej strážnej jednotky Vojenskej polície v operácii ISAF.

Jozef ŽIAK
Foto Peter DOVINA

Hotovosť vzlieta z Kuchyne

Veliteľ leteckej základne Sliač plk. Jozef Dobrotka

• Pohotovostný systém vzdušných síl držíte od 5. mája 2009 z letiska v Kuchyni a Leteckú pátracu a záchrannú službu z Prešova. Sliačske letisko pripomína veľké stavenisko. Čo všetko tomuto stavu predchádzalo?

Prebudovanie infraštruktúry základne podľa noriem NATO patrí k našim hlavným úlohám. Doteraz sme za plnej prevádzky rekonštruovali odbavovacie plochy, hangáre a budovu predletovej prípravy. Až oprava vzletovo-pristávacej dráhy si vyžiadala odsun leteckej techniky zo základne. Rekonštrukciu realizuje konzorcium firiem – víťazi medzinárodnej súťaže. Odfrézujú dvadsaťpäťročný betón z celej plochy dráhy a predĺžia ju po oboch koncoch o 150 m. Do nového betónu inštalujú nový svetelno-technický systém, nanovo vybudujú bezúdržbový rádiotechnický približovací systém a záchytné zariadenia pre lietadlá. Projekt zahŕňa i rozšírenie stojiska lietadiel v severnej časti letiska. Okrem Slovenskej republiky na ňom finančne participujú aj ostatné členské štáty NATO.

• Aké prípravy predchádzali odsunu leteckej techniky a kto rozhodol o mieste jej dočasnej dislokácie?

O dislokácii leteckej techniky rozhodol ešte minulý rok veliteľ vzdušných síl generálmajor Juraj Baránek. Vrtuľníky Mi-17 a Mi-8 sme presunuli do Leteckej základne generála Ambruša v Prešove. Ide o vrtuľníkovú základňu, čiže nebolo potrebné posilať tam zabezpečovaciu techniku ani vytvárať špeciálne pracoviská. Leteckú pátracu a záchrannú službu držíme v súčinnosti s nimi. Máme tam približne 60 ľudí pod velením náčelníka skupiny velenia. Z dôvodu rovnakého

• S čím momentálne zápasíte a v akom časovom horizonte predpokladáte návrat techniky a personálu na materské letisko?

Úlohy riešime z troch pôsobísk. Po prvých týždňoch „hľadania sa“ môžeme konštatovať, že už si to „sadá na svoje miesto“. Naposledy sme zabezpečovali eurovolby. Časovo a personálne náročné budú inventúry. Závažnou skúškou však bude júlová reorganizácia útvaru. Čo sa týka návratu na Sliač, termín odovzdania prác je stanovený na máj 2010.

rtn. Mgr. Zuzana MILDEOVÁ
Foto autorka, Peter DOVINA

výcviku sú operačne prepodriadení veliteľovi prešovskej základne. Útvar v Kuchyni je prispôbený pre dopravné letectvo. Na príprave priestorov a zabezpečení spojenia sa podieľali viaceré zložky ozbrojených síl. V bývalých hangároch pôvodne slúžiacich opravám stíhacích bombardérov Su-25 a Su-22 vykonávame údržbu našich lietadiel MiG-29 Fulcrum a L-39 Albatros. Svoje pracovisko tam má i skupina ruských špecialistov. Abonentný systém obsluhy naďalej pokračuje. V ISO kontajneroch (využívaných aj v zahraničných misiách) bývajú príslušníci slúžiaci v pohotovostnom systéme.

• Aký personál je vyčlenený v Dopravnom leteckom kridle Kuchyňa a ako majú zabezpečené ubytovanie a stravovanie?

Chceme minimalizovať stres a psychické napätie, preto lietajúci i nelietajúci personál striedame. Okrem príslušníkov v hotovostnom systéme tam máme približne 200 ľudí zo všetkých našich jednotiek. Sú podriadení veliteľovi odlúčenej časti. Tým je dôstojník z veliteľstva základne. Väčšinu personálu tvoria poddůstojníci, takže súčasťou skupiny velenia je i veliaci poddůstojník. Do odlúčených častí ich vysielame na služobnú cestu. Stravovanie a ostatné náležitosti si uplatňujú prostredníctvom cestovných príkazov. Ak zabezpečujú letovú činnosť, majú nárok na dve bezplatné jedlá počas 12-hodinovej nepretržitej služby. Ubytovatelia sú vo vojenskej ubytovni v Malackách (tá, bohužiaľ, doteraz nebola modernizovaná) a v ubytovni kasárenského typu K-300 na letisku v Kuchyni.

So Slováckmi sú na Balkáne spokojní

„Som rád, že od veliteľa operácie EUFOR ALTHEA na území Bosny a Hercegoviny generál-majora Stefana Castagnotta aj od veliteľa operácie KFOR v Kosove generálporučíka Giuseppe Emilia Gaya som počul na adresu slovenských vojakov, ktorí v uvedených operáciách pôsobia, len slová chvály,“ zdôraznil náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Ľubomír Bulík po ukončení svojej pracovnej cesty v Bosne a Hercegovine a v Kosove v dňoch 29. až 30. apríla.

Sprevádzali ho veliteľ Vzdušných síl OS SR generál-major Juraj Baránek a veliteľ prešovskej leteckej základ-

ne plukovník Miroslav Korba. Obaja sa zaujímali predovšetkým o pôsobenie vrtuľníkovej jednotky z prešovskej základne v doposiaľ najväčšej vojenskej operácii, do ktorej sa Európska únia zapojila. Jednotka pod vedením majora Ladislava Maláka plní operačné úlohy v prospech veliteľa EUFOR v celom priestore operácie, ktorý zahŕňa celé územie Bosny a Hercegoviny, Albánska, Čiernej Hory, Chorvátska, Macedónska a Grécka.

TRETIA BALKÁNSKA MISIA VRTUĽNÍKAROV

Mandát jednotky je stanovený od 19. februára do 15. júna 2009. Dva modernizované vrtuľníky Mi-17M (z toho jeden v novej digitálnej kamufláži, ktorou stroj

vybavili v trenčianskych leteckých opravovniach) do konca apríla nalietali takmer 80 letových hodín. Plnia úlohy v rámci transportných letov pri preprave osôb, materiálu v nákladovom priestore vrtuľníka i v podvese, špeciálnych letov pri monitorovaní a prieskume situácie i výcvikových letov na udržanie spôsobilostí. Generál Baránek i plukovník Korba vyjadrili spokojnosť s plnením úloh príslušníkmi vrtuľníkovej jednotky a zdôraznili, že pôsobenie v medzinárodnom prostredí je pre leto- vý, technický i zabezpečovací personál veľmi dobrou skúsenosťou. Veliteľ vrtuľníkovej jednotky major Malák nie je na Balkáne žiadnym nováčikom. Bol ako veliteľ jednotky pri jej prvom pôsobení v Bosne a Hercegovine (v rokoch 2002 – 2003, vtedy ešte v silách SFOR) i minulý rok, keď príslušníci prešovskej základne plnili úlohy na území Kosova v operácii KFOR.

„Bezpečnostná situácia sa od prvého pôsobenia v Bosne a Hercegovine podstatne zlepšila. Na druhej strane treba pripomenúť, že zaminovaných oblastí veľa neubudlo. Je to, samozrejme, otázka peňazí. Preto musíme pred každým letom dôkladne preštudovať mapu, na ktorej sú vyznačené zaminované oblasti. Aby sme v prípade potreby mohli pristáť v zabezpečených zónach. Každá z takýchto zón je označená svojím kódom. Keď tam pilot pristane, hneď to ohlásí do Sarajeva. Pred siedmimi rokmi sme išli do Bosny bez predchádzajúcich medzinárodných skúseností. Prakticky sme nevedeli, čo nás čaká. Piloti si zvykali na stroje, ktoré boli krátko pred našim vtedajším odchodom zmodernizované v Trenčíne. Dnes máme potrebné skúsenosti zo zahraničia, piloti dostali vrtuľníky do rúk. Podstatne sa zlepšila aj naša výstroj. Máme taktické vesty, v ktorých sú všetky potrebné veci na prežitie v núdzových situáciách, nové kombinézy a mnohé ďalšie pomôcky,“ konštatuje major Malák.

BOSNA JE INÁ KÁVA

Podľa neho i ďalšieho skúseného pilota kapitána Petra Bubelínyho im spočiatku neprialo počasie. „Často snežilo, fúkal nepríjemný vietor, neskôr zasa pršalo. Lietanie v Bosne je oveľa zložitejšie ako napríklad v Ko-

sove, ktoré je vlastne kotlinou obklopenou horami. Tu v Bosne sú hory doslova všade. Dosahujú i presahujú výšku našich Vysokých Tatier. Terén je veľmi členitý. Lietame cez množstvo úzkych horských údolí a roklín. Počasie je nestále. V priebehu letu sa dokáže poriadne zmeniť. Pri jednom lete zo Sarajeva na juh, do Mostaru v Hercegovine sme zažili naraz zimu i jar,“ pripomína kapitán Bubelín.

Lietanie v náročných podmienkach Bosny a Hercegoviny výrazne pomáha v získavaní potrebných skúseností aj mladším pilotom. Napríklad nadporučíkovi Petrovi Pavlinskému, pre ktorého je misia ALTHEA prvou zahraničnou skúsenosťou. „Prvý let nad zaminovanými

oblasťami v rýchlo sa meniacom počasí je zážitok, ktorý si človek nadihlo zapamätá. Som rád, že mám pri sebe skúsenejších kolegov, ktorí dokážu vždy poradiť,“ hovorí mladý nádejný pilot.

Lietanie na Balkáne prináša so sebou nároky aj na technický personál. Na starosti ho má starší inžinier (inak na základni v Prešove zástupca veliteľa technického krídla) major Ján Petranin.

HANGÁR BY SI RADI PRENIESLI DOMOV

„Podmienky pre prácu technického personálu máme v Sarajeve veľmi dobré, bodaj by také boli aj u nás doma v Prešove. K dispozícii máme väčšinu hangáru. Druhú časť obhospodarujú Švajčiari, ktorí zabezpečujú leteckú pátracu záchrannú službu. Stroje sú teda v suchu. Je to veľká výhoda. Prvé týždne dosť snežilo. Stroje sme nemuseli plachtovať ani čistiť od snehu. Boli rýchlejšie pripravené na let. Technikom sa lepšie pracuje, keď nemusia moknúť či mrznúť. Vrtuľníky poslúchajú. Objavujú sa len bežné poruchy. Vždy sme ich poho- tovo odstránili pomocou našej leteckej základne či trenčianskych leteckých opravovní, ktoré nám dodali potrebné agregáty,“ hovorí major Petranin. Vzápätí pripomína, že hneď po prilete museli riešiť jeden problém. Motory boli nastavené na podmienky prešovskej základne. Tá je však o 300 metrov nižšie ako letisko v Sarajeve. Iné boli aj teploty, lietalo sa v oveľa vyšších nadmorských výškach. Preto museli za pomoci špecialistov z materskej základne zoradiť motory na podmienky Bosny. Odvtedy pracujú bez problémov.

Technik vrtuľníka Mi-17 rotný Ivo Bačík a palubný technik rotný Martin Grec boli v košickej strednej vojenskej škole spolužiakmi. Prvý začínal ako technik na Šliači na lietadlách MiG-29, druhý v Kuchyni. Rotný Grec má za sebou aj skúsenosť z minuloročného pôsobenia v operácii KFOR v Kosove. „Lietanie v Kosove bolo jednoduchšie. Aj vďaka ľahšej orientácii, oveľa menej zaminovanému územiu. Let v úzkom horskom údolí v Bosne dá neraz poriadne zabráť. Najmä keď každú chvíľu je iné počasie,“ priznáva palubný technik rotný Grec.

Veliteľ vrtuľníkovej jednotky major Ladislav Malák vyjadruje spokojnosť s tým, ako jeho podriadení plnia úlohy v operácii ALTHEA. Získavajú cenné skúsenosti z pôsobenia v medzinárodnej operácii. Nezabudne však pripomenúť, že jedným z veľkých problémov, ktoré na Balkáne, ale najmä v Bosne a Hercegovine znepríjemňuje lietanie a vytvára pre pilotov nebezpečné situácie, sú doslova chaoticky vedené vysoké napätia cez horské údolia.

„Treba počítať s tým, že sa neriadia nijakým systémom, ako je to inde v Európe. Koniec koncov boli aj príčinou havárie, ku ktorej došlo pri našom prvom pôsobení v Bosne koncom roka 2002. V každom prípade piloti práve v takýchto náročných podmienkach získavajú potrebné skúsenosti. Podstatne sa zlepšila

aj ich úroveň jazykovej pripravenosti,“ sumarizuje major Ladislav Malák.

NITRANIA STRÁŽIA KEMP

V operácii EUFOR-ALTHEA plní svoje úlohy aj strážna čata z nitrianskeho mechanizovaného práporu pod vedením nadporučíka Richarda Krivočenka. Jej úlohou je nepretržitá ochrana a obrana kempu BUTMIR II. v Sarajeve a zabezpečenie služieb na hlavnej vstupnej bráne. Pre veliteľa je to síce prvá zahraničná misia, ale značná časť jeho podriadených má už za sebou pôsobenie v misiách UNDOF, UNFICYP, KFOR či skúsenosti z Iraku. V Iraku a na Golanských výšinách bol aj jeho zástupca nadporučík Ján Godál. Irak bol síce podľa neho oveľa nebezpečnejší, v Bosne sú však vojaci vyťažení častými službami. „Snažíme sa, aby monotónne plnenie služobných povinností nebolo živnou pôdou pre vznik tzv. ponorkovej nemoci. Zatiaľ sa nám darí predchádzať jej,“ hovorí nadporučík Godál.

Generál Bulík sa v Sarajeve stretol aj s náčelníkom Spoločného štábu ozbrojených síl Bosny a Hercegoviny generálmajorom Miladinom Milojčičom. Svojmu partnerovi ponúkol slovenské skúsenosti z prístupového procesu do Aliancie, profesionalizácie ozbrojených síl, ich reformy, obranného plánovania, ale aj medzinárodného krízového manažmentu. Slovensko podľa generála Bulíka je pripravené Bosne otvoriť aj svoje výcvikové priestory a školiace zariadenia.

ZMENY NA KOSOVOM POLI

V Kosove v operácii KFOR plnia slovenskí vojaci úlohy v rámci už 14. kontingentu v zostave Mnohonárodného účelového zoskupenia stred (MNTF-C) pod vedením podplukovníka Vojtecha Mojzesa. Generála Bulíka informoval, že od apríla nastali niektoré zmeny v rámci operácie KFOR, ktoré sa dotkli aj slovenských vojakov. Pôsobia už v rámci priestoru zodpovednosti celého účelového zoskupenia, priamo neustále nestrá-

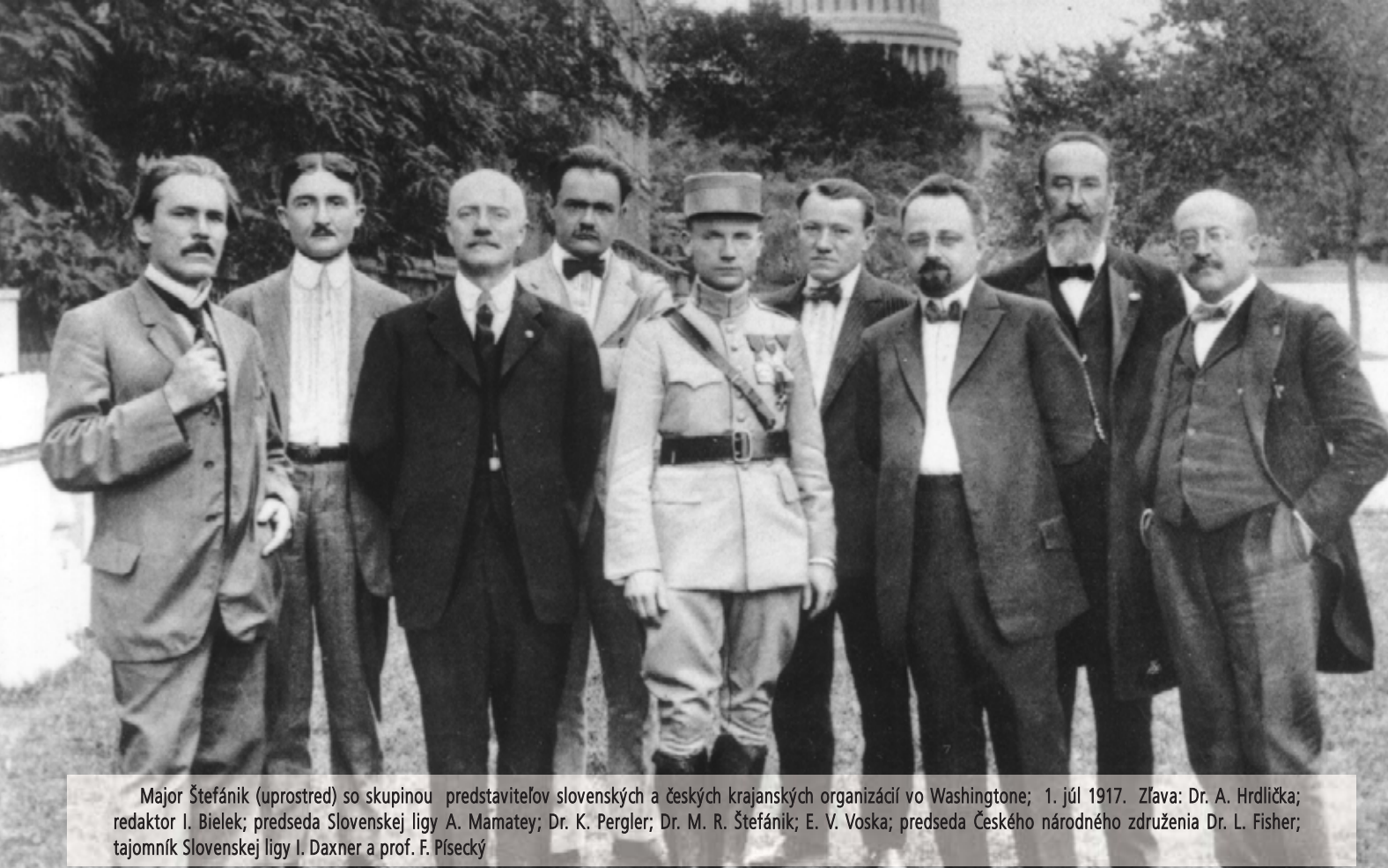
žia objekt tzv. žitej budovy a školského centra, bolo ukončené spoločné patrolovanie s Kosovskou políciou, na Monument bol povolený vstup všetkým národnostiam (aj miestnym Albáncom) a pri jeho ochrane sa plánujú niektoré ďalšie zmeny.

Slovenský kontingent pozostáva z príslušníkov nášho najstaršieho plne profesionálneho útvaru: martinského mechanizovaného práporu. Zástupca veliteľa rotý nadporučík Štefan Leja si pochvaľuje, že v misii má svoju organickú rotu. „Je to oveľa lepšie, ako keď som bol v Kosove pred dvoma rokmi. Svojich ľudí poznám. Viem, čo od nich môžem čakať. Sme zohratí. Je to cítiť pri plnení úloh. Vtedy sme síce boli tiež z nášho práporu, ale pozbieraní z rôznych jednotiek. Dosť dlho trvalo, kým sme sa naladili na jednu vlnovú dĺžku,“ zdôrazňuje nadporučík Leja. Podľa neho oproti minulému pôsobeniu viac dôrazu pri výcviku kladú na vyhľadávacie operácie a na nasadenie do akcie priamo z vrtuľníkov. Prešli potrebným školením, aby vedeli, ako s celým výstrojom na potlačenie davu nastúpiť do vrtuľníka, ako si ju v ňom uložiť. Zmeny v zameraní činnosti jednotiek KFOR registruje aj veliaci poddôstojník tretej čaty rotný Ján Machava. V Kosove je už tretí raz. Vidí postupnú stabilizáciu bezpečnostnej situácie (aj keď v tomto regióne často stačí malá iskra na zapálenie veľkého ohňa) a presun zodpovednosti na miestnu políciu, ktorá to už všetko neháďže na príslušníkov KFOR, ako tomu bolo ešte nedávno.

Generál Bulík sa okrem iného zaujímal (rovnako ako v Bosne) aj o úroveň vybavenia a výstrojenia našich vojakov, ich logistického zabezpečenia. So spokojnosťou konštatoval, že niektoré novo zavedené súčiastky (napr. nosný modulárny systém, ale aj obuv) z pohľadu vojakov znamenajú krok dopredu. Zároveň vyjadril spokojnosť s tým, že postupne rastie profesionalita našich vojakov pri plnení ich úloh v zahraničných misiách a operáciách.

Text a foto Jozef ŽIAK

Major Štefánik (uprostred) so skupinou predstaviteľov slovenských a českých krajanských organizácií vo Washingtone; 1. júl 1917. Zľava: Dr. A. Hrdlička; redaktor I. Bielek; predseda Slovenskej ligy A. Mamatey; Dr. K. Pergler; Dr. M. R. Štefánik; E. V. Voska; predseda Českého národného združenia Dr. L. Fisher; tajomník Slovenskej ligy I. Daxner a prof. F. Plšecký

Cesty M. R. Štefánika ako vojaka (II.)

V týchto dňoch uplynie 90 rokov od tragickej smrti jednej z najvýznamnejších osobností novodobých slovenských dejín: vedca, diplomata, politika a vojaka, Milana Rastislava Štefánika. V minulom čísle sme publikovali prvú časť analýzy o jeho vojenskej kariére. V druhej časti ho približujeme ako organizátora česko-slovenskej zahraničnej akcie.

Dňa 4. decembra 1915 sa Štefánik vrátil vlakom z Ríma, cez Janov – Nice – Marseille, do Paríža. Napriek podlomenému zdraviu rozvíjal svoj koncepčne a do rôznych detailov premyslený plán oslobodenia svojej vlasti, malej krajiny v srdci Európy. V parížskych salónoch si získal mnoho poslucháčov a priaznivcov, ktorých oslovil so známou vetou „Pomôžte mi oslobodiť moju vlasť!“ Milan Rastislav patrila najmä k častým hosťom parížskeho salónu pani de Jouvenal – „francúzskej Slovanky“, kde sa bližšie zoznámil s vtedajším francúzskym ministerským predsedom a ministrom zahraničia Aristidom Briandom, hlavným tajomníkom ministerstva zahraničných vecí Philippom Berthelotom a celým radom významných senátorov a poslancov. Nezaháľal ani v koncipovaní letákov, ktoré mali rozložiť bojovú morálku slovanských vojakov v rovnošatách rakúsko-uhorskej armády. V jednom z nich doslova napísal: „Slovania: Česi, Slováci, Poliaci, Srbi a Chorváti, vy, ktorí kráčate v boji proti hraniciam francúzskym, nezabúdajte, že nemecko-maďarská spupnosť vyvolala túto válku. Ničomníkom musí byť, alebo slepým, hluchým, pomäteným, kto by tvrdil opak. Dejiny neúprosne vydajú slovo pravde...“

VÍZIA SPOLOČNÉHO ŠTÁTU

Štefánik sa 13. decembra 1915 v parížskom byte svojho dávneho priateľa maliara Ludvíka Strimpla, zoznámil s Dr. Edvardom Benešom. Ten mu predostrel plán boja za vytvorenie spoločného štátu Čechov a Slovákov, na ktorom spolu s profesorom Tomášom Gariqueom Masarykom – zatiaľ bez viditeľnejších úspechov – v zahraničí pracovali. Okrem toho Beneš oboznámil Štefánika aj z obsahom vyhlásenia Českého komitétu zahraničného zo 14. novembra 1914, s ktorým sa on stotožnil. Štefánik potom Beneša ohromil svojim detailným plánom (konceptiou) ďalšieho postupu v spoločnej česko-slovenskej zahraničnej akcii. Tým viac, že sa v základných bodoch zhodoval s tým, čo propagoval aj prof. Masaryk. Deň 13. december 1915 možno označiť za oficiálny dátum uvedenia, alebo postavenia sa M. R. Štefánika na čelo prvého čs. zahraničného odboja. Jeho príchodom sa celá čs. zahraničná akcia výrazne zdynamizovala a dostala pevnú organizačnú základňu. Napokon bol to práve Štefánik, ktorý po prvých úspechoch propagačno-politickej akcie a diplomatických krokoch sprostredkoval 3. februára 1916 prijatie svojho bývalého profesora z čias pražských štúdií a vedúcej osobnosti čs. zahraničnej akcie T. G. Masaryka u ministerského predsedu Aristida Brianda.

Nastal však čas organizovať ústredný a reprezentatívny riadiaci orgán, ktorý dovtedy neexistoval, a ktorý čiastočne zatiaľ nahrádzal fiktívny Český komitét zahraničný. Na ustanovenie nového riadiaceho programu naliehal predovšetkým Štefánik. Veľmi dobre si uvedomoval, že vlády dohodových veľmocí nepovažujú orgán zložený poväčšine

zo zástupcov krajanov za reprezentatívnu zložku, oprávnenú hovoriť menom národa, s ktorým majú minimálne styky. Nakoniec sa presadil spoločný návrh Štefánika a Beneša a vo februári 1916 bola vytvorená Národná rada krajín českých. Onedlho, na návrh zástupcu Slovenskej ligy v USA – Štefana Osuského, bola premenovaná na Československú národnú radu so sídlom v Paríži. Jej predsedom sa stal, prirodzene, prof. Masaryk, generálnym tajomníkom Dr. Beneš, podpredsedom bývalý poslanec rakúskej Ríšskej rady Josef Dürich a zástupcom Slovákov, čoskoro taktiež podpredsedom Dr. M. R. Štefánik. O rok neskôr, po vylúčení rusofilsky a konzervatívne orientovaného Düricha, sa tak na čelo prvého čs. zahraničného odboja postavila trojica, o ktorej platil priliehavý slogan: „Čo Masaryk myslí, to Beneš povie a Štefánik vykoná.“

Otázka vytvorenia autonómneho čs. zahraničného vojska, ktoré by bojovalo po boku vojsk Dohody proti Nemecku a Rakúsko-Uhorsku, ako rozhodujúceho prejavu vôle Slovákov a Čechov získať národnú slobodu a zároveň prvého kroku pre uznanie budúceho samostatného Česko-Slovenského štátu, bola od začiatku jedným z najdôležitejších cieľov ČSNR. Vychádzalo sa pritom z koncepcie zajateckej akcie, ktorá si našla nielen podporu vo vojenských kruhoch Francúzska, ale aj na jeho ministerstve zahraničných vecí. A tak Štefánik predložil francúzskej armáde návrh na vytvorenie samostatnej čs. jednotky. Nábor dobrovoľníkov v rámci tzv. „zajateckej akcie“ a stabilizáciu pomerov v česko-slovenských krajanských spolkoch v Rusku sledovala aj jeho prvá misia od augusta do októbra 1916 v Rusku. Misia sa však zmenila na zápas za jednotu čs. od-

boja. Keď sa však Štefánik začiatkom roku 1917 opäť do Ruska vrátil, podarilo sa mu s predstaviteľmi novej dočasnej ruskej vlády dohodovať hlavné princípy formovania česko-slovenského vojska a taktiež ich priaznivo nakloniť k spolupráci s predstaviteľmi čs. zahraničnej akcie. Práve po februárovej revolúcii 1917, a zvlášť po známej Zborovskej bitke 2. júla 1917, sa z pôvodnej Českej družiny začala postupne vytvárať najmasovejšia vojenská zložka prvého čs. zahraničného odboja – Československý zbor v Rusku.

NÁBOR DOBROVOĽNÍKOV

S poslaním robiť medzi slovenským a českými krajanmi nábor dobrovoľníkov pre západný front vo Francúzsku odchádzal M. R. Štefánik v júni 1917 do Spojených štátov amerických. Tam podľa pôvodného plánu, dohodnutého ešte v Rusku s americkým Slovákom Gustávom Košíkom, mal organizovať nábor krajanov – slovenských a českých dobrovoľníkov do čs. zahraničného vojska. No práve v tomto roku USA vstúpili do vojny a tak Štefánik po mesiaci usilovnej diplomacie, dostal od vlády USA povolenie robiť nábor len medzi tými krajanmi, ktorí ešte nemali americké štátne občianstvo. Čiže nepodliehali brannej povinnosti amerických ozbrojených síl a nepatrili medzi mobilizačné ročníky. Takto, namiesto plánovaných 20-tisíc dobrovoľníkov, prišlo do konca svetovej vojny z USA do Francúzska v dvadsiatich troch transportoch iba 2 300 dobrovoľníkov (z toho 1 065 Slovákov). Pred odchodom do Francúzska americkí dobrovoľníci ešte absolvovali krátky vojenský výcvik v Stamforde Con., USA, nakoľko takmer všetci boli nevojací. Od 20. októbra 1917 sa na hrudi Milana Rastislava skvel Kríž dôstojníka Čestnej légie, ktorý mu udelila francúzska vláda práve za jeho úspešné splnenie misie v USA.

Rozhodným krokom k budovaniu samostatnej čs. armády mohlo byť iba sformovanie veľkej taktickej jednotky, ktorá by ako celok bola nasadená na francúzskom fronte proti Nemecku a svet by sa dozvedel o jej existencii. Do Francúzska však bolo treba zväžaf slovenských a českých dobrovoľníkov takmer z celého sveta. Na základe dekrétu o čs. armáde, ktorý spracovali M. R. Štefánik a E. Beneš a podpísal francúzsky prezident Raymond Poincaré 19. decembra 1917 a naň nadväzujúceho štatútu zo 7. februára 1918, sa de facto konštituovali čs. légie vo Francúzsku, ktoré po vojenskej stránke podliehali francúzskemu hlavnému veleniu a politicky boli podriadené ČSNR v Paríži.

V polovici februára 1918 odišiel Štefánik do Talianska, kde bolo taktiež jeho hlavným poslaním budovanie jednotiek čs. zahraničného vojska. V prospech Štefánikových rokovani s najvýznamnejšími predstaviteľmi Talianska, najmä s vtedajším ministerským predsedom Vittoriorom Orlandom, pozitívne pôsobil príklad Francúzska. Po dlhých a náročných rokovaniach sa Štefánikovi podarilo napokon zlomiť aj postoj talianskej vlády a 21. apríla 1918 podpísal s talianskym ministerským predsedom V. E. Orlandom a ministrom vojny V. Zupellim zmluvu o konštituovaní politicky a právne samostatných čs. légii v Taliansku. Mnohí spojeneckí činitelia hodnotili zmluvu ako fakticky prvé uznanie budúceho Česko-Slovenského štátu niektorou z dohodových mocností. Tento Štefánikov úspech bol tiež ocenený talianskym vojnovým krížom a 18. júna 1918 prepožičaním hodnosti brigádneho generála francúzskej armády (Général de Brigade à Titre mision), ktorú 20. júna potvrdil výnos (pod č. j. 8387 D.) francúzskeho ministerského predsedu a ministra vojny Georgesa Clemenceaua.

POSLEDNÁ MISIA

V máji 1918 vypukol konflikt medzi čs. légiami v Rusku a novou sovietskou boľševickou mocou. Na ceste z Ukrajiny cez Sibír a Vladivostok do Francúzska sa čs. légie v Rus-

ku zaplietli do ruskej občianskej vojny, pričom v dôsledku ich úspechov v protisovietskom vystúpení neobyčajne stúpila aj medzinárodná prestíž čs. zahraničného odboja, s čím bolo spojené aj uznanie ČSNR v Paríži dohodovými veľmocami (29. júna 1918 Francúzsko, 9. augusta Veľká Británia, 3. októbra Taliansko a následne Spojené štáty americké), za politickú predstaviteľku budúceho Česko-Slovenského štátu. V krátkom čase sa čs. legionárom podarilo ovládnuť nekonečných 8-tisíc kilometrov sibírskej magistraly, za čo si vyslúžili obdiv veľkej časti svetovej verejnosti. No úlohy, ktoré sa na légie kladli, presahovali možnosti zhruba 60-tisíc bojaskopných vojakov. Po počiatkových úspechoch legionárov sa však čoskoro začali objavovať prvé alarmujúce správy o demoralizácii jednotiek, ktorá ohrozovala ich disciplínu a zároveň bojaskopnosť. Nepriechádzali na pomoc ani sľúbení dohodoví vojaci. V légiách sa začal šíriť pocit sklamaní a dezilúzie.

V tejto kritickej situácii, po niekoľkomesačnej ceste, prišiel generál M. R. Štefánik – odporca boľševizmu v akejkolvek podobe – v sprievode gen. M. Janina v novembri 1918 na Sibír. Ťažko sa zmieroval s realitou ustupujúceho vojska. Keď sa však zoznámil s celkovým stavom čs. légii, uznal, že už nie sú schopné plniť bojové úlohy a nariadil stiahnuť ich z protisovietskeho frontu. Bola to jeho posledná veľká a najzávažnejšia misia, ktorej cieľom bolo skonsolidovať pomery v čs. légiách, obnoviť ich disciplínu a bojaskopnosť. Medzitým sa v Európe skončila vojna, vzniklo samostatné Česko-Slovensko a generál Štefánik dostal v prvej čs. vláde Karla Kramáňa kreslo ministra vojny. Čs. legionári v Rusku považovali svoju úlohu za splnenú a odmietali sa ďalej podieľať na zasahovaní do vnútorných záležitostí sovietskeho Ruska, ktoré sa vtedy zmietalo v občianskej a intervenčnej vojne. V januári 1919 uzavrel generál Štefánik s generálom francúzskej armády a hlavným veliteľom spojeneckých vojsk na Sibíri, generálom Janinom, konečnú dohodu o stiahnutí všetkých legionárskych jednotiek z bojových pozícií do zázemia.

Štátoprávnymi aktmi 28. októbra v Prahe a 30. októbra 1918 v Turčianskom Sv. Martine bola vyhlásená Republika Česko-Slovenská. O medzinárodnoprávnom uznaní a hraniciach nového štátu však mala rozhodnúť až mierová konferencia, ktorá sa začala 18. januára 1919 v Paríži. Keď sa v polovici marca 1919 čs. minister vojny generál Štefánik vrátil do Paríža, vynaložil maximálne úsilie, aby sa urýchlil návrat čs. légii z Ruska do vlasti. Rokoval s najvýznamnejšími predstaviteľmi Dohody, na čele s maršalom Ferdinandom Fochom, o konkrétnom spôsobe postupného odsunu čs. legionárskeho vojska zo Sibíri. Zároveň ho prezident Masaryk poveril riešením napätých

vzťahov medzi francúzskou a talianskou misiou v ČSR. Boli to jeho posledné diplomatické aktivity. 20. apríla 1919 pricestoval Štefánik na politické a vojenské rokovania do Talianska (Rím a Padova). O týždeň neskôr vykonal na cvičisku Gollasecca v Gallarate aj prehliadku čs. domobranec-kých praporov.

V nedeľu ráno 4. mája 1919 nasadol francúzsky generál a čs. minister vojny Dr. Milan Rastislav Štefánik na talianskom vojenskom letisku Campo Formido pri Udine do trojmotorového dvojplôšnika typu Caproni Ca-33, aby sa vrátil do vlasti. Sprewádzala ho jedna z najskúsenejších talianskych leteckých posádok: poručík – pilot Giotto Mancinelli-Scotti, seržant – pilot Umberto Merlino a vojak – letecký mechanik-rádiotelegrafista Gabriele Aggiusti. Po niekoľkých hodinách letu za veľmi nepriaznivých poveternostných podmienok sa lietadlo o 11,15 h objavilo nad Bratislavou. Krátko na to sa pri pristávaní manévri zrútilo neďaleko Ivanka pri Dunaji. Celá posádka našla v troskách lietadla okamžitú smrť. Štefánikov život sa skončil náhle, na prahu nového života v oslobodenej vlasti, o ktorej vznik sa tak mimoriadne zaslúžil. Smútočné obrady sa konali 10. mája v Bratislave a 11. mája 1919 v Košariskách. Spolu s dvomi talianskymi letcami je pochovaný v mohyle na vrchu Bradlo. Činy tohto muža sa však nedajú vymazať z pamäti národa a jeho životné krédo „VERIŤ – MILOVAŤ – PRACOVAŤ“ zostáva mementom pre nás všetkých. Prezident Slovenskej republiky, v zmysle ústavných právomocí, vymenoval 7. mája 2004 M. R. Štefánika do hodnosti generála in memoriam.

Výnimočný, pritom však krátky život generála PhDr. Milana Rastislava Štefánika sa odohrával takmer na všetkých kontinentoch. Bol to život vyplnený štúdiom a publicistickou činnosťou, vedeckou i spoločenskou aktivitou. Vedel sa uplatniť ako astronóm, vojak – letec či bystrý diplomat so zmyslom pre predvídanosť. Avšak pri celkovom hodnotení historického významu osobnosti generála Štefánika to všetko ani zďaleka nedosiahlo rozmer jeho poslania v posledných rokoch života, ktoré zasvätil národnoslobodzovaciemu zápasu – boju za samostatný Česko-Slovenský štát. Bol prvým Slovákom, ktorý obdivuhodnými diplomatickými krokmi priamo i nepriamo vplýval na európsku politiku tej doby a táto jeho činnosť svojim dosahom ďaleko prerástla rámec česko-slovenských záujmov.

pplk. Mgr. Miloslav ČAPLOVIČ, PhD.
Vojenský historický ústav Bratislava

Smútočné zhromaždenie pred evanjelickou farou, rodným Štefánikovým domom na Košariskách 11. mája 1919

Spomienka vo francúzskom Medoune

Dôstojné záverečné podujatie na počesť 90. výročia tragickej smrti generála Milana Rastislava Štefánika sa uskutočnilo 7. mája na parížskom predmestí Medoune, kde Štefánik pôsobil na tamomšom observatóriu. Ako hlavní hostia sa na pietnej spomienke zúčastnili štátny tajomník MO SR Daniel Duchoň a viceadmirál Jean Pierre Tellé, ktorý v zastúpení francúzskeho ministra obrany položil k Štefánikovej soche veniec. Prítomní boli aj predstavitelia veľvyslanectiev či vojenských zastúpení Česka, Talianska, Rumunska, Ruska a Maďarska.

M. R. Štefánik pôsobil v Medoune od roku 1906 a aj za svoju vedeckú prácu získal v roku 1912 francúzske občianstvo. Za vedecké úspechy získal zároveň cenu Francúzskej akadémie spoločnosti a Jamssenovu a Wildeho cenu. Za vedecké a diplomatické úspechy bol v roku 1914 francúzskou vládou vyznamenaný Radom rytiera Čestnej légie.

„Milan Rastislav Štefánik sa v Paríži stretol s T. G. Masarykom a E. Benešom a ohromil ich koncepciou i detailmi svojho plánu na oslobodenie slovenského a českého národa spod nemecko-maďarskej nadvlády. Tak sa začala plodná spolupráca troch hlavných predstaviteľov zahraničného odboja, pričom zásluhu M. R. Štefánika pri vytváraní Česko-slovenských légii a Česko-Slovenska sú obrovské a neodškriepiteľné,“ povedal vo svojom príhovore Daniel

Duchoň. Štátny tajomník sa zároveň poďakoval predstaviteľom Francúzskej republiky za ich pomoc a angažovanie pri zachovávaní Štefánikovej pamiatky. Menovite poďakoval aj štábu letectva a Leteckej základni 117 Ballard, ktorá dotvorila dôstojný rámec pietnej spomienky čestnou jednotkou a vojenskou hudbou. Slávnosti predchádzalo pracovné rokovanie veliteľa Vzdušných síl OS SR generálmajora Juraja Baránka s veliteľom vzdušných síl Francúzska generálom letectva Stephane Abrielom a štátny tajomník MO SR Daniel Duchoň sa stretol so svojím francúzskym náprotivkom Jeanom Marie Bockelom.

Bronzová socha M. R. Štefánika stojí v Medoune od roku 1999, keď ju tunajšej radnici darovalo mesto Brezno. Verná kópia breznianskeho Štefánika sa dostala do nádherného parku tunajšieho observatória vďaka úsiliu vtedajšieho veľvyslanca SR v Paríži Vladimíra Valacha a starostov oboch miest Vladimíra Faška a Hervé Marseillea. Samozrejme, aj preto sa na pietnej spomienke zúčastnila delegácia Brezna vedená už novým starostom Jaroslavom Demianom.

Hervé Marseille, ktorý je dodnes starostom Medounu, bol za rozvoj francúzsko-slovenskej spolupráce pri tejto príležitosti ocenený ako prvý zahraničný občan najvyšším vyznamenaním Klubu generálov Slovenska, a to Pamätnou medailou generála Jána Goliana 1. stupňa. Podľa generálov Svetozára Nadoviča, Júliusa Humaja a Igora Čombora medaila zároveň symbolizuje odkaz generála Goliana ako

veliteľa povstaleckých vojsk v Slovenskom národnom povstaní a jeho spoluprácu s francúzskymi partizánmi.

„Na Slovensku som bojoval od septembra 1944 do apríla 1945 aj so svojimi vyše dvoma stovkami francúzskych kamarátov,“ ozrejmil po oficiálnej slávnosti štátnemu tajomníkovi Danielovi Duchoňovi predseda Zväzu francúzskych partizánov bojujúcich na Slovensku Jean Boyer. „Vtedajšie boje aj dnešná slávnosť sú veľmi symbolicky prepojené, pretože naša jednotka bojovala v rámci povstaleckej Brigády M. R. Štefánika,“ dodal s dojatím M. Boyer, ktorého 57 francúzskych druhov na Slovensku padlo a 15 partizáni ešte žijú. „Pamiatka Milana Rastislava Štefánika a spoločný boj našich národov proti fašizmu sú najsilnejšie putá, ktoré spájajú naše národy,“ zdôraznil hrdinovi odboja spolu s poďakovaním Daniel Duchoň.

„Rád by som povedal, že to boli predovšetkým ozbrojené sily Francúzska, ktoré nám po roku 1993 v prvom období samostatnosti Slovenskej republiky pomáhali s budovaním armády, s ktorými sme mali intenzívnu spoluprácu aj v rámci vyzbrojovania a ktoré nám skutočne verili a my sme sa o nich mohli naozaj morálne oprieť,“ dodal prvý veliteľ Armády Slovenskej republiky a dnes čestný predseda Klubu generálov Slovenska generálporučík Július Humaj.

Text a foto Pavol VITKO

Prezliekli Čestnú stráž prezidenta

Náčelník Vojenskej kancelárie prezidenta SR brigádny generál Marián Ač predstavil 12. mája nové uniformy vojakov Čestnej stráže prezidenta SR. Uniformy sa menia po prvý raz. Tie predošlé zaviedli do výstroja čestnej stráže po vzniku Slovenskej republiky 1. júla 1993.

Predchádzajúce uniformy vychádzali z klasického vojenského strihu ešte z čias Československej armády. „Takúto zmenu uniformiem zažijete možno raz, dva razy za vojenský život. Uniforma je dôležitou formou, je vonkajším znakom

príslušníka ozbrojených síl,“ povedal brigádny generál Ač.

Pôvodné uniformy mali mnoho nedostatkov: boli krčivé, mali veľmi voľnú fazónu, takže sa pri vykonávaní cvikov roztvárali a nedržali tvar. Častým používaním boli náchylné na opotrebovanie a zašpinenie. Pri používaní v nepriaznivom počasi odev ihneď premokol a nechránil vojaka. Za 15 rokov používania zastarali morálne aj fyzicky. Preto bolo nevyhnutné ušit nové zodpovedajúce kritériám na dôstojnú reprezentáciu vojaka patriaceho do Severoatlantickej aliancie, Európskej únie a slúžiaceho v Čestnej stráží prezidenta SR.

SLOVENSKÉ FARBY

Nová uniforma má jednoliatu farebnosť. Ako menej slávnostnú alternatívu má náhradné nohavice sivej farby. Navrhnutá uniforma vychádza z farieb modrej a sivej, ktoré boli pri koncipovaní národnosti v rokoch 1848 stanovené ako slovenské farby, teda najmä farby slovenského kroja. Sivá a modrá farba sú základnými farbami tejto uniformy a tmavá modrá je prevažujúcou farbou celého odevu. Dopĺňujúcimi farbami sú jasnočervená, biela, modrá, ako farby slovenskej štátnosti a zlatá, ktorá vytvára ozdobnosť. Všetky ozdoby uniformy okrem čiapky sú na sýtočervenom podklade, vyšité zlatou kovovou niťou a vychádzajú z rovnakého základu – listu lipy. Základom uniformy je sako s dvojradovým zapínaním, ktoré sa zapína vyššie pri krku, aby sa uniforma pri pohybe neroztvárala a pôsobila dôstojne a elegantne. Slávnostný charakter je zvýraznený použitím bielej košeľe so zlatistou kravatou. Odev má civilný tvar, aby vytváral štandardný pocit pohodlia a elegancie. Jediným necivilným prvkom je opasok, ktorý slúži aj na upevnenie zbrane. Odev je doplnený bielymi rukavicami a lakovanými poltopánkami.

Štátne symboly majú formu štátneho znaku, sú použité na čiapke vo forme odznaku a na pracke opaska je tak isto štátny znak a lipové listy v zlatej farbe. Na oboch rukávoch sú vyšité označenia štátnej a vojenskej symboliky. Uniforma je doplnená šnúrami ako neodmysliteľnou súčasťou slávnostnej uniformy. Vypletená trikolóra na šnúrach je aj na čiapkach. Funkčnosť uniformy dotvára letný, zimný a prechodný variant. Vyrobená je z materiálu so zníženou priepustnosťou vody, má zateplenú vložku a na zimné obdobie je vybavená kožušinovým golierom a čiapkou z nutrie. Šité sú z materiálov pochádzajúcich zo Slovenska a samotnú výrobu a dodávku realizovali tiež iba slovenské firmy.

npor. Karol VIEŽBA

Foto Peter DOVINA

Pod záštitou veliteľa trencianskeho Veliteľstva Síľ výcviku a podpory OS SR generálmajora Miroslava Kováča sa 18. až 22. mája uskutočnilo v priestoroch Výcvikového a testovacieho centra radiačnej, chemickej a biologickej ochrany v Zemianskych Kostolnoch medzinárodné pracovné stretnutie na tému Výzvy a skúsenosti Ozbrojených síľ SR s toxickými chemickými látkami. Na medzinárodnom stretnutí sa okrem odborníkov z našich ozbrojených síľ, zúčastnili aj zástupcovia Slovinska, Nemecka, Francúzska, Dieter Rothbacher z Organizácie pre zákaz chemických zbraní (OPCW) so sídlom v holandskom Haagu, brigádny generál v. v. Dušan Lupujlev z Centra zbraní hromadného ničenia NATO v Bruseli, plukovník Jiří Gajdoš z Medzinárodného vojenského štábu NATO v Bruseli a odborníci z Centra výnimčnosti NATO pre oblasť RCHBO so sídlom vo Výškove. Účastníkov zaujali aj ukážky jednotky diaľkovej detekcie s diaľkovými detektormi DD-CWA a TIC, či mobilného analytického laboratória RCHBO.

Text a foto Jozef ŽIAK

Jubilejný IDET v Brne

V priestoroch brnianskeho výstavniska sa v dňoch 5. až 7. mája uskutočnil už jubilejný, 10. ročník Veletrhu obrannej a bezpečnostnej techniky IDET 2009. Zúčastnilo sa na ňom 350 vystavovateľov z 27 štátov. Okrem domácej Českej republiky patrí medzi najväčších vystavovateľov aj Slovenská republika. Ministerka obrany Českej republiky Vlasta Parkanová, ktorá veletrh slávnostne otvorila, okrem iného navštívila aj stánok Ministerstva obrany Slovenskej republiky. Oboznámila sa v ňom i s robotmi, ktoré vytvorili študenti Akadémie ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika v Liptovskom Mikuláši.

Riaditeľ Odboru vyzbrojovania Sekcie obranného plánovania a manažmentu zdrojov MO SR Ing. Róbert Radič pripomína, že pri prezentácii najnovších trendov v našich ozbrojených silách sme sa zamerali predovšetkým na vybavenie, ochranu a všestranné zabezpečenie vojaka.

SLOVENSKÉ ZAUJÍMAVOSTI

Zástupcovia AOS Liptovský Mikuláš sa prezentovali potlačením demaskujúcich príznakov vojenskej techniky a vojaka v infračervenej oblasti spektra najnovšími návrhmi maskovacích odevov v digitálnej kamufláži pre činnosť vojaka v zastavanej oblasti. Predstavili aj návrh maskovacieho odevu pre ostreľovača – prieskumníka, integrované navigačné systémy (autonómny robotický systém s navigáciou pre autonómne plánovanie trasy pohybu v neznámom prostre-

dí, s úlohou jeho mapovania). Vojenský technický ústav Liptovský Mikuláš vo svojom stánku vystavoval zdokonalenú verziu aktívneho diaľkového detektora toxických chemických látok DD-CWA, automatický výstražný systém RCHBO s diaľkovým prenosom informácií ABRaCA, systém detekcie ožiarenia laserom SDIO-DPK-M. Slovenský letecký inštitút Košice zasa plošinu pre vysadzovanie nákladov ROLER-001 a nákladnú padákovú súpravu NPS-85.

V jednotlivých pavilónoch vystavovali svoje produkty početní slovenskí vystavovatelia. Medzi nimi nechýbali napríklad Vojenský opravárenský podnik Trenčín, Delta-B Bratislava a Delta Defence Prešov (pred pavilónom sa prezentovali raketometom RM 70/85 Modular, ktorý je už vo výzbroji našich ozbrojených síl), EVPU Nová Dubnica vystavovala aj zdokonalenú verziu diaľkovo riadenej zbraňovej stanice ZSRD 07 (za ktorej pôvodnú verziu získal minulý rok na bratislavskej výstave IDEB 2008 jedno z ocenení), Konštrukta-Defence a Konštrukta Industry Trenčín, Vývoj Martin, bratislavské firmy Metrodat, Pyra (zaujali revolučne riešením

zariadením na filtráciu vody KATADYN) a Ledic (spoločne s materskou českou spoločnosťou získali zlaté prestížne ocenenie IDET News 2009 za výcvikové tunely Jakub Tunnels a jaskynný a tunelový polygón Jakub Underground). ZVS Holding Dubnica nad Váhom zasa predstavila nový slovenský samopal VMS-07 kalibru 9 milimetrov, PPS Vehicles Detva zdravotnícku verziu vozidla Tatrapan. Svoje zastúpenie na brnianskom výstavnisku malo aj Združenie obranného priemyslu Slovenskej republiky.

BUDÚCNOSŤOU JE INTEGROVANÝ VELTRH

IDET 2009 pohotovo reagoval na zásadnú zmenu, ktorá sa udiala v oblasti obrany a bezpečnosti vo svete. Postupne sa menia riziká ohrozenia demokratickej spoločnosti. Prichádza k integrácii, spolupráci a zblížovaniu vojenských a bezpečnostných štruktúr pri obrane štátu, ale aj ochrane civilného obyvateľstva. Práve preto sa na veletrhu po prvý raz objavili exponáty z oblasti civilnej bezpečnosti, najmä týkajúce sa požiarnej techniky a služieb. Podľa vedúceho manažéra veletrhu IDET Karla Torna budúci 11. ročník IDET v roku 2011 tento trend ešte posilní. Uskutoční sa ako veletrh integrovaného záchranného systému. Okrem IDET-u bude jeho súčasťou aj výstava PYROS/SET (Medzinárodný veletrh požiarnej a bezpečnostnej techniky a služieb).

Najväčší výstavný priestor zaberala expozícia Armády Českej republiky a domácich českých firiem. Bolo možné vidieť mnohé varianty nového stredného terénneho automobilu Tatra 810, ktorý postupne u našich západných susedov nahrádza zastarané PragyV3S, nové verzie vozidiel Land Rover v úprave Kajman pre pôsobenie v zahraničných operáciách (najmä ISAF v Afganistane), kolesové obrnené vozidlo Pandur II 8x8, ktoré bude postupne zavádzané do výzbroje českej armády v niekoľkých verziách, ľahké obrnené vozidlo DINGO 2 so zbraňovou stanicou, novú generáciu pasívnych sledovacích systémov VERA-NG ocenenú zlatou prestížnou cenou IDET News 2009.

V stánku Českej zbrojovky sa najväčšiemu záujmu tešila nová pištoľ CZ 75 P-07 DUTY s polymérovým rámom a kalibrom 9 milimetrov (získala zlatú prestížnu cenu IDET News 2009). Spoločnosť RETIA prišla s novým lokalizačným zariadením ReTWis, ktoré dokáže aj za múrom hrubým 20 centimetrov na vzdialenosť 20 metrov nájsť raneného človeka, ktorý sa nehýbe. Tento výrobok pardubického podniku nakoniec získal cenu za najzaujímavejší exponát.

HEROS ZAUJAL

Druhé takéto ocenenie patrí českému bezpilotnému vrtuľníku Heros. Pozornosti návštevníkov sa tešil aj letecký tréner pre výcvik pilotov nadzvukových lietadiel českej armády JAS-39 Gripen, ktorý predvádzali švédski špecialisti.

Zeveta Bojkovice prišla so zaujímavou novinkou, ktorá sa môže osvedčiť v boji proti teroristom. Jej ručný reaktívny granát na jedno použitie vychádza z konštrukcie RPG-75. Kumulatívny granát však nahradili termobarickým kalibru 68 milimetrov. Zaujal aj výsuvný kontajner ISO 1C, VK-2 od firmy Variel. Systém viest, opaskov, remeňov, nosičov, batohov a doplnkov od libereckej spoločnosti SPM. Umožňuje vojakovi plniť úlohy v rôznych typoch operácií a niesť pri tom maximálne množstvo potrebného výstroja a výzbroje (českým vojakom sa osvedčilo pri ich pôsobení v misiách a operáciách v Kosove, Bosne, Kuvajte, Iraku i Afganistane).

V expozícii spoločnosti Iveco dominoval nový typový rad obrnených vozidiel Superav APC 8x8, BAE Systems ponúkal ľahké obrnené hliadkové vozidlo so zvýšenou protimínovou ochranou RG31. Na výstave bolo možné pozorovať, že mnohé firmy pochopili potrebu jednotlivých armád, ktoré pôsobia v náročných operáciách NATO (najmä ISAF v Afganistane), lepšie vystrojiť a chrániť pri činnosti svojich vojakov.

ŠTYRI OBLASTI EXPONÁTOV

Celkovo možno jednotlivé exponáty na IDET 2009 rozdeliť na štyri základné oblasti: výcvik, výzbroj, výstroj vojaka pre operačné nasadenie, ochrana života, zdravia a majetku, elektronika a optronika a ich aplikácie a mobilita, zbrane, munícia a logistika.

Súčasťou veletrhu obrannej a bezpečnostnej techniky boli aj ukážky rôznych druhov vojenskej techniky na predvážacom polnom polygónu. Armáda Českej republiky na ňom predstavila osobné terénne automobily UAZ 469 B, Land Rover Defender 90 a 110, nákladné automobily Tatra v prevedeniach 4x4, 6x6 i 8x8. Okrem toho bolo možné vidieť aj niektoré ľahké kolesové obrnené vozidlá. Napríklad francúzske Sherpa 2, talianske Iveco LMW či RG 31 z juhoafrickej republiky. Všetky vozidlá museli na polygónu, ktorý bol síce rozmerovo menší ako v prechádzajúcich ročníkoch výstavy IDET, ale rovnako náročný, zvládnuť jeho nástrahy. Medzi ne patrilo šesť prekážok, ktoré preverili jazdné vlastnosti strojov v teréne. Divácky najvdačnejšie boli tzv. schody a bočný náklon.

KONFERencie, VÝSTAVY I FILM

Súčasťou IDET 2009 boli aj mnohé medzinárodné konferencie a sympóziá, ale napríklad aj výstava: Zahraničný odboj v druhej svetovej vojne – letecké legendy. Návštevníci mohli vidieť aj ukážky z pripravovaného spoločného Česko-Slovenského projektu: História československého vojenského letectva 1918-2008. Prostredníctvom spolu piatich dielov dokumentárneho filmu získajú prehľad o tejto etape našej spoločnej histórie. Rádiom riadené modely predviedli na voľnej ploche jednu epizódu leteckej bitky z druhej svetovej vojny. Na hladine malej vodnej plochy zasa lákali lode rôznych typov všetkých zúčastnených strán v tejto vojne.

Jozef ŽIAK
Foto Peter DOVINA

IDET 2009

[MEDZINÁRODNÁ VÝSTAVA]

[MEDZINÁRODNÁ VÝSTAVA]

Pocta na Stratenci

Minister obrany Slovenskej republiky Jaroslav Baška a s ním približne päťsto Slovákov, Moravanov a Čechov prišlo peši alebo na bicykloch v nedeľu 10. mája k pamätníku na vrchu Strateneč na hrebeni Javorníkov, aby si spoločne pripomenuli 64. výročie porážky fašizmu. Minister na bicykli absolvoval 35-kilometrovú túru nonstop do kopcov z Púchova. Na pietnej spomienke sa zúčastnil aj náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Ľubomír Bulík. „Prišli sme sa pokloniť trom padlým hrdinom 1. čs. armádného zboru, ktorí tu položili svoje životy 3. mája 1945, teda keď už mier bol na dosah. Hold však vzdávame všetkým, ktorí padli za oslobodenie Slovenska a Čiech spod fašistickej tyranie,“ povedal minister. J. Baška dodal, že Čechov a Slovákov nespája len bojová minulosť z 2. svetovej vojny, ale aj spoločné úsilie pri riešení súčasných bezpečnostných kríz vo svete, najmä na Balkáne a v Afganistane. „Pamätník na vrchu Strateneč a pohorie Javorníky symbolizujú nielen našu spoločnú minulosť, ale aj väzby národov, ktoré si pomáhajú pri budovaní pokojného a šťastného života,“ zdôraznila starostka Všetina Květoslava Othová.

Text a foto **Pavol VITKO**

Nová štruktúra Generálneho štábu OS SR

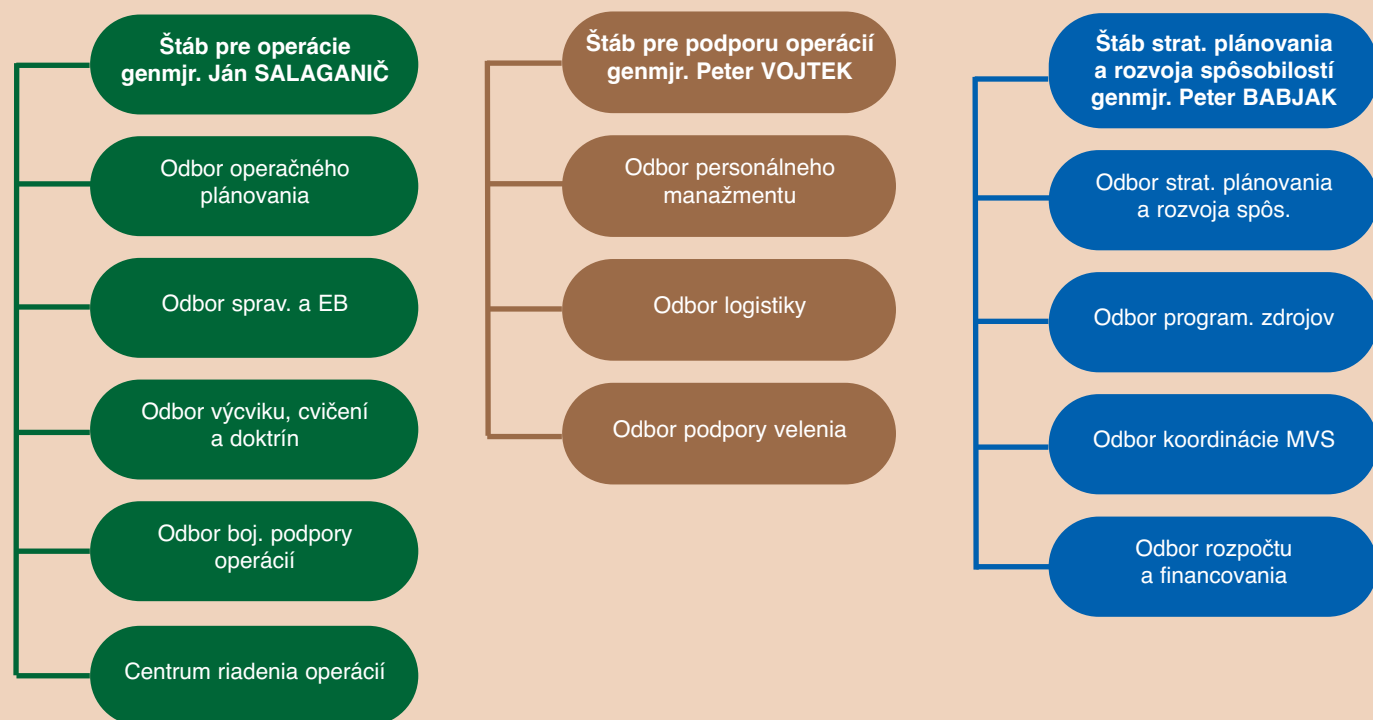
Náčelník Generálneho štábu OS SR generál Ľubomír Bulík 25. mája za prítomnosti štátneho tajomníka MO SR Daniela Duchoňa predstavil príslušníkom generálneho štábu novú štruktúru ozbrojených síl a nových hlavných funkcionárov generálneho štábu.

Generál Ľ. Bulík označil zmeny za veľmi významné. „Samozrejme, pri takejto rozsiahlej zmene, ktorej cieľom je optimalizácia štruktúr a lepšie využitie finančných prostriedkov, sa nevyhne ani redukcia personálu. Skutočným cieľom reorganizačných zmien je vytvoriť profesionálne, ale ekonomicky dostupné ozbrojené sily, vytvoriť podmienky na funkčnosť celého systému, ktorý bude vyvažovať pomer medzi úlohami, zdrojmi a štruktúrami. Našou devízou je však flexibilita, schopnosť prispôbiť sa a rýchlo podávať optimálne výkony, schopnosť rýchlej orientácie a prekonania problémov.“

Kľúčovou zmenou na generálnom štábe je redukcia jednotlivých štábov z ôsmich na tri. V budúcnosti bude pracovať Štáb pre operácie (náčelník generálmajor Ján Salaganič), Štáb pre podporu operácií (generálmajor Peter Vojtek) a Štáb strategického plánovania a rozvoja spôsobilosti (generálmajor Martin Babjak). Počet pracovníkov generálneho štábu sa v súvislosti s reorganizáciou znížil k 1. júnu takmer o 80, pričom polovicu tvoria vojaci a polovicu občianski zamestnanci. V priamo riadených zložkách podliehajúcich Generálnemu štábu OS SR sa k 1. júnu znížil počet zamestnancov o 25%. O 51 percent bude k 1. augustu znížený počet príslušníkov OS SR, ktorí pôsobia v štruktúrach NATO a EÚ.

Pavol VITKO

NOVÁ ŠTRUKTÚRA GENERÁLNEHO ŠTÁBU OS SR (PLATNÁ OD 1. 6. 2009)

Ocenenie profesionálov

Pri príležitosti osláv 64. výročia víťazstva nad fašizmom sa 12. mája uskutočnilo v kinosále Klubu MO SR slávnostné zhromaždenie za prítomnosti ministra obrany SR Jaroslava Bašku, štátneho tajomníka Daniela Duchoňa, náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generála Ľubomíra Bulíka, náčelníka Vojenskej kancelárie prezidenta SR brigádneho generála Mariána Áča, generality Ozbrojených síl SR, profesionálnych vojakov a zamestnancov Ministerstva obrany SR a Generálneho štábu Ozbrojených síl SR. Po slávnostnom prinesení zástavy, podaní hlásenia ministrovi obrany a zaznení štátnej hymny SR bol prečítaný rozkaz prezidenta Slovenskej republiky č. 1/2009 k 64. výročiu víťazstva nad fašizmom. Pri tejto príležitosti boli vyhlásené vojenské rozkazy ministra obrany a náčelníka generálneho štábu o udelení vojenských medailí a vojenských odznakov. Medzi ocenenými boli zástupca veliteľa pozemných síl brigádny generál Pavel Macko, veliteľ 2. mechanizovanej brigády brigádny generál Ondřej Novosad a ďalších 15 profesionálnych vojakov a 8 zamestnancov. Minister obrany v slávnostnom príhovore pripomenul útrapy a obete 2. svetovej vojny. „Táto vojna na jednej strane priniesla to najhoršie zlo, ktoré v sebe a vo svojich strašných činoch a skutkoch nosili pohlavári a obdivovatelia fašistickej ideológie. Na druhej strane však priniesla aj množstvo príbehov o ľudskom hrdinstve, obetavosti a veľkom vlastenectve.“ Minister na záver prejavil úctu a poďakovanie hrdinstvu tých, ktorí sa v tejto najstrašnejšej vojne postavili na odpor proti fašizmu a za slobodu, padli, boli umučení alebo zavraždení. Všetkým oceneným pogratuloval a zaželel všetko dobré do ďalšieho obdobia.

npor. Karol VIEŽBA
Foto **Peter DOVINA**

V. ročník streleckého memoriálu

Pod záštitou náčelníka Generálneho štábu OS SR sa 15. mája na vojenskej strelnici v Tomášikove uskutočnil jubilejný V. ročník streleckého memoriálu na počesť padlých v mierových misiách, ktorý každoročne organizuje asociácia UN-VETERÁN-SLOVAKIA. Pod taktovkou tých, ktorí boli na samom začiatku pôsobenia samostatnej SR v mierových misiách sa s príspevom ďalších partnerov – Ministerstva obrany SR, Železničnej polície a VÚ v Seredi, podaril ďalší krok pre úspešné a nezmazateľné budovanie tejto peknej tradície.

Pre členov UN-V-SLOVAKIA je memoriál najvýznamnejšou udalosťou roka a samozrejmosťou je aj účasť významných osobností verejného, kultúrneho a politického života, ale aj zahraničných hostí. Organizátori pripravili okrem súťaže aj ďalší program; tradičný guláš z poľnej kuchyne a prekvapenie v podobe módnej prehliadky na záver ešte umocnili dobrú náladu a úspešnosť podujatia.

Z celkového počtu 30 streleckých družstiev v štyroch kategóriách súťažili aj dve zahraničné a práve družstvo maďarských veteránov sa stalo víťazom. Nezabudnuteľným zážitkom bude tohtoročný memoriál určite pre študentov Obchodnej akadémie zo Serede, z ktorých mnohí si vyskúšali streľbu z pištole prvý raz v živote a ich dievčenské družstvo sa v tejto kategórii stalo aj víťazom.

plk. v. v. Ing. **Pavel MARKO**

Podujatie plné napätia

Viac než 6000 detí i dospelých sa zúčastnilo na šiestom ročníku Dňa polície, armádnych a záchranných zložiek, ktorý sa 22. mája uskutočnil na letisku v Prievidzi. V úvode podujatia mohli účastníci sledovať zoskok parašutistov a prelet výkonnostných vetroňov Aeroklubu Prievidza, za ktorými nasledovala formácia ultraláhkových lietadiel Dynamic, ktoré priamo na letisku vyrába spoločnosť Aerospol. Zaujímavá bola aj akrobacia ultraláhkeho dvojpláštnika drevenej konštrukcie Fischer Clasic, ktorý pilotoval Jozef Čech z Aeroklubu Partizánske. Pozornosť si vyslúžili ostravskí policajti, ktorí do Prievidze prišli so štyrmi koníkmi z ich hipologického oddielu. S napätím diváci sledovali rukojemnícku drámu vrátane vyjednávania s ozbrojeným únoscom, aj účinný zásah kukláčov z Trenčína. Na podujatí sa zúčastnil aj prvý slovenský kozmonaut Ivan Bella, ktorý mal aj autogramiádu. Predstavili sa banski záchranníci z Hlavnej banskej záchranej stanice v Prievidzi, horských záchranných služieb, dobrovoľné hasičské zbory z Lehoty pod Vtáčnikom a Cerovej, ale aj pracovníci Adrenalinového parku na Jankovom vršku so svojim funkčným obrneným transportérom OT 64, jedinom na Slovensku, v ktorom môžu vozíť svojich návštevníkov.

Text a foto **Peter DOVINA**

Pútnici v uniformách

Za účasti takmer troch desiatok tisíc pútnikov v rôznych uniformách vyvrcholila 17. mája už 51. Medzinárodná vojenská púť v juhofrancúzskom meste Lurdy. Od roku 1995 sa púte zúčastňujú aj príslušníci slovenských ozbrojených síl. Medzi vojakmi z vyše tridsiatich štátov nielen z nášho európskeho kontinentu, ale aj z Ameriky, Afriky a Ázie nechýbalo ani 173 slovenských pútnikov z ozbrojených síl, policajného zboru, zboru väzenskej a justičnej stráže. Vedúcim slovenskej delegácie bol ordinár Ozbrojených síl a Ozbrojených zborov SR Mons. František Rábek.

V tomto roku medzi našimi pútnikmi boli po prvý raz aj pozostalí a rodiny príslušníkov ozbrojených síl, ktorí pred troma rokmi zahynuli 19. januára 2006 pri havárii vojenského lietadla An-26 pri maďarskej obci Hejce, neďaleko našich hraníc. Vracali sa z aliančnej operácie KFOR v Kosove.

STROM, KTORÝ UDREL OCKA

„Vysoko oceňujem ústrety prístup pána ministra obrany Jaroslava Bašku, ktorý umožnil účasť týchto pozostalých na medzinárodnej vojenskej púti. Práve v Lurdoch sa mali možnosť pri viacerých príležitostiach, no najmä pri Eucharistickej procesii s požehnaním cho-

rých, stretnúť s vojakmi mnohých armád, ktorí boli počas vojnových konfliktov, ale aj mierových operácií zranení. Účasť príbuzných obetí leteckej katastrofy pomohla po duchovnej stránke obohatiť celý priebeh púte,“ zdôrazňuje biskup Rábek pri sumarizovaní výsledkov slovenskej účasti na 51. medzinárodnej vojenskej púti v Lurdoch.

Do Lúrd putovala aj Gabriela Fábryová so svojou dcérou Natáliou. Na kopci nad Hejcami sa pred vyše tromi rokmi skončila životná púť jej manžela, kapitána Mariána Fábryho. Náčelník logistiky trebišovského práporu bol v Kosove „len“ na týždeň, na metodické pomoci.

„V tú nedeľu sa mu z domu nejako veľmi ťažko odchádzalo. Chodieval do Trebišova vždy na týždňovky z Dlhej nad Oravou, kde bývame. Keď sa to stalo a v novinách som uvidela fotografiu, hneď som ho spoznala na fotografii podľa ruky, ktorá mu trčala. Ležal dolu tvárou...,“ ešte aj dnes hovorí pani Fábryová so smútkom v hlase. „Boli sme na kopci s oboma deťmi (dcéra Natália má 10 rokov, syn Martin 8 rokov). Keď sme prichádzali na miesto havárie, syn stále hľadal strom, ktorý udel ocka. Našli sme jeden a dali sme naň krížik. Som rada, že som sa dostala do Lúrd. Bola som tu síce už raz, ešte za slobodna, ale teraz je to úplne iné. Nadlho mi zostane v pamäti národná omša skoro ráno, ešte za

tmy pred Lurdsou jaskyňou zjavenia, slávnosť svetla či množstvo bývalých vojakov s následkami najrozličnejších poranení. Bolo medzi nimi aj veľa mladých. To sa človeka vždy obzvlášť bolestivo dotkne,“ s viditeľnou pokorou hovorí Gabriela Fábryová.

DUCH SPOLUPATRIČNOSTI

V tomto roku sa na Slovenskej národnej svätej omši pred Lurdsou jaskyňou zjavenia zúčastnili spoločne s nimi aj zástupcovia poľskej armády. Spoločné slávenie jednotlivých pobožností viacerými národmi sa prejavilo aj v prípade Medzinárodnej svätej omše slovanských národov v Kostole svätej Bernardetty. Zúčastnili sa na nej okrem slovenských pútnikov aj ich kolegovia z Chorvátska (v tomto roku práve delegácia z tejto krajiny patrila medzi najpočetnejšie, veď do Lúrd prišlo vyše 1 500 Chorvátov), Poľska, Českej republiky, Bosny a Hercegoviny, Slovinska, ale aj z Ukrajiny. Nie náhodou.

Vojaci týchto krajín sa v mnohých krízových oblastiach sveta spoločne podieľajú na mierových operáciách a misiách. Svoje zastúpenie mali aj v delegácii operácie

NATO KFOR v Kosove a v posledných rokoch už tradične patria medzi účastníkov púte. V tomto roku boli medzi nimi aj dvaja slovenskí zástupcovia, účastníci aliančnej operácie KFOR: kapitán Ján Chorvát z veliteľstva topolčianskej mechanizovanej brigády a nadrotmajster Marián Lučan z martinského mechanizovaného práporu.

„Som v Lurdoch druhý raz. Neľutujem. Oplatí sa sem ísť. Vždy ma naplní taký povznášajúci pocit,“ zveruje sa kapitán Chorvát pri čakaní na kúpeľ. Spoločne s ním pokojne čakajú, modlia sa a spievajú aj jeho kolegovia z KFOR, vojaci z Lotyšska, Poľska, Talianska a Francúzska.

HĽADANIE SAMÉHO SEBA

Medzi našimi vojenskými pútnikmi nechýbal ani veliteľ trebišovského mechanizovaného práporu podplukovník Ján Stavrovský. Prišiel aj s manželkou Máriou. Z práporu prišiel aj nadporučík Peter Pavlík s manželkou Zuzanou. Najviac obetí z leteckej havárie v Hejcoch bolo práve z tohto útvaru. Preto s mnohými pozostalými si zaspomínali na bývalých príslušníkov útvaru...

Pútnici boli z pozemných a vzdušných síl, síl veliteľstva podpory, ale aj z ministerstva obrany a ďalších útvarov a zariadení rezortu. Pre niektorých to bola už niekoľká účasť. Napríklad nadporučík Róbert Majzel z martinskej základnej výcvikovej školy, ktorý nechýbal ani na púti v Levoči, bol v Lurdoch už piaty raz. Podľa jeho vlastných slov vždy ho oslovilo niečo nové, čo mu pomohlo „dobíť vlastné batérie“. Štábný nadrotmajster Ľudovít Stas z hlohovského multifunkčného práporu bol prvý raz v Lurdoch pred 13 rokmi ešte ako študent vojenskej akadémie. Tentoraz prišiel aj so svojou manželkou. Študentov mikulášskej Akadémie ozbrojených síl v tomto roku zastupovala kadetka Dominika Vojtášková.

„Do Lúrd som sa snažila dostať od prvého ročníka vysokej školy. Som nesmierne rada, že sa mi to nakoniec podarilo. Všade navôkol vládne fantastická atmosféra. Je tu mnoho mladých ľudí z celého sveta, ktorí sa k sebe veľmi priateľsky správajú, vyznávajú rovnaké hodnoty. Počas medzinárodnej slávnostnej svätej omše v podzemnej bazilike svätého Pia X. som niesla za slovenských pútnikov spoločne s kolegynou nadrotmajsterkou Máriou Markuškovou obetné dary. Priznám sa, trochu sa mi klepali kolená od zodpovednosti pre tými tisíckami ľudí, ktorí sa na mňa pozerali. Ale nakoniec to dopadlo dobre,“ poznamenáva rodáčka z Kružlova, ktorá chodí na odpustové slávnosti v Litmanovej.

Pre ňu, ale aj pre poručíčku Lauru Gločkovú, kapitána Ľuboša Ďurinu a nadporučíka Jaroslava Čiška z rožňavského raketometného oddielu, palubnú sprievodkyňu rotnú Ľubovú z leteckého dopravného krídla v Kuchyni, Angelu Kováčovú z muničného skladu v Novákoch, slobodníčku Annu Blanárkovú a rotmajstra Romana Kocmánka z topolčianskej rotnej podpory velenia a mnohých ďalších bola 51. medzinárodná vojenská púť v Lurdoch nezabudnuteľným zážitkom, miestom vnútorného duchovného obrodenia, hľadania samého seba, ale aj stretnutí s príslušníkmi z mnohých ozbrojených zborov z celého sveta.

MNOHÉ NÁRODY – JEDEN BOŽÍ ĽUD

Slobodník Michal Krist z ružomerskej základne MOKYS prišiel s manželkou Máriou. Pri spomienke na vojakov, ktorí zahynuli v Hejcoch, mu oči potemneli. „Mal som pôvodne zostať v Kosove ešte jeden turnus, až do januára 2006. Narodilo sa nám však dieťa, a tak som sa vrátil už v lete 2005. Moji kolegovia, ktorí si msiu predžili, sedeli zväčša v tom lietadle, čo padlo...,“ smutne súka zo seba slobodník Krist.

Svoju premiéru v Lurdoch mal aj major Marián Žovák z ministerstva obrany a manželka, čatárka Bibiána Žováková, ktorá pôsobí v hlohovskom multifunkčnom prápore. „Je to pre nás nezabudnuteľný zážitok a vzpruha do nášho ďalšieho manželského života. V lete sa chystáme aj spoločne s deťmi na národnú vojenskú púť do Levoče,“ hovorí Bibiána.

Vedúca skladu naturálnych súčiastok v prešovskej mechanizovanej brigáde Veronika Hačurová sa prišla do Lúrd poďakovať za uzdravenie. „Pred štyrmi rokmi, keď som tu bola po prvý raz, som v kúpeľi pocítila bolesť priamo v mieste, na ktoré som neskôr ochorela. Napokon som vyzdravela a dnes môžem znova zažívať ten neopakovateľný pocit spolupatričnosti a radosti,“ hovorí pani Hačurová.

Počas Slovenskej krížovej cesty na Lurdsú Kalváriu síce začalo poriadne pršať a dážď poznačil aj záverečný ceremoniál na Ružencovom námestí, ale tohtoročné heslo Medzinárodnej vojenskej púte: Mnohé národy – jeden Boží ľud, ako zdôraznil biskup francúzskych ozbrojených síl Mons. Patrick Le Gal si vojaci rôznych národov odnášali v srdciach do svojich domovov.

Text a foto Jozef ŽIAK

Tisíc hodín testov E-2D

Americký Northrop Grumman uskutočnil v polovici mája tisícu skúšobnú letovú hodinu modernizovaného systému E-2D Advanced Hawkeye. Podľa spoločnosti program vývoja modernizovaného stroja, ktorý je určený ako lietajúce centrum riadenia a včasnej výstrahy, pokračuje úspešne vo všetkých smeroch. Napriek tomu, že na prvý pohľad je Advanced Hawkeye rovnaký ako jeho predchodcovia, zdanie klame a je značne prepracovaný.

Úplne nové je jeho špeciálne vybavenie, ktorému dominuje radar AN/APY-9 od spoločnosti Lockheed Martin. Ten môže sledovať a vyhodnocovať vzdušné objekty s oveľa menšou odrazovou plochou až za hranicu 463 km. Radar využíva novú technológiu plošnej fázovanej antény, ktorá sníma priestor v rozsahu 360°. Nové sú aj vyhodnocovacie zariadenia stroja, ktoré používajú operátori. Tí majú zároveň k dispozícii integrované prostriedky GPS systému, ktoré umožňujú lepšie vyhodnocovanie diania v záujmovom priestore lietadla.

Prvý testovací stroj v rámci programu Advanced Hawkeye vzlietol už v auguste 2007. Northrop Grumman dodáva svoje systémy pre americké námorníctvo už takmer 60 rokov, to plánuje v budúcnosti nákup celkovo 75 modernizovaných strojov E-2D. Ak budú testy pokračovať ďalej bez problémov, s ich výrobou sa uvažuje o dva roky.

Nemeckí vojaci, ktorí slúžia v Afganistane, by mali v blízkej budúcnosti dostať efektívny zbraňový systém na elimináciu hrozby raketových, delostreleckých a mímometných útokov. Podľa spoločnosti Rheinmetall si nemecká vláda objednala novo vyvíjaný systém protivzdušnej obrany NBS C-RAM v celkovej hodnote 110,8 mil. USD (80,93 mil. eur). Platná zákazka zahŕňa dodávku dvoch systémov a opciu na dodatočné služby ako vyhotovenie dokumentácie a výcvik za 20 mil. USD (14, 6 mil. eur). Nasledovať by mala objednávka na dodávku munície za približne 13,4 mil. USD (9,78 mil. eur).

Strelecký systém blízkej ochrany (Nächstbereichs-Schutzsystem – NBS) je najmodernejší prvok v programe SysFla, ktorý by mal zvýšiť schopnosti nemeckej protivzdušnej obrany. Bundeswehr, podobne ako iné pozemné sily, má problém s potieraním hrozby útokov malých striel a tzv. taktikou „vypál a uteč“. Systém NBS C-RAM je najmodernejšia verzia na trhu už známeho systému Skyshield. Pozostáva z operačného centra a riadenia systému palby, dvoch jednotiek snímačov-senzorov a šesť 35-milimetrových automatických rýchlopalných kanónov Oerlikon. Tie dokážu vystreliť až tisíc rán za minútu a spolu so systémom riadenia palby je ich činnosť vo veľkej miere automatická. Systém NBS C-RAM používa špeciálnu muníciu Ahead a od roku 2011 by mal štandardne slúžiť na ochranu pozemných základní pred ostreľovaním menších delostreleckých systémov.

Rýchlopalné kanóny pre Bundeswehr

Sedmičkový rad Tatry

Tradičný výrobca nákladných vozidiel prezentoval na veľtrhu IDET v Brne nový rad vozidiel Tatra 815-7, ktorý je určený najmä na prevádzku v ťažkých terénnych a klimatických podmienkach nielen na podporu mierových operácií, ale aj do oblastí bojového nasadenia. Konštrukcia zohľadňuje podľa výrobcu v maximálnej miere najmä požiadavky na vyhotovenie vozidiel podľa štandardov NATO (umožňuje napríklad použitie rôznych typov prídavného pancierovania) a je tiež upravená z hľadiska požiadaviek civilnej legislatívy. Sedmičkový rad nadväzuje na svojich predchodcov, ale pritom je veľmi variabilný.

Vozidlo môže byť vo vyhotovení s viacerými motormi a prevodovkami. Podvozok je založený na modernizovanej koncepcii nezávislého zavesenia výkyných polonáprav, s uzávierkami diferenciálov a možnosťou hustenia pneumatík počas jazdy. Vystavené bolo vozidlo T 815-7M0R99/32 8x8 s kvapalinou chladeným motorom Cummins ISM s výkonom 306 kW (420 k) a šesťstupňovou automatickou prevodovkou Allison 4500. Predné a zadné odpruženie je založené na vzduchových vanúškach a doplnené hydraulickými tlmičmi a podľa potreby skrutnými stabilizátormi. Pneumatické odpruženie náprav umožňuje zvýšiť alebo znížiť svetlú výšku vozidla. Kabína je trambusová s nízkym profilom buď dvojverová pre dve až štyri osoby, alebo štvorverová až pre osem osôb.

Dvojstranu pripravil **Roman KMENT**
Foto **Northrop Grumman, Rheinmetall, autor**

Svetová premiéra SuperAV

V Brne absolvoval svoju premiéru aj prototyp obrneného obojživelného vozidla SuperAV 8x8 z dielne spoločnosti Iveco – obranné vozidlá, ktorá má sídlo a výrobný závod v meste Bolzano. Nové obrnené vozidlo SuperAV 8x8 je výsledkom vlastného vývoja spoločnosti IVECO, ktorá sa rozhodla pre rozbeh tohto projektu po prieskume a zhodnotení trhu v tomto segmente v roku 2007. Do výroby by malo byť pripravené v budúcom roku. Prioritou pri projekte bolo podľa výrobcu zameranie sa na ochranu posádky i vozidla a jeho univerzálnosť. Model bol pôvodne navrhnutý pre námorné operácie.

Pohotovostná hmotnosť SuperAV predstavuje 15 t, užitočná v prípade obojživelných operácií 8 t (10 t pozemné operácie). Vozidlo ponúka vnútorný priestor 14 m³ pre vodiča a dvanásť vojakov. Pohonný agregát je z radu 6,0 l vznietových motorov Iveco Cursor 13 s turbodúchadlom upravený na vyšší výkon (316-412 kW / 500-560 k) pre armádne použitie. Krútiaci moment predstavuje 2 200 Nm. Vozidlo má automatickú prevodovku ZF 7HP902 (7+1 stupeň), dvohriadeľovú hnaciu sústavu a nezávislé zavesenie jednotlivých kolies (14.00 R20). Predný nájazdový uhol je 49° a zadný 45°, maximálna rýchlosť na ceste 105 km/h s dojazdom 800 km (pri 70 km/h) a brodivosťou 1,5 m. Vozidlo dlhé 7 920 mm, široké 2 780 mm a vysoké 2 220 mm má tiež vyspelú ochranu proti priamej palbe, črepinám granátov, minám a nástražným výbušným systémom.

Bezpilotný vrtuľník Heros

Jednou z premiér bol na výstave obrannej techniky IDET v Brne aj prototyp českého bezpilotného vrtuľníka s označením Heros, ktorý vyvinula domáca spoločnosť Track System z Hradca Králové. Podľa výrobcu môže byť využitý nielen na vojenské, ale aj na civilné účely. Záleží od jeho vybavenia. V civilnej prevádzke môže byť zamestnaný napríklad pri kontrole elektrického vedenia, produktovodov alebo môže vykonávať letecké snímkovanie. Hodí sa aj na detegovanie chemických látok, čiže môže odhaľovať a monitorovať znečistenie životného prostredia. Pri použití na vojenské účely je určený na prieskum, navádzanie bojových jednotiek alebo môže slúžiť ako rušička rádiovéj komunikácie protivníka.

Celková dĺžka UAV aj s rotorom je 4 675,5 mm, šírka 1 775 mm a výška 2 080 mm. Priemer rotorov má 4 210 mm. Prázdna hmotnosť Herosa dosahuje 290 kg a užitočné zaťaženie 120 kg. Cestovná rýchlosť predstavuje 139 km/h (max. 181 km/h) a operačný dolet 250 km. Bezpilotný prostriedok podľa údajov výrobcu vydrží vo vzduchu v závislosti od podmienok maximálne štyri hodiny. Vrtuľník obsluhuje pomocou riadiaceho panelu operátor, pričom Heros môže plniť úlohu aj podľa naprogramovaného letového plánu v automatickom režime. Zmena typu misie je možná aj počas letu.

Krátko

Nemecký Spolkový úrad pre obranné technológie a nákupy BWB poveril spoločnosť Krauss-Maffei Wegmann (KMW) dodávkou ľahkých, letecky prepraviteľných prieskumných vozidiel (vrtuľníkom CH-53) na zisťovanie jadrového alebo chemického ohrozenia. Malo by ísť o nové prieskumné vozidlá Mungo NC. KMW v súčasnosti pripravuje výrobu prototypu vozidiel, ktorý začne skúšky na začiatku budúceho roka. Počas sériovej výroby sa plánuje dodávka celkovo 25 kusov. Mungo je opancierované kolesové vozidlo pre určené pre tri osoby. Verzia NC bude mať dostatok priestoru pre prácu posádky, ktorá pri analýze vzoriek nebude musieť kabínu opustiť.

Prvý letový test stíhacieho lietadla F-35 s krátkym vzletom a zvislým pristátím systému STOVL sa očakáva v septembri, čo je posun o šesť mesiacov oproti pôvodnému plánu, ako sa všeobecne očakávalo, keďže objavili problémy u výrobcu motorov spoločnosti Pratt & Whitney.

Fínsko plánuje vyraziť zo svojej výzbroje protiletadlové raketové systémy protivzdušnej obrany krátkeho dosahu Buk, ktoré nakúpilo z Ruskej federácie v polovici 90-tych rokov. Systémy by podľa plánov mali určite nahradiť zbraňové komplexy, ktoré v súčasnosti používajú ďalšie krajiny NATO. V Helsinkách uvažujú podľa médií o nórsko-americkom systéme NASAMS alebo francúzsko-talianskom systéme SAMPT. Nový protiletadlový raketový systém so zaradením do služby v horizonte po roku 2015 by mal spĺňať všetky požiadavky na perspektívny systém protivzdušnej obrany stredného dosahu MRADMS (Medium Range Air Defense Missile System).

Konzorcium Eurofighter privítalo májové rozhodnutie Veľkej Británie, že sa zúčastní na nákupe viacúčelových stíhacích lietadiel Eurofighter Typhoon tretej série. Veľká Británie je posledný štát z konzorcia štyroch krajín, ktorý potvrdil finálnu verziu kontraktu, ktorý bol vyrokovaný medzi priemyselným konzorciom a agentúrou NATO NETMA. Dohoda umožní nakupovať stíhacie lietadlá lacnejšie ako bolo pôvodne plánované.

Polské ozbrojené sily dostanú od spoločnosti Harris kombinované taktické viacpásmové krátkovlnné rádiostanice v celkovej sume 20 mil. USD (14,6 mil. eur) Americký výrobca Harris dodáva Varšave v súčasnosti širokú škálu rádiostaníc typu Falcon, vrátane viacpásmových ručných spojovacích prostriedkov AN/PRC-152, viacpásmových prenosných rádiostaníc AN/PRC-117F a krátkovlnných AN/PRC-150. Stanice ponúkajú poľským pozemným silám a špeciálnym jednotkám nielen utajené hlasové spojenie, ale aj utajený prenos údajov, ktoré sú potrebné na plnenie úplnej interoperability v rámci Severoatlantickej aliance.

Od 1. mája pôsobia v Litve v rámci ochrany baltského vzdušného priestoru štyri české stíhacie lietadlá JAS-39 Gripen. Príslušníci českých vzdušných síl spolu s technikou tak vystriedali dánsky detachment. Kontingent našich západných susedov pod velením maj. Miroslava Miku predstavuje 75 osôb z rôznych útvarov, pričom 21 príslušníkov je z taktickej leteckej základne v Časlavy. Hliadkovačná služba v Litve je na princípe rotácie a trvá štyri mesiace.

Vrtuľník AS 532 U2 Cougar

Je jedným z najrozšírejších stredných vrtuľníkov a používa sa takmer v štyridsiatich krajinách sveta. Často je nielen bok po boku slovenských Mi-17M, ale do kontaktu s ním prichádzajú aj slovenskí príslušníci v zahraničných misiách. Reč je o vojenskom dopravnom stroji AS 532 Cougar (Super Puma).

Už po druhý raz vedľa seba na tej istej základni pôsobili slovenské Mi-17M a Super Puma z dielne spoločnosti Eurocopter. Kým prvý raz sa vrtuľníkari z Prešova stretli s „lietajúcimi Holanďanmi“ a ich „divými mačkami“ na základni SFOR v Bugojne, posledný raz operačne pôsobili spolu so švajčiarskymi AS 532 na základni Camp Butmir v misii EUFOR v Sarajeve od marca do konca mája.

VÝVOJ STROJA

Vrtuľník Super Puma vyvinula francúzska spoločnosť Aerospatiale (AS) zo svojho úspešného modelu úžitkového vrtuľníka strednej triedy AS 330 Puma. Od roku 1992 sa stroje vyrábajú pod hlavičkou Eurocopter (francúzska

spoločnosť sa spojila s nemeckou DASA). Napriek tomu, že model vrtuľníka je Super Puma stále sa využíva označenie AS. Ešte poznámka k označovaniu, vrtuľníky Super Puma pre civilné využitie sa označujú aj ako AS 332 a militarizované verzie ako AS 532 Cougar. Písmená A označujú vyzbrojenú verziu, C protitankovú a U dopravnú verziu stroja. Čísla 1, 2, resp. Mk I, Mk II zasa úroveň modernizácie vrtuľníka.

Základom novej Super Puma bola v princípe pôvodná Puma s vylepšenou avionikou, predĺženým trupom, priestornejšou pilotnou kabínou, novými motormi Makila 1A1 od spoločnosti Turbomecca s maximálnym výkonom 1 268 kW, filtrami prívodu vzduchu k motorom, zosilnenej kostry trupu, zníženej hlučnosti či nových kompozitových vrtuľových listov. Prototyp Super Puma vzlietol prvý raz 13. septembra 1978 a bol označený AS 331. Kabína poskytovala oveľa viac priestoru a lepší výhľad ako Puma. Motory boli umiestnené nad trup tak, aby spaliny prúdili čo najviac mimo neho. Hlavný rotor mal štyri kompozitové listy, pričom päťlistová vyrovnávací vrtuľa bola umiestnená na pravej strane. Prvý a druhý pilot boli

umiestnení pod presklený typ kabíny s výborným výhľadom do všetkých smerov. Každý pilot dostal k dispozícii dvere v štýle automobilu pre ľahší nástup a výstup. Na bokoch trupu dominovali rozmerné dvere (jedny na každej strane) s okienkom. Podvozok je zatahovací, predná podvozková noha dostala charakteristické dve jednomontážne kolies, pričom zadné podvozkové nohy majú po jednom kolese.

Verzia Mk II bola ďalším vývojovým stupňom tohto typu, ktorá vstúpila do služby v roku 1993. Charakterizovalo ju najmä predĺženie trupu stroja, aby sa tu zmestil ďalší rad sedadiel a použitie kompozitových materiálov. Táto Super Puma dostala do viena modernejší rotorový systém - dlhšie hlavné listy s rotorovou hlavou Spheriflex so systémom elektronickej kontroly EFIS, štvorlistový vyrovnávací rotor, rovnako ako systém letového riadenia AFCFS. Pilotná kabína bola zmodernizovaná vrátane štyroch viacúčelových LCD displejov. Je úplne prispôbená prostriedkom pre nočné videnie NVG (Night Vision Goggles). Je klimatizovaná a vykurovaná. Vrtuľník má aj meteorologický radar. Verziu Mk II poháňa dvojica

turbohriadelových motorov Makila 1A2 s vyšším výkonom. Jednotky dokážu dosiahnuť na 30 s maximálny výkon 1 565 kW, bežný kontinuálny výkon sa pohybuje na úrovni 1 236 kW. Vstupné otvory kanálov prívodu vzduchu k motorom sú chránené mriežkou, aby sa predišlo nasatiu cudzích predmetov, centrálna časť je vybavená špeciálnym filtrom na prevádzku v prašnom či pieskovom prostredí vo vzduchu, na výstupe sú ochladzovače výstupných plynov. Palivo je v šiestich samotesniacich palivových nádržiach s objemom 2 020 litrov, ktoré zabráňujú úniku paliva pri havárii alebo priestrele projektilom.

HOLANDSKÉ DIVÉ MAČKY

Holandské kráľovské letectvo Koninklijke Luchtmacht má k dispozícii 17 vrtuľníkov strednej triedy AS 532 Cougar (Mk II) U2. Všetky stroje boli dodané pre holandské letectvo od mája 1996 do decembra 1997. Od januára tohto roka sú dislokované na leteckej základni Gilze-Rijen, kde sa presťahovali po opustení predchádzajúcej základne Soesterberg. Dopravné vrtuľníky z 300. krídla vzdušných síl patria pod nové Obranné velenie vrtuľníkov (DHC) a sú začlenené k taktickým vzdušným jednotkám. Úzko spolupracujú s 11. výsadkovou brigádou holandských pozemných síl a zúčastňujú sa zahraničných misií a operácií (Balkán, Irak, Afganistan). Viacúčelové vrtuľníky majú jednu z najväčších kabín vo svojej kategórii a môžu prepraviť okrem posádky napríklad 20 osôb, 16 ozbrojených vojakov s výstrojom alebo 12 zranených na rozkladacích ležadlách s lekárskeym vybavením.

Okrem transportných strojov disponuje Koninklijke Luchtmacht aj špeciálnymi zdravotníckymi verziami, ktoré pôsobili aj na Balkáne (volací znak Wild Cat - Divá mačka). Holanďania poskytovali zdravotnú podporu pre divíziu Juhozápad SFOR najprv s piatimi, neskôr s dvomi vrtuľníkmi. Jeden bol v stálej 24-hodinovej pohotovosti v Šipove, jeden plnil úlohy spolu s Mi-17 v Bugojne. Cougar zo Šipova úzko spolupracoval s lekárskou skupinou rýchlej reakcie (Immediate Response Team - IRT). Vrtuľník bol pripravený vzlietnuť s kompletnou posádkou a IRT tímom do 45 minút od výzvy na ktorékoľvek miesto zodpovednosti mnohonárodnej divízie. Mohol transportovať dvoch vážne zranených na rozťahovacích nosidlách (jeden prvá úroveň, jeden druhá úroveň ošetrovania). Dodatočne do 30 minút bol schopný vziať na palubu ďalších lekárov špecialistov. Obsadenie stroja s IRT špecializovaným tímom bolo: dvaja piloti, palubný technik, dvaja hasiči, veliteľ tímu, dvaja záchranári, psovod, anesteziológ, jeho asistent, sestrička. Palubní technici strojov boli špeciálne školení na prácu s palubným zariadením (nosnosť 245 kg), ktorý sa využíval v prípadoch, keď nebolo možné pristáť a bolo treba bezpečne vyzdvihnúť zranených alebo nadvihnúť nejakú prekážku.

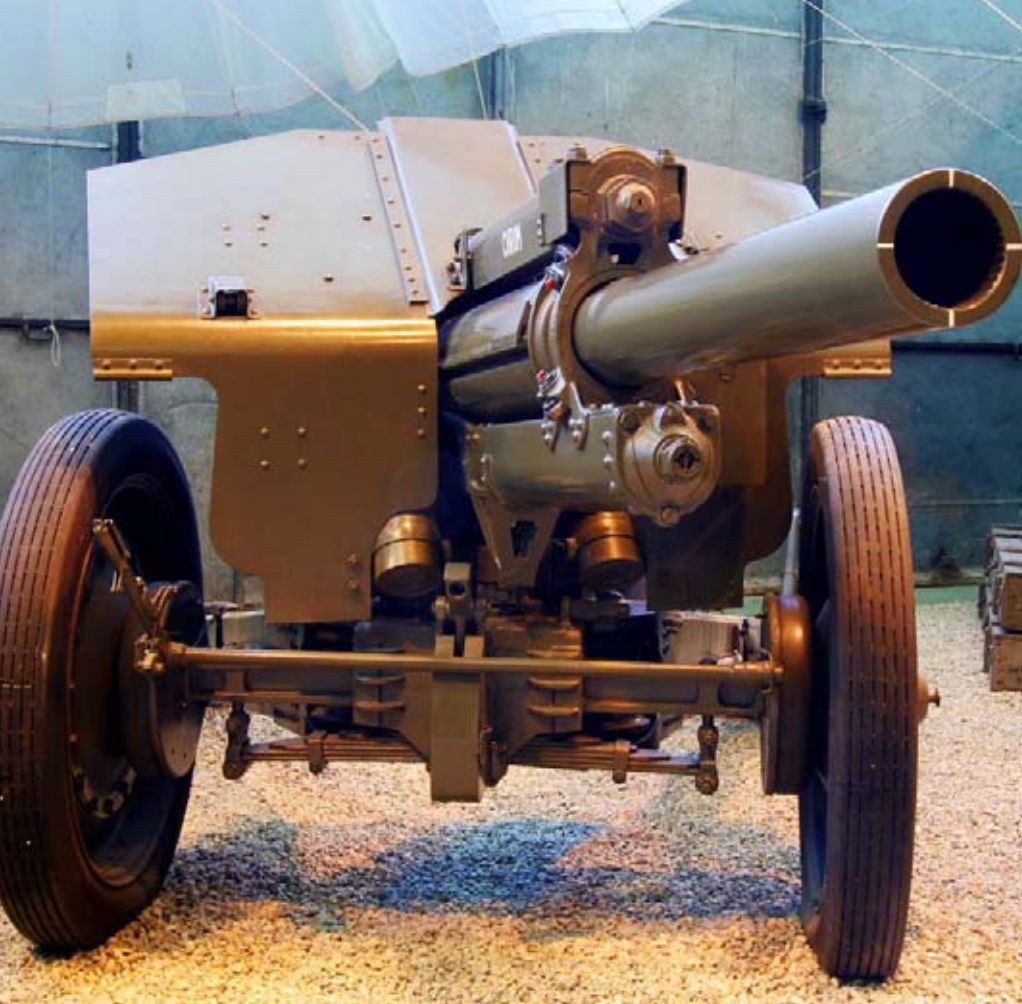
Text a foto Roman KMENT

TECHNICKO - TAKTICKÉ ÚDAJE AS 532 U2 COUGAR

Výrobca / krajina pôvodu	Eurocopter / Francúzsko-Nemecko
Priemer hl. / vyr. rotora	16,2 m / 3,15 m
Počet listov hl. / vyr. rotora	4 / 4
Dĺžka trupu	16,79 m
Výška	4,6 m
Šírka	3,86 m
Rozmery náklad. priestoru (d / š / v)	7,9 m / 1,8 m / 1,5 m
Prázdna hmotnosť	4 760 kg
Max. hmotnosť (náklad v podvese / na palube)	10 500 kg / 9 750 kg
Užitočné zaťaženie (vonk. / vnút.)	5 000 kg / 3 000 kg
Pohonná jednotka (max. výkon)	2 x Turbomecca Makila 1A2 (2 x 1 565 kW)
Max. / cestovná rýchlosť	315 km/h / 260 km/h
Dolet (s prid. nádržami)	800 km (1 176 km)
Max. / operačný dostup	6 095 m / 4 100 m
Posádka	2 (piloti) + 1 (palubný technik)

Zdroj: Koninklijke Luchtmacht

Najrozšírenejšia húfnica

Pôvodne sovietska 122-milimetrová húfnica vzor 38, vyrobená podľa licencie v roku 1957 v Dubnici nad Váhom, je súčasťou zbierkového fondu VHÚ – VHM Piešťany. Najskôr patrila do výzbroje Delostreleckého učilišťa v Hraniciach na Morave. Od roku 1962 slúžila na výcvik poslucháčov Vyššieho delostreleckého učilišťa v Martine. V roku 1978 bola vyradená z výzbroje a upravená na statický exponát vo Vojskom opravárenskom podniku v Moldave nad Bodvou. Na jar 1996 ju Školiace výcvikové stredisko v Martine odovzdalo do Vojského múzea. V rokoch 1997 – 1998 pracovníci múzea húfnicu odborne renovovali. V súčasnosti je vystavovaná v expozícii múzea.

Húfnica kalibru 122 mm sa po prvý raz objavuje v Ruskej cárskej armáde pred prvou svetovou vojnou, pod označením vzor 1909 a vzor 1910. V období prvej svetovej vojny to boli zbrane, ktoré prevyšovali svojimi parametrami húfnice Nemecka aj Rakúsko-Uhorska. Po skončení občianskej vojny tvorili húfnice základ delostreleckej výzbroje vtedajšej Červenej armády. Húfnice vzor 1909 a 1910 boli v tridsiatych rokoch minulého storočia ďalej modernizované a zavedené v armáde ako vzor 1909/37 a vzor 1910/30. V roku 1929 prišla požiadavka nahradiť ich novými zbraňami.

PREDBEHLA SVOJU DOBU

Červená armáda potrebovala húfnicu s väčším dosahom a vyššou rýchlosťou strelby. Splniť tieto požiadavky nebolo ľahké. Dlhotrvajúci vývoj neprinášal uspokojivé výsledky. Všetky nové konštrukcie boli zbytočne ťažké a dokonca sa objavili názory, že skonštruovanie dobrej 122 mm húfnice nie je dosť dobre možné. Začalo sa uvažovať i o vývoji ľahkej 105 mm húfnice podľa vzoru západoeurópskych štátov. V marci 1937 sa konala porada v Kremli, na ktorej maršal A. Jegorov zastával ideu skonštruovania 122 mm húfnice. Jeho myšlienku podporoval aj J. V. Stalin. Na vývoji sa postupne podieľali dva tímy konštruktérov pod vedením V. N. Sidorenka a F. F. Petrova. Na jeseň 1937 bola prijatá konštrukcia F. F. Petrova najmä pre nižšiu hmotnosť oproti návrhu tímu V. N. Sidorenka. Spočiatku F. F. Petrov pracoval na návrhu sám, neskôr sa k nemu pridali konštruktéri S. Dernov, A. Il'in, P. Černych, A. Drozdov, V. Burilov a N. Konstrulin. Návrh bol hotový ešte v roku 1937.

Nová húfnica predstihla svojou konštrukciou a palebnou silou všetko, čo v tomto smere dovtedy v ZSSR existovalo. Pri jej vývoji volili konštruktéri čo najviac súčiastok, ktoré boli unifikované s inými typmi kanónov. Napríklad zameriavač bol prevzatý s kanónovej húfnice kalibru 152 mm. Prototyp postavili v apríli 1938 a v sep-

tembri toho istého roku prešiel štátnymi skúškami, na základe ktorých bola húfnica zavedená do výzbroje Červenej armády. Prvýkrát boli húfnice nasadené do bojov počas vojny s Fínskom v roku 1940. V období druhej svetovej vojny 1941 – 1945 sa húfnice vz. 38 použili vo všetkých veľkých bojových operáciách Červenej armády. Sériová výroba zbrane sa naplno rozbehla v roku 1940. Z dôvodu rýchlejšieho vyzbrojenia armády sa vyrábala vo viacerých závodoch súčasne. V období rokov 1940 – 1955 ich bolo vyrobených viac ako 19 000 kusov. Touto húfnicou boli vyzbrojené aj jednotky 1. československého armádného zboru v ZSSR počas druhej svetovej vojny. Bola to vynikajúca zbraň, ktorá sa používala aj dlho po skončení vojny.

LICENČNÁ VÝROBA AJ V DUBNICI

Okrem ZSSR sa licenčne vyrábala aj v bývalej NDR, Bulharsku, Poľsku a Československu. Práve z licenčnej výroby v rokoch 1953 – 1957 v Dubnici nad Váhom pochádzala väčšia časť húfníc používaných v čs. armáde. V tomto období bolo pre potreby armády vyrobených 1 361 kusov tejto zbrane. K 1. 10. 1960 bolo v ČSLA zaradených 1 479 kusov 122 mm húfníc vrátane 118 vojnových. Predstavovala základnú delostreleckú zbraň začlenenú na stupni delostreleckých plukov, motostreleckých plukov a delostreleckých oddielov vševojskových divízií.

Húfnica bola určená na ničenie a umlčovanie nekrytej i krytej živej sily protivníka a jeho palebných prostriedkov, krytov a iných objektov poľného typu. Tiež sa využívala na vystreľovanie priechodov v drôtených zátrasoch a v mínových poliach, ako aj na boj s delostrelectvom protivníka. Húfnicu bolo možné ťahať za motorovým vozidlom alebo hipomobilne (konským záprahom). V Československej armáde bola hipomobilná trakcia 122 mm húfnice zrušená v roku 1953. Na ťahanie húfnice sa používali vozidlá Tatra 128 a neskôr Praga V3S. Rýchlosť za motorovým vozidlom bola na dobrých spevnených komunikáciách do 50 km/h a na poľných cestách do 35 km/h. Na streľbu sa používalo delené strelivo s triestivo-trhavými a triestivými granátmi, ako aj priepalnými a dymovými strelami.

Drahomír HORNÁČEK, VHM Piešťany
Foto Miroslav MIHÁLIK

ZÁKLADNÉ TECHNICKO-TAKTICKÉ ÚDAJE

- hmotnosť v palebnom postavení	2 480 kg
- dĺžka dela za pochodu s kolesňou	8 600 mm
- dĺžka dela za pochodu bez kolesne	5 900 mm
- šírka dela za pochodu	1 975 mm
- výška dela pri nulovom námere	1 820 mm
- kaliber	121,92 mm
- počet drážok v hlavni	36
- najvyššia počiatočná rýchlosť strely	15 M/S
- námer	-3° až 63,5°
- kadencia	5-6 rán za minútu
- maximálny dostrel	11,8 km

Narodil sa 18. januára 1897 v Nemšovej, okres Trenčín, v rodine roľníka Jozefa a Evy, rodenej Štefánkovej. Ľudovú školu navštevoval v rokoch 1904 – 1909 v Nemšovej, následne do roku 1911 pokračoval v štúdiu na tamojšej hospodárskej škole. Vystať sa do USA, kde v rokoch 1913 – 1917 pracoval ako robotník v Pullmanových závodoch na výrobu železničných vozňov v Chicagu, v štáte Illinois.

Popri ťažkom zamestnaní sa v rokoch 1915 – 1917 vzdelával, zúčastňoval na kultúrnom krajaškom spolkom živote a prispieval aj do tamojšej krajaškej tlače. V polovici októbra 1917 vstúpil v New Yorku v hodnosti strelca do čs. zahraničného vojska. Lodným transportom sa prepravil do Európy, kde bol 16. novembra 1917 v meste Cognac zaradený do 33. pešieho pluku francúzskej armády. V marci 1918 ho preložili do 7. roty 21. čs. streleckého pluku čs. légie vo Francúzsku. 1. mája 1918 bol prevelený do 22. čs. streleckého pluku v Jarnaku, pridelený do 5. roty a ustanovený do funkcie veliteľa družstva. 30. mája ho povýšili na desiatnika. Od 12. júna do 17. novembra 1918 pôsobil ako veliteľ polčaty kmeňového pluku na francúzskom fronte, kde sa v druhej polovici októbra zúčastnil ťažkých bojov v oblasti Vouziers. Dňa 18. novembra 1918 bol pridelený Čs. národnej rade v Paríži a 1. decembra povýšený na čatára. Ako člen čs. vojenskej misie sa 4. decembra 1918 vrátil do vlasti.

NÁVRAT DO VLASTI

Od 10. decembra 1918 do 3. júna 1919 pôsobil na vojskom referáte Ministerstva s plnou mocou pre správu Slovenska v Žiline (od 4. 2. v Bratislave), kde zabezpečoval informačnú činnosť a preberanie štátneho majetku. Medzitým ho 10. januára 1919 povýšili na dôstojníckeho zástupcu II. triedy. Od 4. júna do 12. októbra 1919 bol ako inštruktor pridelený útočnému práporu Jánošíkovských družín v Ružomberku. K 1. septembru bol povýšený na ppor. pechoty a 13. októbra 1919 preložený do zálohy. Následne v Turčianskom Svätom Martine pracoval do konca októbra 1920 v tamojšom Notárskom úrade. Kristína ako záložného dôstojníka 1. mája 1920 zaradili do

Brigádny generál Jozef Martin KRISTÍN

hraničarskeho práporu 8 v Šahách, s predurčením na funkciu veliteľa čaty. V novembri 1920 opätovne aktivoval do čs. armády a 16. decembra 1921 ho povýšili na npor. pech. V apríli 1922 bol prevelený do pešieho pluku 2 Jiřího z Poděbrad v Terezíne a neskôr v Litoměřiciach, kde zotrval slúžiť až do polovice januára 1928. Najskôr vo funkcii veliteľa čaty, ďalej ako inštruktor v poddôstojníckej škole a napokon ako veliteľ 10. poľnej roty. Medzitým bol 28. októbra 1924 menovaný na kpt. pechoty (s poradím od 1. 2. 1920). V polovici dvadsiatych rokov minulého storočia sa oženil so slečnou Annou, rodenou Vondrákovou. Spolu mali tri dcéry (Evu, Kvetoslavu, Petru) a dvoch synov (Dušana a Ľudmílu). Od 15. januára 1928 do 30. januára 1935 slúžil vo funkcii veliteľa roty v pešom pluku 17 v Trenčíne. 1. októbra 1928 bol povýšený na štábného kapitána pechoty. Koncom januára 1935 ho prideliť 2. spravodajskému oddeleniu štábu Zemského vojenského veliteľstva v Bratislave a k 30. septembru 1936 2. spravodajskému oddeleniu štábu VII. zboru v Bratislave. Bol exponovaný ako styčný dôstojník pri Generálnom finančnom riaditeľstve v Bratislave. Od polovice januára 1939 do 13. marca 1939 pôsobil ako inštruktor brannej výchovy (náčelník výcviku) a zároveň bol ako zástupca čs. vojenskej správy pridelený Hlavnému veliteľstvu Hlinkovej gardy v Bratislave. Patril k tým desiatim bývalým slovenským legionárom, ktorí sa 14. marca 1939 obrátili na Snem Slovenskej krajiny a žiadali o zachovanie spoločného štátu Čechov a Slovákov.

V deň vzniku Slovenského štátu bol Kristín ako spomocnec Slovenskej vlády pridelený Veliteľstvu 15. divízie v Trenčíne a 15. marca 1939 prevzal jej velenie. V tejto funkcii odmietol Nemcom vydať vojenský materiál uložený vo vojenských skladoch v Kubrej. V polovici mája už ako stotník pechoty slovenskej armády bol premiestnený na Ministerstvo národnej obrany (MNO) do Bratislavy. 17. mája 1939 ho povýšili na majora pechoty. Od 20. augusta do polovice septembra 1939 velil Divíznej oblasti 1 v Trenčíne a na čas mimoriadnych vojenských opatrení od 16. septembra do 4. októbra 1939 bol ustanovený za veliteľa pešieho pluku 46 v Kremnici. 5. októbra sa Kristín opätovne vrátil na MNO a 20. októbra bol pridelený Inšpektorátu brannej moci pre veci telovýchovy. 23. januára 1940 ho ustanovili do funkcie prednostu Pracovnej služby MNO a súčasne aj za veliteľa vojenských táborov na Slovensku.

ILEGÁLNY ODBOJ

V tom čase už bol zapojený do občianskeho ilegálneho odboja. Spolupracoval s odbojovou skupinou bývalého príslušníka čs. légii Jána Lichnera a Obranou národa pri organizovaní útokov českých vlastencov cez Slovensko do

Maďarska a Juhoslávie. Taktiež poskytol závažné informácie o slovenskej armáde, dislokácii jej útvarov, údaje o organizácii MNO, ako aj funkčnom zaradení mnohých slovenských dôstojníkov. Za pomoci agentiek nemeckej spravodajskej služby Dr. Jarmily Papežovej a jej pomocníčky Eleonóry Žakovej, vystupujúcich ako kuriéry medzi domácim (ilegálnou skupinou J. Lichnera) a zahraničným odbojom, jeho ilegálnu činnosť odhalili a v máji 1940 Kristína slovenské vojenské orgány zatkli. Hlavný vojenský súd v Bratislave ho 13. augusta 1940 odsúdil na doživotný žalár a 17. októbra 1940 mu bola na základe rozsudku odňatá hodnosť majora pechoty. Takmer celých päť vojnových rokov strávil vo väzení, najskôr v Bratislave a potom Leopoldove, kde sa 2. apríla 1945 dočkal oslobodenia sovietskym vojskom.

Po skončení druhej svetovej vojny sa Jozef Martin Kristín v armáde zasadzoval za demokratické a nadstranícke princípy. V apríli 1945 nastúpil do vojenskej činnosti služby pri veliteľstve západnej oblasti čs. armády v Nitre. Od januára 1946 bol zástupcom prednostu I./2. oddelenia na MNO v Prahe a od júna 1946 už pôsobil vo funkcii predsedu Prijímačej komisie pre dôstojníkov a rotmajstrov z povolania, slovenskej národnosti pri MNO v Bratislave. Dňa 26. októbra 1946 bol renomovaný do hodnosti majora pechoty (s účinnosťou od 28. 10. 1938), ďalej podplukovníka pechoty (s účinnosťou od 28. 10. 1941) a napokon aj plukovníka pechoty (s účinnosťou od 28. 10. 1944). Vo funkcii predsedu Prijímačej komisie... bol 20. februára 1947 povýšený na brigádneho generála s účinnosťou od 1. októbra 1946. Po komunistickom februárovom prevrate 1948 v ČSR generála Kristína 3. marca 1948 postavili mimo vojenskú službu a 1. novembra 1948 preložili do výslužby bez akýchkoľvek nárokov na dôchodok. Od 6. júna 1951 ho komunistické orgány uväznili. Štátny súd v Bratislave napokon Kristína 16. septembra 1952 odsúdil na štyri a pol roka väzenia so zaradením do pracovného tábora. Z väzenia sa dostal na základe amnestie prezidenta republiky Antonína Zápotockého zo 4. mája 1953. Potom až do odchodu na dôchodok (1964) pracoval ako skladník Pozemných stavieb v Trenčíne. V roku 1969 bol Vyšším vojenským súdom v Trenčíne rehabilitovaný. Zomrel 24. apríla 1970 v Bratislave. Po novembri 1989 Kristína vojensky rehabilitovali. 26. októbra 1990 mu bola vrátená vojenská hodnosť brigádneho generála in memoriam. Rozkazom prezidenta Slovenskej republiky č. 5 zo dňa 17. júla 2007 bol Multifunkčnej zásobovacej základni Západ Nemšová zapožičaný čestný názov Multifunkčná zásobovacia základňa Západ brigádneho generála Jozefa M. Kristína.

pplk. Mgr. Miloslav ČAPLOVIČ, PhD.
Vojenský historický ústav

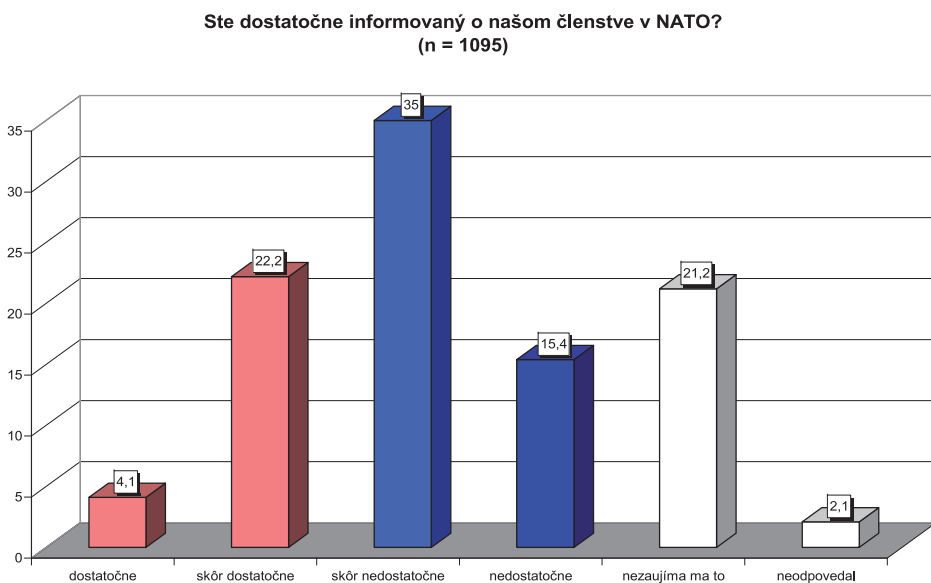
Členstvo Slovenska v NATO z pohľadu verejnosti

Slovenské členstvo v NATO sa stalo pred piatimi rokmi realitou. Verejnosť si na túto skutočnosť postupne zvykla a hodnotí naše pôsobenie v Aliancii pozitívne. Svedčia o tom výsledky pravidelného výskumu verejnej mienky, ktorý pripravil Komunikačný odbor KaMO. Terénna fáza výskumu sa uskutočnila začiatkom apríla 2009, realizovala ju výskumná agentúra ASA, s. r. o. Výberový vzorok tvorilo 1 095 respondentov, ktorí reprezentovali obyvateľov Slovenska vo veku od 18 rokov.

Z výsledkov výskumu vyplýva, že takmer dve tretiny (65%) opýtaných sa domnieva, že Slovenská republika je plnoprávnym členom Severoatlantickej aliancie. Opačný názor má len 16% opýtaných. Väčšina dospelých populácie Slovenska si myslí, že po vstupe SR do NATO sa bezpečnosť našej krajiny zvýšila (55%). Len 6% uviedlo, že si myslí, že bezpečnosť Slovenska sa vstupom do Aliancie znížila, ostani uviedli, že ostala rovnaká (26%), prípadne nevedeli na túto otázku odpovedať (13%).

Pravidelné výskumy verejnej mienky, ku ktorým patrí aj výskum z apríla 2009, potvrdzujú, že v slovenskej verejnosti prevláda pozitívne hodnotenie nášho členstva v NATO a stále menej je tých, ktorí hodnotia vstup do Aliancie negatívne, v apríli 2009 ich bolo len 7%. Výskum však signalizuje aj ďalší moment súvisiaci s postojom verejnosti k členstvu SR v NATO, a to fakt, že pomerne veľká skupina obyvateľov sa k tejto otázke nevyjadřila (31%). Môže to súvisieť aj s tým, že verejnosť sa cíti vo veci nášho členstva v NATO pomerne neinformovaná. Len niečo viac ako jedna štvrtina opýtaných (26,3%) v našom výskume uviedla, že sa cíti dostatočne informovaná o členstve v NATO.

Práve s cieľom zvýšiť informovanosť širokej verejnosti o činnosti Slovenska v rámci Aliancie, o aktivitách na

ších ozbrojených síl v misiách NATO, sa rozhodlo na Komunikačnom odbore KaMO pripraviť mimoriadne číslo časopisu Obrana. Tento rozsahom nevelký materiál bol v piatok 24. apríla prostredníctvom celoslovenského denníka sprístupnený širokej verejnosti

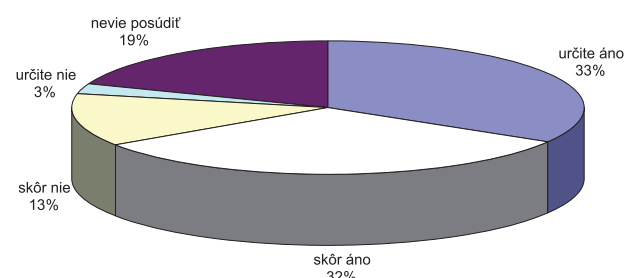
Prostredníctvom výskumu sme sa pokúsili odhadnúť, aký mala akcia úspech. Zo získaných údajov vyplýva, že toto číslo Obrany zaregistrovalo asi 22% dospelých populácie Slovenska, prečítalo alebo prelistovalo ho 16%, čo inak znamená, že informácie o NATO a našom členstve v Aliancii, prostredníctvom tohto čísla získal zhruba každý šiesty dospelý občan Slovenska.

Pre redakciu Obrany, ktorá obsahovo a graficky celý materiál pripravila, môže byť určitou satisfakciou a po-

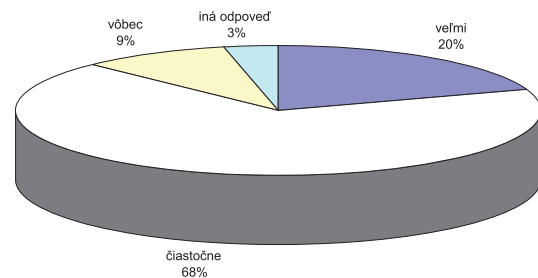
vzbudením do ďalšej práce, že väčšina z čitateľov tohto osobitného vydania Obrany kladne hodnotila takúto formu informovania o našich aktivitách v rámci NATO. Pozitívne treba hodnotiť aj poznatok, že 20% z tých, ktorí túto prílohu celoslovenského denníka čítali, aj zaujala, resp. nezaujala len 9% z nich. Výsledky nášho reprezentatívneho výskumu verejnej mienky ukázali, že vydanie prílohy mesačníka Obrana a jeho distribúcia medzi občanov prostredníctvom celoslovensky čítaného denníka je vhodná forma komunikácie s verejnosťou a možno ju aj v budúcnosti vhodne využiť.

Karol ČUKAN

Je Slovensko plnoprávnym členom NATO?
(n = 1 095)

Do akej miery zaujala príloha Nového času tých, ktorí ju čítali
(n = 183)

Bojovníci od Dunkerque

„Veliteľ našej tankovej čaty a môj dobrý kamarát Otakar Caletka padol po tom, ako nastražená mína roztrhla pás na mojom tanku a on chcel vyliezť zo svojho, aby nám pomohol. Fašistický ostreľovač bol však v tom momente rýchlejší...“ zaspomínal si v sobotu 23. mája na vojenskom cintoríne v belgickom De Panne priamy účastník bojov Štefan Miklánek (v čiernej baretke), jeden z posledných dvoch, ktorí ešte žijú na Slovensku.

Spoločne s náčelníkom Generálneho štábu OS SR generálom Ľubomírom Bulikom a náčelníkom Generálneho štábu Armády Českej republiky generálporučíkom Vlastimilom Píckom sa aj českí a slovenskí veteráni zúčastnili v Belgickom De Panne na pietnych slávnostiach, ktoré sa konali na pamäť bojov a padlých vojakov 1. česko-slovenskej samostatnej obrnenej brigády.

BOJE O PEVNOSŤ

Čs. vojaci tu na pomedzí Belgicka a Francúzska bojovali od októbra 1944 do mája 1945 proti nemeckým fašistom o blízky francúzsky prístav a pevnosť Dunkerque.

Príslušníci 1. česko-slovenskej samostatnej obrnenej brigády prebrali obliehanie Dunkerque po invázii z Británie 6. októbra 1944. Obklúčený prístav bránila nemecká posádka v sile viac ako 10-tisíc príslušníkov pozemného vojska a 1 743 námorníkov. Tzv. dunkerský kotol bol 26 km dlhý a 8 km široký, pričom fašisti sa opierali o množstvo prírodných aj umelých prekážok vrátane minových a záplavových polí. Úlohou brigády bolo najmä uzatvoriť

nepriateľa tak, aby nemohol rušiť tylo a komunikáciu spojeneckých vojsk. K prvej väčšej bojovej akcii, v ktorej brigáda prevzala iniciatívu, došlo 28. októbra 1944. Po prekvapivom útoku nepriateľ stratil viac ako 500 mužov (padli a zajatí), pričom straty čs. jednotiek boli 11 padlých, 36 ranených a 3 nezvestní. Ťažké výpady museli čs. vojaci odrážať ešte v apríli 1945, pričom Nemci sa vzdali až 9. mája 1945. Česko-slovenská brigáda zaznamenala od vylodenia 195 padlých. Na konci vojny bol jej stav 324 dôstojníkov, 5 352 poddôstojníkov a vojakov plus 2 473 mužov v bojových zálohách.

NEZABÚDAJÚ

Generalita, diplomati a veteráni boli najskôr prijatí na radnici mesta De Panne, ku ktorému cez vojnu kontrolovali prístup čs. vojaci bojujúci o Dunkerque. Oficiálni hostia položili vence na tunajšom mestskom cintoríne, kde je osem hrobov príslušníkov čs. jednotiek. V meste sa za ten čas zoradili do približne 200-členného sprievodu príslušníci belgických veteránskych organizácií, mládež, ako aj vojnoví veteráni. Následne sa celý sprievod za zvukov českej vojenskej hudby odobral na vojenský cintorín De Panne – Adinkerke, kde je pochovaných 40 českých a slovenských vojakov.

„Očividná starostlivosť o hroby českých a slovenských vojakov, ako aj živý záujem o spomienku na našich padlých vojakov zo strany miestnych úradov aj občanov je skutočne obdivuhodný,“ povedal generál Bulík a pokračoval: „Dokazuje to úctu k slobode a demokracii, k hodnotám,

ktoré by mali byť večné a chránené každou generáciou. Tieto hroby a obeť, ktoré boli za slobodu vynaložené, sú zdrojom morálnej sily a tradícií našich ozbrojených síl, ako aj našich aktuálnych väzieb v rámci Severoatlantickej aliancie a hodnôt, na ktorých je postavená.“ „Veľmi ma teší, že si pamiatku vojakov, ktorí bojovali pod spoločnou československou zástavou, vieme uctiť spoločne, aj keď už slúžime v dvoch samostatných armádach,“ zdôraznil generálporučík Vlastimil Píck.

Medzi približne tuctom veteránov v českých vojenských uniformách bol aj Ján Bačík, pplk. v. v. (v červenej baretke), ktorý vyrastal v Trnenci pri L. Mikuláši. 93-ročný pamätník odišiel bojovať proti fašistom v roku 1939 tiež cez Poľsko do Francúzska. Neskôr absolvoval v Británii špeciálny výsadkárske výcvik, pričom slúžil aj s legendárnym Jozefom Gabčíkom. „Bol som vycvičený na akcie v tylo nepriateľa. Vysadiť ma mali v Beskydách. Pri jednom z posledných cvičných výsadek som utrpel úraz chrbtice. Po polročnom pobyte v nemocnici ma odvelili bojovať s našimi tankistami pri Dunkerque. Na tomto cintoríne sú štyria chlapi z našej rotý...“ so smútkom v hlase povedal podplukovník z Liptova, ktorý sa po vojne priženil do Čiech. „Som veľmi rád, že som sa mohol porozprávať s kamarátom Otakárom Caletkom z Veselí nad Moravou nad jeho hrobom. A som rád, že na neho, na ďalších padlých a na nás, čo sme prežili, nezabúdajú tí, čo dnes riadia naše štáty a armády,“ zaspomínal si vojnový veterán Štefan Miklánek, ktorý pochádza z Dolného Srnia a žije v Poprade.

Text a foto Pavol VITKO

Víťazné družstvo pretekov „O štít Anglicka“ (1946)

Armádny šport na Slovensku (3) (1945 – 1948)

Napriek mimoriadne zložitej povojnovej situácii sa spoločenský život postupne predsa len normalizoval. V telovýchovnom a športovom hnutí sa začal realizovať tzv. zjednocovací proces odštartovaný ešte pred 2. svetovou vojnou. Zmeny postupne nastali aj v armádnom športe. Spôčiatku sa telocvik a šport v mimo služobnom čase začal organizovať tak ako v predvojnovom období vo vojenských domovoch. V nich pracovali vojenské zátišia, v ktorých sa utvárali športové krúžky a tie vykonávali činnosť ako jednoty vojenskej telovýchovy (JVT). JVT, ktoré sa nachádzali v obvode divízie, tvorili okrsok vojenskej telovýchovy.

Najaktívnejšia JVT v tomto období vystupovala pod názvom VT (Vojenský team) Parašut Banská Bystrica. Napriek tomu, že VT Parašut vznikol pri 2. pešej divízii, svoj názov odvodzoval od 2. paradesanternej brigády. VT Parašut vyhral v roku 1947 slovenskú časť celarmádnej súťaže „O pohár škpt. Buršika“. Odohral aj niekoľko medzinárodných stretnutí. V roku 1945 sa stretol s CZ Belehrad a v roku 1946 s Partizánom Belehrad. Dominantné postavenie v JVT mal futbal. Jednotlivé vojenské futbalové družstvá neštartovali v oficiálnych súťažiach, ale boli často vyhľadávanými partnermi pre priateľské stretnutia. Od roku 1946 sa uskutočňovala medzi posádkovú súťaž „O pohár škpt. Buršika“, na Slovensku sa víťazom prvého ročníku stalo družstvo VÚ 4627 v Žiline, ktoré vo finále porazilo družstvo VÚ 4649 Topoľčany v pomere 3:1, a stalo sa tak armádnym majstrom Slovenska.

ARMÁDNE MAJSTROVSTVÁ

Postupne sa obnovil aj systém armádných majstrovstiev. Ako prvá sa uskutočnila letná časť, ktorá sa konala v dňoch 28. – 30. septembra 1945 v Prahe. Na majstrovstvách reprezentovalo družstvo zo Slovenska v zložení: atléti: Ťažký, Huťan, Patočka, Falat a Šmírer; futbal bol zastúpený posádkovou jedenástkou z Topoľčan, ktorá hrala v zostave Bezák, Dubný, Šotert, Gažo, Rezetka, Ducký, Kordoš, Hodal, Škvarenina, Mondok a Ohrival; volejbalová šestka hrala v zostave Saktor, Noščák, Roštár, Mráz, Klimo a Lackovič; v jednotlivých hmotnostných kategóriách boxu štartovali: mušia hmotnosť – Scheer, ľahká – Števúrika, welter – Senka, stredná – Siladi, polotěžká – Baláž a ťažká – Mlky; v plaveckých disciplínach to boli: 100 m prsia – Poljak, Kratochvíl, Remžik, 100 m znak – Kovárik a Borský, 100 m voľný spôsob – Sereš, Tezner a Kovárik, Štafeta 3 x 50 m polohových Borský, Kovárik a Tezner. V gréckorímskom zápase: Mračna, Neckár, Baláž a Vrabec. Niektorí z uvedených pretekárov mali skúsenosti z pôsobenia v OAP a patrili k absolútnej športovej špičke Slovenska. V dňoch 17. – 23. februára 1946 sa v Banskej Bystrici spoločne s majstrovstvami Československa uskutočnili aj prvé armádne majstrovstvá v lyžovaní. Na rozdiel od letnej časti tentoraz stál na stupni víťazov aj športovec zo Slovenska. V disciplínach slalom, zjazd a alpská kombinácia sa armádnym majstrom stal Lehotský. O niečo úspešnejší boli športovci z posádok na Slovensku na armádných majstrovstvách v roku 1947. V boxe sa armádnym majstrom stalo družstvo JVT Topoľčany v zložení Rogovský, Skovajsa, Krutošík, Harangozo, Kozmal, Doktor, Janik,

Blesák, Machalik, Sudovský a Baláž. V lyžovaní sa majstrom stal v behu na 18 km Pavelica. Ešte úspešnejší bol rok 1948. V boxe zvíťazili v bantamovej hmotnosti Stehlík a v perovej hmotnosti Matejčík. V lyžovaní sa majstrom v zjazde, slalome a alpskej kombinácii stal Kišša a v behu na 18 km v kategórii mužstva sa armádnym majstrom stal Mill, v kategórii mladší gážisti Piro a v kategórii starší gážisti Pavelica. Posledný menovaný bol veliteľom hliadky, ktorá zvíťazila v behu olympijských hliadok a nominoval sa tak na zimné olympijské hry.

Osobitná pozornosť sa v armáde začala venovať aj vynikajúcim športovcom vykonávajúcim prezenčnú službu. Od polovice roka 1946 boli športovci sústredení pri Posádkovom veliteľstve Veľká Praha. Keďže sa systém osvedčil a príslušníci oddielu v roku 1946 vyhrali medzinárodnú súťaž „O štít Anglicka“, bolo rozhodnuté vytvoriť podobné oddiely v rozsahu roty aj

v ďalších oblastných veliteľstvách. Na Slovensku to bola Rota vojenskej telovýchovy (RVT) vytvorená dňom 1. mája 1947 v Bratislave. Veliteľom bratislavskej roty sa stal škpt. V. Artim. Rota sa vnútorne členila na dve čaty: veliteľom čaty, ktorá mala odbor futbalový, päťtarský, náradového telocviku a volejbalu, bol por. Š. Račan a veliteľom čaty, ktorá mala odbory: ragbyový, plavecký, atletický, stolnotenisev a sebaobrány, bol por. E. Bella neskorší prvý veliteľ AS Dukla Trenčín. Rota bola umiestnená v priestoroch 17. pešieho pluku.

ŠPORTOVÉ SÚŤAŽE

Armádna reprezentácia sa zostavovala výberom z jednotlivých RTV. Išlo predovšetkým o majstrovstvá Telovýchovného výboru spojeneckých vojsk, ktorého členom boli naše zahraničné jednotky od roku 1944. Tento výbor organizoval majstrovstvá vo futbale, stolnom tenise, atletike, boxe a cezpoľnom behu. Najvýraznejší úspech v uvedených súťažiach zo Slovenska dosiahol škpt. V. Artim, ktorý v roku 1947 v Baden-Badene už ako 49-ročný vyhral v silnej medzinárodnej konkurencii šerm šablou. Vyvrcholením športových súťaží výboru spojeneckých vojsk boli súhrnné preteky „O štít Anglicka“. Pretekalo sa v piatich športových odvetviach, ktoré mali priamy vzťah k vojenskému výcviku: strelba z vojenskej pušky na 200, 300 a 500 yardov, plávanie na 200 yardov voľný spôsob, 100 a 66 yardov prsia, znak a voľný spôsob, polohová štafeta 3 x 66 yardov a štafeta 4 x 66 yardov voľný spôsob,

por. V. Pavelica, veliteľ hliadky čs. družstva na ZOH - St. Moritz 1948

VT Parašut 1946 (kpt. Petrovič, tréner a vedúci družstva, prvý sprava)

Čs. družstvo na šermiarskych pretekoch v Baden-Badene (v hornom rade druhý sprava škpt. V. Artim)

šerm šablou, fleuretom a kordom a cezpoľný beh na 6 míľ. V roku 1946 boli vo víťaznom družstve Československej brannej moci zo Slovenska päťtarsi K. Blesák, O. Griga a plavec H. Baderle. Armáda začala participovať aj na celoštátnych športových a telovýchovných podujatiach. K najvýznamnejším patrilo vystúpenie na IX. všesokolskom zlete 8. júla 1948 v Prahe. Vyvrcholením v oblasti záujmového športu bola predovšetkým účasť armádnych športovcov na olympijských hrách. Ako prví sa uskutočnili zimné Olympijské hry (ZOH) 30. januára – 8. februára 1948 v St. Moritz. Na ZOH bola súčasťou družstva Československa aj vojenská hliadka, ktorá štartovala v ukázkovej disciplíne. Vedúcim hliadky bol por. V. Pavelica. Na letné Olympijské hry (LOH), ktoré sa uskutočnili 29. júla – 14. augusta 1948 v Londýne, sa armádni športovci pripravovali na základe medzivládnej dohody zo 4. apríla 1929 v tzv. branných športoch. Ako prví sa ešte koncom roka 1947 začali pripravovať jazdci. Obežníkom z 29. decembra 1947 oznámilo MNO širšiu nomináciu, z ktorej sa malo po štyroch vyraďovacích pretekoch stanoviť jazdecké družstvo pre LOH. Nominácie pretekov absolvovali aj strelci a moderní päťbojári. Na LOH do Londýna napokon cestovala len dvojica moderných päťbojárů K. Bártů a O. Jemelka a atlét E. Zátoupek, čo sa zdôvodňovalo nedostatkom finančných prostriedkov. Zo Slovenska bol v tejto časti reprezentácie len vedúci armádnej časti škpt. V. Artim, ktorý bol aj zodpovedný za predolympijskú prípravu tejto skupiny.

Olympijským hrám predchádzali spoločenské zmeny, ktoré sa začali uskutočňovať po 25. februári 1948. Už 27. februára 1948 predsedníctvo tzv. Ústredného akčného výboru Národného frontu direktívne rozhodlo, že jedinou telovýchovnou organizáciou bude Sokol. Zjednotenie bolo vyhlásené 31. marca 1948, ale ani po tomto vyhlásení nebola situácia jednoznačná. V armádnom športe sa to prejavilo tak, že pripravovaná zmena, pri ktorej sa vrcholným orgánom od 13. augusta 1948 sa stal Armádný telovýchovný zväz, platila necelé dva mesiace. Pretože od 1. októbra 1948 riadil armádu telovýchovu, nový orgán – Armádný sokolský výbor (ASV). Vrcholnú armádu reprezentáciu od uvedeného dátumu začal zabezpečovať Armádný telocvičný klub (ATK). Svoje sídlo mal v Prahe. ATK pozostával z predsedníctva, výboru a telocvičného oddielu. Telocvičný oddiel sa skladal z odborov: ľahká atletika, náradový telocvik, box, sebaobrána, zápas, vyzieranie, plávanie, veslovanie, lyžovanie, horolezectvo, šerm, lukostreľba, cyklistika, tenis, stolný tenis, moderný päťboj, futbal, ragby, hádzaná, basketbal, volejbal, ľadový hokej, korčuľovanie, jazdecko, putovanie a pobyt v prírode. Slovensko sa takmer na jedno desaťročie muselo rozlúčiť s vrcholnou armádnou reprezentáciou. Výkonostný šport sa sústredil do vojenských sokolských jednot (VSJ), ktoré vznikli premenovaním JVT. Rovnaký osud postihol aj RVT Bratislava, z ktorej sa stala VSJ Bratislava.

Dvojstranu pripravil Peter BUČKA

Pocta generálplukovníkovi Ambrušovi

Príslušníci Leteckej základne generálplukovníka Jána Ambruša v Prešove si 22. mája slávnostným nástupom pripomenuli 110. výročie narodenia generálplukovníka Jána Ambruša, ktorý bol prvým československým veliteľom slávnej 312. čs. stíhacej perute Royal Air Force v rokoch druhej svetovej vojny. Po jej skončení velil v rámci ČSR 4. leteckému zboru na území Slovenska a bol poslancom Národného zhromaždenia. V roku 1948 emigroval do USA, kde v Chicagu 21. januára 1994 zomrel. Na slávnostný nástup leteckej základne prijal pozvanie jeho synovec Miloslav Ambruš s príbuznými. „Veľmi si vážim prácu profesionálov na vrtulníkovej základni v Prešove a hlboko oceňujem, že ani po rokoch slovenskí vojaci nezabúdajú na veľikánov slovenského vojenského letectva, akým generál letectva Ján Ambruš bol“. V sprievode veliteľa leteckého krídla podplukovníka Kleštince si so záujmom prezrel vrtulník leteckej pátracej a záchrannej služby Mi – 17 a tiež vrtulník Mi – 24. V súčasnosti pôsobí 33 príslušníkov Leteckej základne generálplukovníka Jána Ambruša na území Bosny a Hercegoviny.

Text a foto npor. Ing. Ľubomír FEJERČÁK

Prvá príprava na misiu

Prvý súčinnosťný výcvik hasičských jednotiek vzdušných síl, ktorý sa konal od 20. 4. do 24. 4. v priestoroch Požiarno-záchrannárskeho komplexu JAKUB VILLAGE na Lešti, je začiatkom prípravy hasičov na nasadenie hasičských jednotiek na plnenie úloh v operáciách mimo územia Slovenskej republiky. Hasiči zo Sliača, Prešova, Kuchyne, Nitra a Zvolena tvorili štyri družstvá, ktoré plnili náročné námetové cvičenia, ktoré postupne zvyšovali náročnosť zásahu. Na trojpodlažnom požiarnom domci sa uskutočnil zásah za sťažených podmienok s využitím dýchacej techniky v zadymenom prostredí s evakuáciou ranených a využívaním záchranných pomôcok. V priestore parku techniky sa vytvorila simulovaná dopravná nehoda troch áut a následné vyslobodenie zranených použitím hydraulických klieští. V priestore zbúraniska budov s rozsiahlym potrubím zavaleným materiálom a kameňmi si hasiči precvičili vyhľadávanie a záchranu zranených. Námetové cvičenia výcviku v cestnom tuneli a priestore vlakovkej stanice Lešť simulovali skutočný oheň a zadymenie, kde hasiči použili okrem zásahovej hasičskej techniky Laz 25K a TATRY 148 CAS 32 figurantov s „reálnymi“ zraneniami. Okrem odborného zásahu na likvidáciu požiarov si hasiči preverili aj schopnosť poskytovania lekárskej pomoci zraneným pod odborným dohľadom lekárskeho tímu z Ústavu špeciálneho zdravotníctva Lešť.

Text a foto kpt. Mária NOVOTNÁ

Krv v telocvični

Regrutačné stredisko Banská Bystrica s Národnou transfúznou službou pripravili 29. apríla Regrutačnú kvapku krvi. Telocvičňa Strednej odbornej školy na Tajovského ulici sa na pár hodín zmenila na transfúznú stanicu. „Keďže sme všetci na stredisku darcovia, rozhodli sme sa osloviť prvodarcov,“ povedal kpt. Patrik Novotný, náčelník Regrutačného strediska Banská Bystrica a držiteľ Jánskeho plakety, ktorý má za sebou vyše 55 odberov. „Pre stredné školy organizujeme rôzne aktivity, prečo ich nenasmerovať aj na darcovstvo?“ Študentov motivovali účasťou na vojensko-brannom cvičení KEMP 2009. „Škola, z ktorej príde najviac darcov, sa zúčastní na cvičení.“ Darovať krv prišli väčšinou prvodarcovia. Našla sa však aj výnimka. Marcel Marenčák v 18 rokoch daroval krv už šesťkrát. „Motivuje ma, že tým niekomu pomôžem. Darcovia sú rodičia aj súrodenci,“ povedal Marcel, ktorý s darovaním krvi začal, keď jeho spolužiak ochorel a potreboval pomoc. Darovať krv prišlo 91 študentov, v 53 prípadoch boli odbery úspešné. Najviac študentov – 47 bolo z Obchodnej akadémie. Získali tak účasť na KEMP-e 2009 na Lešti, ktorý bude konať 22. – 25. júna 2009.

kpt. Patrik NOVOTNÝ
Foto čat. Jaroslav CABAN

Branno-športový deň

Občianske združenie Delostrelec v Senici v spolupráci s Regrutačným strediskom v Trnave a za výdatnej pomoci vojakov z hlohovského útvaru pripravilo 20. mája pre žiakov základných škôl branné preteky. Na súťaži sa zúčastnili zmiešané družstvá chlapcov a dievčat z troch senických základných škôl a Základnej školy v Sobotišti. Štyridsať žiakov malo možnosť vyskúšať si orientáciu v prírode, nervy na minovom poli, zdolať vodnú prekážku, overiť si vedomosti z poskytovania prvej pomoci a zmerať si navzájom sily pri tradičnom pretáhaní sa lanom. Víťazmi branno-športového zápolenia sa napokon stali žiaci zo Sobotišťa, putovný pohár občianskeho združenia Delostrelec za víťazstvo v pretáhaní lanom si zase odniesli žiaci z 1. základnej školy v Senici. „Je to už štvrtý ročník,“ pochvaľuje si predseda združenia Delostrelec plukovník v zálohe Jozef Kavecký. Pre združenie Delostrelec v Senici bol prvotný impulz na každoročné usporiadanie športového dňa pre školopovinné deti rapidný pokles brannej výchovy na školách. Delostrelci získali na svoju stranu nielen armádnú podporu, bez ktorej by sa nezaobišli, ale aj podporu vedenia mesta. Nič im preto nebráni, aby v začatej ceste úspešne pokračovali ďalej.

Text a foto Jožo T. SCHÖN

Letisko v Kuchyni ožilo deťmi

Deň otvorených dverí Dopravného leteckého krídla Milana Rastislava Štefánika v Kuchyni pripravili príslušníci ozbrojených síl v sobotu 30. mája pri príležitosti Medzinárodného dňa detí. Päťhodinový program sa začal statickými ukázkami pozemnej a leteckej techniky. Dážď neprial leteckej akrobacii, ale neprekážal štvorohým zvercom vojenskej polície pri ukázkach výcviku, ani tancu a spevu deťom z folklórneho súboru Leváranek, či historickým šermiarom a mažoretkám z Centra voľného času Malacky. Napokon sa počasie umlátilo a návštevníci sa potešili sólo vystúpeniam vrtulníka Mi-24, cvičného lietadla L-39 Albatros, burácajúceho MiG-29 Fulcrum a zoskokom parašutistov z dopravných lietadiel An-26 a L-410 Turbolet. Vojaci pripravili deťom vzrušujúce súťaže a pamätné diplomy veliteľa dopravného leteckého krídla. Nechýbala cukrová vata a skalické trdelníky.

Text a foto rtn. Mgr. Zuzana MILDEOVÁ

Protokol v praxi (41) Kto má prednosť?

Často položená otázka „kto má prednosť? Muž alebo dáma, starší alebo dáma, či nadriadený alebo dáma? Vo väčšine prípadov, pravdaže, dáma, lebo je najvýznamnejšia.

Dámam sa vždy snažíme vytvoriť podmienky tak, aby sme im mohli preukázať úctu. Pri porovnaní troch spomínaných kategórií dáma – starší – nadriadený, je to práve dáma, ktorá má prednosť. Lenže spoločenský život je zaujímavý a pestrý, a preto aj v spoločnosti musíme preukázať určitú mieru kreativity a identifikovať spoločenskú dôležitosť ľudí okolo nás.

Aj napriek tomu, že dáma je v spoločnosti najvýznamnejšia, sú určité situácie, keď to tak nie je. Niekedy si situácia vyžaduje, aby muž žene prednosť nedával. Pretože sa to nepatrí.

Jednou z príležitostí je vstup do miestnosti alebo reštaurácie, kde všeobecne dáva muž prednosť žene. Otvorí jej dvere, podrží ich, aby mohla pohodlne vstúpiť. Keď sú však priestory pre ženu neznáme, riskantné, nezvyčajné, ako napríklad pri vstupe do reštaurácie, kaviarne alebo iného zábavného podniku, vchádza prvý muž. Žena, prípadne ženy vstupujú hneď za mužom. Muž pri vstupe snímie klobúk alebo čiapku a hľadá vyhovujúce miesta. Ak nevidí voľný stôl, nechodí po miestnosti, ale požiada čašníka, aby mu vyhľadal vhodné miesto. Ak sú ešte voľné stoly, nie je slušné prisaďnúť si tam, kde sú už niektoré miesta obsadené. Nepatrí sa, aby si muž prichádzajúci do reštaurácie sám prisadol k stolu, kde sedí žena sama. Možno na niekoho čaká. Jedlo alebo nápoje objednáva muž, najskôr si však vyberá žena, muž jej môže poradiť.

Aj pri schádzaní dole schodmi ide prvý muž, a nie preto, aby bol skôr v celi, ako sa často páni domnievajú, ale preto, aby dáme poskytoval oporu v prípade akéhokoľvek problému. A hore schodmi ide zasa prvá žena, muž za ňou, aby jej pomohol v prípade, že sa potkne.

Rovnako pri návšteve kina sa niekomu môže zdať, že návšteva kina si nevyžaduje žiadnu znalosť pravidiel spoločenského správania, ale práve kino je veľakrát skúsenosťou so spoločenským prostredím. Do divadla, na koncert a do kinosály muž vstupuje ako prvý a podáva lístky uvádzacke. Ak ide skupina ľudí, za mužom nasledujú ženy a nakoniec ostatní muži. Muž v šatni pomôže žene z kabáta, vyzlečie si svoj a vstupuje do vybraného radu čelom už k sediacim návštevníkom tak, aby mohol požiadať sediach o dovoľenie prejsť na ich miesta a uľahčiť prechod partnerke. Spravidla, že žena sedí po mužovej pravicí, existuje niekoľko výnimiek, keby mala žena sedieť na konci radu, sadne si tam radšej muž, a rovnako tak si muž vymení miesto, keby žena nevidela na predstavenie cez vyššieho alebo objemnejšieho človeka sediaceho pred ňou.

Pri cestovaní vlakom alebo MHD, keďže vlak je neznáme miesto, z bezpečnostných dôvodov prechádza vlakom prvý muž. Hľadá vhodné miesto, aby mohol dámu usadiť. Pomôže jej nielen batôžinu niesť, ale ju aj uložiť. Do autobusu alebo trolejbusu nastupuje najskôr žena, muž ide za ňou, aby jej v prípade potreby pomohol. Pri vystupovaní schádza po schodoch autobusu, vlaku alebo električky najskôr muž, aby partnerke poskytol oporu.

Pri vystupovaní z výťahu má dáma prednosť, problémom môže byť plný výťah, vtedy je výhodnejšie, ak má prednosť ten, kto stojí pri dverách najbližšie. Nastupovať do výťahu by však mal prvý muž. Tiež ide o bezpečnostné dôvody, chráni dámu v prípade nepríjemnosti.

kpt. Ing. Miloš ARNOLD
oddelenie protokolů KaMO

Otázky pre personálny manažment

V poslednom období sa na nás často obracia-
te s otázkami, ktoré sa dotýkajú aktuálnej situácie
v oblasti predlžovania kontraktov, kariérneho
rastu či výsluhy v hodnosti. Odpovede pre vás pri-
pravil kpt. František Grznár zo Štábu personálne-
ho manažmentu GŠ OS SR

• Prečo sa nepredlžujú kontrakty?

V zmysle zákona č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe
profesionálnych vojakov Ozborených síl Slovenskej
republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v
znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) možno
profesionálnemu vojakovi upraviť dĺžku času trvania
štátnej služby týmito spôsobmi:

- a) povýšením prípadne vymenovaním (začne plynúť
nová doba výsluhy v hodnosti),
- b) priznaním nižšej vojenskej hodnosti (začne ply-
núť nová doba výsluhy v hodnosti) – táto možnosť je
do 31. decembra 2010,
- c) predĺžením času trvania štátnej služby u profe-
sionálnych vojakov v hodnosti vojak 2. stupňa najviac
na šesť rokov odo dňa prijatia do dočasnej štátnej služ-
by, ak profesionálny vojak pri prijatí súhlasil s časom
trvania kratším ako šesť rokov,
- d) zmenou času trvania dočasnej štátnej služby naj-
dlhšie však do maximálnej doby služby, ak profesionál-
ny vojak nebude po uplynutí doby výsluhy v hodnosti
vymenovaný do hodnosti alebo povýšený a bude zara-
dený do programu udržiavania.

Profesionálny vojak mal v súvislosti s predlžovaním
kontraktov na mysli zrejme poslednú možnosť, t. j. prí-
pad, keď nebol povýšený po dosiahnutí doby výsluhy v
hodnosti.

Ak má profesionálny vojak záujem naďalej vykoná-
vať dočasnú štátnu službu aj po dosiahnutí doby výslu-
hy v hodnosti, môže, byť s jeho písomným súhlasom,
rozhodnutím vedúceho služobného úradu (v prípade
profesionálnych vojakov v hodnostiach vojak 2. stupňa
až podplukovník je to riaditeľ personálneho úradu, pre
profesionálnych vojakov v hodnosti plukovník je to
náčelník Generálneho štábu OS SR), zaradený do pro-
gramu udržiavania s možnosťou opakovaného zara-
denia, najdlhšie však do uplynutia maximálnej doby služ-
by. Do programu udržiavania možno profesionálneho
vojaka zaradiť, ak je nedostatok profesionálnych voja-

kov vo funkciách s príslušnou vojenskou odbornosťou
a funkciu nemožno obsadiť na základe výsledkov kon-
kurenčného výberu alebo ak dopĺňovanie ozbrojených
síl nezodpovedá potrebám ozbrojených síl. Informácia
o „nepredlžovaní kontraktov“ vznikla zrejme v súvi-
slosti s prebiehajúcimi organizačnými zmenami, keď
dochádza k rušeniu niektorých funkcií. Tu je však po-
trebné uviesť, že o zaradení do programu udržiavania
v konečnom dôsledku rozhoduje vedúci služobného
úradu s prihliadnutím na stanoviská nadriadených veli-
teľov profesionálneho vojaka a potreby ozbrojených síl.
Čiže nie je pravdou, že sa neupravuje čas trvania
dočasnej štátnej služby, len každý profesionálny vojak
sa posudzuje individuálne. Pri úprave času trvania
dočasnej štátnej služby sa prihliada na viacero faktorov
(obsadenie funkcií, služobné hodnotenie, vojenská
odbornosť...). Ak si však profesionálny vojak neplní
svoje povinnosti na požadovanej úrovni, patrí uplynu-
tie doby výsluhy v hodnosti resp. dohodnutej doby
k dôvodom na skončenie služobného pomeru prepus-
tením.

• Ako môže profesionálny vojak kariérne rásť, keď nie sú voľné funkcie, na ktoré by mohol byť ustanovený; ak uspeje v konkurenčnom výbere, prípadne, ak mu uplynie doba výsluhy v hodnosti?

Povýšovanie, resp. vymenovanie profesionálnych
vojakov do vojenských hodností sa v ozbrojených silách
realizuje takto:

- a) na základe výsledkov konkurenčného výberu,
- b) po splnení doby výsluhy v hodnosti (príloha
č. 1 zákona), ak profesionálny vojak je alebo bude
ustanovený do funkcie s vyššou plánovanou hodnos-
ťou a spĺňa vzdelanie a odborné predpoklady na hod-
nosť, do ktorej má byť povýšený resp. vymenovaný (tzv.
„výnimkové odbornosti“ uvedené v § 38 zákona),
- c) u profesionálnych vojakov v hodnostiach vojak
2. stupňa a slobodník po dosiahnutí jedného roka vo
vojenskej hodnosti, ak spĺňajú vzdelanie a odborné
predpoklady na hodnosť, do ktorej majú byť povýšení.
Hodnostný zbor mužstva a poddôstojníkov tvoria
profesionálni vojaci v hodnostiach vojak 1. stupňa až
štábný nadrotmajster. Hodnostná štruktúra v jednotli-
vých zboroch je stanovená tak, že spravidla čím je vyš-
šia hodnosť, tým je nižší počet plánovaných funkcií.

Takáto štruktúra je plánovaná pre každý hodnostný
zbor zvlášť. Z toho vyplýva, že nie každý slobodník
bude desiatnikom, prípadne rotný rotmajstrom. Úče-
lom konkurenčného výberu je vybrať tých skutočne
najlepších profesionálnych vojakov v jednotlivých hod-
nostiach. Limitujúcim faktorom pri určovaní počtov na
povýšenie nie je len počet profesionálnych vojakov
zaradených do konkurenčného výberu, ale aj vojenská
odbornosť, ktorú profesionálny vojak má a obsadenosť
funkcií profesionálnymi vojakmi. Z uvedeného vyplýva,
že

- a) ak je profesionálny vojak zaradený napr. na
funkciu s vojenskou odbornosťou mechanizovaného

vojaka nemôže byť v konkurenčnom výbere určený na
povýšenie pre odbornosť protivzdušnej obrany,

b) ak sú obsadené všetky funkcie v odbornosti
mechanizovaného vojaka a nie je predpoklad, že neja-
ká funkcia sa uvoľní (určením na povýšenie prípadne
vymenovaním v konkurenčnom výbere, prepustením
alebo inými zákonnými dôvodmi), nebude určený po-
čet (smerné číslo) na povýšenie. Preto sa konkurenčné
výbery vykonávajú od vyšších hodností po nižšie hod-
nosti, aby bolo možné čo najpresnejšie určiť smerné
číslo na povýšenie.

Profesionálni vojaci v hodnostiach čatár a rotný po
splnení zákonných podmienok môžu byť zaradení do
konkurenčného výberu pre hodnostný zbor práporčí-
kov a v prípade, že v konkurenčnom výbere uspejú (bu-
dú určení na vymenovanie do hodnosti podpráporčí-
ka), budú pokračovať vo vojenskej kariére v hodnost-
nom zbore práporčíkov, aj tu však platí podmienka od-
bornosti. U vojakov v hodnostiach vojak 2. stupňa a
slobodník je proces povyšovania zhodný s ostatnými
hodnosťami s výnimkou podmienky zaradenia do kon-
kurenčného výberu. Profesionálni vojaci by si však mali
uviesť, že povýšenie do vyššej vojenskej hodnosti je
často spojené aj so zmenou miesta výkonu štátnej služ-
by, lebo nie vždy sa nájde voľná funkcia, do ktorej by
mohol byť profesionálny vojak súčasne s povýšením
ustanovený na útvare, v ktorom je zaradený.

• Neplánuje sa zmena predĺžením doby výsluhy v hodnosti pre hodnostnú kategóriu mužstva, keďže veľa príslušníkov napr. 11. mechanizovaného práporu Martin je v programe udržiavania?

V súčasnosti je v legislatívnom procese návrh nove-
ly zákona a v hodnostnom zbore mužstva sa neuvažuje
s úpravou doby výsluhy v hodnosti. Program udrži-
avania som v skratke vysvetlil v prvej otázke, k tomu len
dodávam, že program udržiavania nie je pre profesio-
nálnych vojakov, ktorí si zodpovedne plnia svoje povin-
nosti a ktorým sa končí obdobie výsluhy v hodnosti,
prípadne už sú v ňom zaradení, žiadnym „strašákom“. Ako
som uviedol v predchádzajúcej odpovedi, nie každý
profesionálny vojak bude, resp. musí byť povýše-
ný. Profesionálni vojaci zaradení do programu udrži-
avania by mali neustále dokazovať, že sú skutočne pri-
nosom pre ozbrojenú silu a že majú záujem vykonávať

štátnu službu v ozbrojených silách, pretože v prípade,
že s ich prístupom k plneniu služobných povinností
nadriadení velitelia nebudú spokojní, nemusia vedúce-
mu služobného úradu odporučiť predloženie zaradenia
v programe udržiavania.

• Ako sa rieši problematika práceneschopnosti v ozbrojených silách?

Problematika chorobnosti profesionálnych vojakov
rezonovala medzi vojakmi najmä v poslednom období.
Je to zrejme v súvislosti s informáciami o pripravovanej
novele zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpe-
čení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niekto-
rých zákonov v znení neskorších predpisov, kde sa mala
riešiť najmä problematika dávok nemocenského zabez-
pečenia. Uvedená novela bola predložená do legislatív-
neho procesu, minister obrany ju však po rokovaníach
s ministrom vnútra stiahol z tohto procesu a dohodli
sa, že pri riešení zásadných otázok v sociálnom zabez-
pečení budú postupovať spoločne. Dôležité však je,
prečo sa problematika chorobnosti vôbec otvorila.
Spúšťacím mechanizmom celého procesu bolo pomer-
ne vysoké percento práceneschopnosti profesionál-
nych vojakov, pričom táto práceneschopnosť bola v
niektorých prípadoch účelová.

Niektorí velitelia si jednak neskoro uvedomili potre-
bu viac kontrolovať mužstvo a poddôstojníkov (preto-
že v tejto kategórii je práceneschopnosť najvyššia) v
oblasti dodržiavania liečebného režimu, pretože sa
spoliehali na ich zodpovednosť a svedomitosť, na dru-
hej strane však neboli jednoznačne stanovené pod-
mienky na vykonávanie kontrolnej činnosti. V sú-

časnosti sa však uplatňujú niektoré zásadné opatrenia,
ktoré zabráňujú zneužívaniu tohto systému. Skúmajú
sa tiež príčiny chorobnosti, či chorobnosť súvisí s tým,
že profesionálny vojak sa nestará o svoj zdravotný stav,
či dodržiava životosprávu, alebo či jeho práceneschop-
nosť súvisí s podmienkami, v ktorých vykonáva profe-
sionálnu službu. Okrem kontrolného systému veliteľa
začali viac uplatňovať právomoc určovať profesionálne-
mu vojakovi služobného lekára, čo tiež prispelo k zní-
ženiu „účelových“ dočasných práceneschopností.
Verím, že tento nepriaznivý jav sa uplatňovaním zave-
dených opatrení postupne odstráni.

• V súčasnosti som vyslaný na plnenie úloh mimo územia Slovenskej republiky do vojenskej operácie, budem ustanovený do svojej pôvodnej funkcie?

Pri vysielaní profesionálnych vojakov na plnenie
úloh do vojenských operácií mimo územia Slovenskej
republiky sa postupuje tak, že funkciu, z ktorej profe-
sionálny vojak odchádza do vojenskej operácie, na
Personálnom úrade neobsadzujú a vedú ju ako bloko-
vanú pre profesionálneho vojaka, ktorý z nej odišiel.
Problém nastáva v prípade, že profesionálny vojak bol
ustanovený do funkcie s vyššou plánovanou hodnos-
ťou ešte za účinnosti predchádzajúceho zákona
(č. 370/1997 Z. z.), v takom prípade ho podľa súčasne
platnej legislatívy nie je možné ustanoviť do pôvodnej
funkcie s vyššou hodnosťou (ak nie je v tzv. „výnimko-
vej odbornosti“), ale hľadá sa mu funkcia zodpoveda-
júca hodnosti, ktorú dosiahol. Spravidla sa ustanoví do
funkcie na útvare, z ktorého bol vyslaný do vojenskej
operácie; ak tam nie sú voľné funkcie, je umiestnený v

rámcí ozbrojených síl. Rovnako sa postupuje v prípade,
že v rámci organizačných zmien sa jeho funkcia na
útvare, z ktorého bol vyslaný do vojenskej operácie,
zrušila.

• Bude sa robiť rotácia profesionálnych vojakov v kategórii mužstva (najmä v mechanizovaných prápo- rach) v rámci ozbrojených síl?

Profesionálny vojak musí počítať s tým, že v rámci
prebiehajúcich organizačných zmien môže dôjsť k zru-
šeniu jeho funkcie, premiestneniu jeho jednotky, prí-
padne k inej zmene a v takom prípade je možné, že
bude premiestnený podľa potrieb ozbrojených síl. Oba-
vy, že by dochádzalo k masívnej rotácii profesionálnych
vojakov v kategórii mužstva, podľa môjho názoru nie
sú namieste. Aj napriek prebiehajúcim organizačným
zmenám je záujem stabilizovať personál. U profesionál-
nych vojakov, ktorí boli prijatí podľa v súčasnosti plat-
ného zákona, bol však jednou z podmienok prijatia do
štátnej služby súhlas s výkonom štátnej služby podľa
potrieb služobného úradu. Ak profesionálny vojak,
ktorý požiadal o prijatie do dočasnej štátnej služby v
ozbrojených silách, má záujem a predpoklady na dlho-
dobejšie zotrvanie v dočasnej štátnej službe profesio-
nálneho vojaka, musí počítať s tým, že vzhľadom na
charakter funkcie profesionálneho vojaka nebude v
rámcí svojho kariérneho rastu vykonávať štátnu službu
len v jednom útvare, v jednej posádke, ale bude roto-
vať v rámci ozbrojených síl podľa toho, kde jeho schop-
nosti, odbornosti a zručnosti budú potrebovať ozbroje-
né sily využiť.

Ilustračné foto Peter DOVINA

Výstavu fotografií slovenských a holandských vojen-
ských novinárov, ktorá dokumentuje činnosť vojenskej
operácie ISAF, spoluprácu holandských a slovenských
vojakov, ako aj život v Afganistane, otvorili 21. mája
2009 vo foyer budovy trenčianskeho samosprávneho
kraja. Na slávnostnej vernisáži sa zúčastnili veľvyslanec
Holandského kráľovstva v SR Rob Swartbol, generálny
riaditeľ sekcie obrannej politiky, medzinárodných vzta-
hov a legislatívy MO SR Július Demetrian, generalita,
predstavitelia vojenského diplomatického zboru a zá-
stupcovia samosprávneho kraja i mesta Trenčín.

„Pomoc medzinárodného spoločenstva Afga-
nistanu je zameraná na boj proti terorizmu, na zvýšenie
bezpečnosti, na vytváranie nových vzťahov, ako aj na
pomoc pri obnove a rekonštrukcii tejto ťažko vojnou
postihnutej krajiny,“ uviedol J. Demetrian. Dodal: „Už z
názvu výstavu 3D Afganistan vyplýva, že ide o Defence
– obranu, Diplomacy – diplomáciu a Development, čiže
rozvoj. Výstava, ktorú dnes otvárame, je pripomienkou
ťažkej práce slovenských a holandských vojakov v ISAF,
ako aj ťažkých životných podmienok a okolností, s kto-
rými sa stretáva afganský ľud, pričom dnes nás spája s
holandskými priateľmi nielen spoločná služba v ISAF,
ale aj umenie našich fotografov.“ Holandský pridelenec
obransy pplk. Jan Korteweg pripomenul, že slovensko-holandské vojenské vzťahy už majú pevné väzby, pričom ako príklad spomenul našu viacročnú spoluprácu pri zriaďovaní a vedení medzinárodných vojenských kurzov v Akadémii ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši. Osobitne poďakoval slovenským autorom fotografií Pavlovi Vitkovi, Petrovi Dovinovi a Bernardovi Rošteckému. „Výstavu, ktorá je pod záštitou ministra obrany SR Jaroslava Bašku, tvorí 40 fotografií, pričom 20 poskytla slovenská a 20 holandská strana,“ sumarizoval riaditeľ komunikačného odboru MO SR Tibor Demmer, ktorý výstavu spoluorganizoval. Nezabudol konštatovať, že samotná iniciatíva a veľká pomoc prišla z holandskej strany. Tiež sa poďakoval Strednej umeleckej škole v Trenčíne, ktorej študenti pomáhali pri príprave a inštalácii výstavy.

(red)

Foto Peter DOVINA

V bojových skupinách EÚ

OS SR získali počas svojho viac ako pätnásťročného pôsobenia v operáciách medzinárodného krízového manažmentu množstvo skúseností, ktoré využili nielen pri plánovaní vyslania jednotiek alebo jednotlivcov do operácií, ale aj pri ich výbere, príprave a výcviku. Takto získané, a najmä aplikované skúsenosti majú pozitívny vplyv na minimalizáciu strát na ľudských životoch, vyššiu kvalitu plnenia úloh a s tým spojené dobré meno a kredibilitu OS SR.

V konečnom dôsledku však môžu viesť aj k výraznej redukcii výdavkov spojených predovšetkým s prepravou techniky, materiálu a personálu do priestoru ich budúceho pôsobenia, resp. pri ich návrate späť do materských posádok.

Skúsenosti OS SR získané pri nasadzovaní aj návrate kontingentov z pôsobenia na africkom kontinente, Blízkom východe, v Iraku alebo Afganistane sú určite neoceniteľné, no majú svoje limity. Ich nasadenie bolo totiž vždy vykonané štandardným spôsobom, keď reálny čas na prepravu personálu, techniky a materiálu do miesta budúceho pôsobenia nebol významným spôsobom ovplyvňovaný časom a počítal sa spravidla rádo vo týždňoch. Pri plnení záväzkov SR v rámci bojových skupín EÚ a NATO Response Force (NRF) však tento faktor zohráva zásadnú úlohu. Počíta sa totiž často doslova v dňoch a hodinách. A práve táto skutočnosť je v podmienkach nielen OS SR, ale aj ozbrojených síl mnohých iných členských krajín EÚ a NATO, takpovediac „pole neorané“.

VÝMENA SKÚSENOSTÍ

Preto sa usilujú využívať rôzne fóra na výmenu skúseností a využiť ich pri reálne očakávanom premiérovom nasadení síl vysokej reakcie EÚ alebo NATO v blízkej budúcnosti. Keďže OS SR čakajú polročné obdobia pohotovosti v bojových skupinách EÚ vedených Českou republikou už od júla tohto roka a Poľskom v prvom polroku 2010, ale aj záväzky v NRF, myslím, že táto téma bude vysoko aktuálna aj pre mnohých mojich kolegov. Jedným z takých podujatí bola aj Konferencia EÚ k otázkam nasaditeľnosti organizovaná Vojským štábom EÚ (EUMS) za výraznej pomoci českého predsedníctva v Rade EÚ, ktorá sa uskutočnila 4. – 5. marca

v priemere 5 – 7 dní. Potom už preprava pokračovala len po afrických „cestách“. Podobne bola prevezená aj zostávajúca časť nákladu z Doualy až do finálnych destinácií, pričom jednotlivé presuny trvali od 15 dní v období sucha až po minimálne 21 dní počas obdobia dažďov. A to všetko takmer bez strázenia materiálu vlastnými prostriedkami, predovšetkým pre nesúhlas Kamerunu s touto požiadavkou. V tejto fáze treba tiež pripomenúť, že lukratívnu prepravu materiálu a techniky EUFOR vykonávali lokálni prepravcovia, čomu zodpovedala aj kvalita používaných prepravných prostriedkov, dostupnosť mechanizačných prostriedkov pre manipuláciu ložných prác, nákladov, prekládok a vykládok materiálu a techniky, kvalita vodičov a určite aj

všade prítomná „africká byrokracia“ vyžadujúca na každom kroku a pri každej príležitosti „finančný stimul“ tak veľmi potrebný na vyriešenie problému v požadovanom čase. O kvalite vykonaných služieb africkými prepravcami sa až tak veľmi nerozprávalo. Preto bolo veľmi dôležité venovať už pri príprave a nakladaní materiálu do kontajnerov osobitnú pozornosť viacerým skutočnostiam. Napríklad francúzsky predstaviteľ uviedol, že postupovali podľa osvedčenej, praxe overenej schémy, pri ktorej predovšetkým zhromaždili a pripravili požadovanú techniku a materiál, ktorý prešiel kontrolou pripravenosti podľa špecifických štandardov. Potom nasledovalo dôsledné balenie s cieľom minimalizovať potenciálne poškodenie, resp. zničenie a tiež presná identifikácia uloženia všetkých položiek v jednotlivých obaloch a kontajneroch. Po zhromaždení takto pripraveného nákladu nasledovala jeho preprava na letiská alebo do prístavov, z ktorých už boli prevezené na africký kontinent. Tam boli technika a materiál podľa potreby uložené do kontajnerov a naložené do dopravných prostriedkov. Potom nasledovala fáza vzdušnej alebo námornej prepravy buď na letiská v Čade, alebo do už spomenutého prístavu Douala. Organizácia vykládok techniky a materiálu, ich prekládok na železničné vozne, prepravníci alebo nákladné vozidlá, by bola často takmer nemožné bez „ocenenia“ viac či menej kompetentného miestneho úradníka. Poľský kontingent sa tiež spoliehal na patrične finančne zabezpečené a skúsené tímy vojenských prepravcov, nasadené v každom bode, kde sa s prepravovanou technikou a materiálom manipulovalo. Kvalifikovaný personál a prepracovaný systém identifikácie významným spôsobom ovplyvnili doručenie zásielok na určené miesto v požadovanom čase. V tomto kontexte ešte považujem za dôležité upozorniť na skutočnosť, s ktorou pri plánovaní prepravy neuvážoval nikto. Na zabezpečenie lukratívnej zákazky EUFOR nasadili miestni prepravcovia skutočne všetky prostriedky, ktoré mali k dispozícii. Je to logické. Veď zisk z jednej takejto prepravy určite prevyší potenciálne zisky, ktoré mohli získať prepravou v prospech miestneho obyvateľstva. A práve táto skutočnosť sa nakoniec ukázala ako veľmi dôležitá. Zásobovanie miestnych predajcov a výrobcov bolo takmer úplne paralyzované, čo malo za následok početné demonštrácie. Kredibilita budúcej operácie mohla byť ohrozená ešte pred jej začatím.

Pri sumarizovaní skúseností prezentovaných počas pražskej konferencie, ktoré by mali byť aplikovateľné aj pri nasadení síl rýchlej reakcie EÚ a NATO, som ich rozdelil do dvoch základných oblastí, a to na fázu plánovania a na fázu realizácie plánov. Zoznam určite nie je úplný. To ani nie je cieľom tohto článku. Reagujem skutočne len na výstupy počas konferencie a diskusiu k nim, doplním o vlastné skúsenosti.

PLÁNOVANIE

Počas plánovania vojenskej operácie, najmä mimo územia vlastnej krajiny a na veľké vzdialenosti, zohrávajú významnú úlohu rôzne typy konferencií, vrátane logistických a konferencií zameraných na plánovanie presunov. Z poznatkov zahraničných kolegov jednoznačne vyplýva, že všetci ich účastníci musia mať ujasnené, čo od konferencie očakávajú, aké sú potrebné vstupy od jednotlivých organizácií a krajín a aké sú požadované výstupy. Už pred odchodom na konferenciu musia byť pripravení poskytnúť partnerom všetky potrebné fakty a údaje o prepravovanej technike, materiáli a počtoch osôb, o vlastných prepravných kapacitách, požiadavkách resp. potrebách. Po konferencii zasa musí byť každému jasné, čím a ako jednotlivé subjekty k zabezpečeniu prepravy prispievajú. Aby bolo možné prepravu reálne naplánovať a skutočne ušetriť nemalé finančné prostriedky, je potrebné zachovať postupnosť plánovacieho procesu. Z toho vyplýva, že aj krajina, ktorá poskytuje svoje jednotky do operácie, aj nariadené veliteľstvo, v ktorom bude jednotka pôsobiť, musia dodržať dohodnuté termíny na odoslanie požadovaných údajov, aby mohli včas objednať prepravu a minimalizovať prípadné zmeny, ktoré by ceny prepravy určite zvýšili. Konceptia delegovania právomocí na vedúcu krajinu v oblasti logistiky má určite množstvo výhod. Pri reálnom nasadení sa však ukázalo, že na úspešné zabezpečenie všetkých úloh musí byť už vopred zodpovedaných niekoľko základných otázok vo vzťahu vedúcej krajiny pre oblasť logistiky voči prispievajúcej krajine. Konkrétne musí byť dohodnuté koho štandardy, podmienky a postupy sa budú používať (vedúcej krajiny, alebo národnej?), povinnosť (právo) krajín využívať len služby vedúcej, subkontraktov alebo organizácií zabezpečených vedúcou krajinou pre oblasť logistiky. V prípade, že uvedené služby je krajina povinná použiť, musí byť vopred dohodnutá ich cena. Pevne dohodnuté musí byť aj časové ohraničenie na zaslanie stanoviska prispievajúcej krajiny k podmienkam definovaným vedúcou krajinou pre oblasť logistiky.

Pri posudzovaní využitia množnosti pozemnej prepravy na africkom kontinente sa negatívne hodnotilo využitie jedinej komunikačnej línie cez Kamerun do Čadu. Jej využitie, aj keď bola historicky opakovane používaná OS Francúzska, je ovplyvňované obrovským množstvom faktorov. Vlastná skúsenosť z pôsobenia v Afrike ma núti uviesť aspoň jeden z nich. Cesta, hoci vyznačená na mape, často reálne nespĺňa kritériá pre tento honosný názov a jej stav, osobitne v období dažďov, je vždy otázný. Okrem toho využívanie jedinej cesty na prepravu obrovského množstva ťažkej techniky a materiálu zákonite viedlo k jej enormne rýchlemu poškodeniu; tak isto bývala často preplnená, čo viedlo k veľkému spomaľovaniu presunu. Aj na základe týchto negatívnych skúseností sa plánuje využitie druhej komunikačnej línie už pri odsune síl EUFOR z Čadu. Spolahlivý kontraktor môže do veľkej miery znížiť reálne náklady. Ďalšou dôležitou oblasťou ovplyvňujúcou plánovanie bolo, podľa výstupu príslušníka Vojského štábu EÚ, očakávané logistické usmernenie z úrovne operačného veliteľstva. Nešlo však len o schválený a prepracovaný operačný plán. Na vykonávanie každodennej činnosti, kde logistika zohráva svoju vitálnu úlohu, bolo potrebné aj usmernenie, či a ak áno, akým spôsobom reagovať na situáciu, ak niekto tento plán nerespektuje. EÚ má svoj finančný mechanizmus ATHENA, ktorého využívanie je

v súčasnosti, najmä na základe skúseností z vojenských operácií a civilných misií EÚ, prehodnocované. A tu vidím priestor na zlepšenie aj v OS SR. Výskolenie personálu na využívanie uvedeného finančného mechanizmu na všetkých stupňoch velenia a riadenia určite bude viesť k nemalej úspore finančných prostriedkov v rozpočte rezortu ministerstva obrany. Pritom je možné využiť prostriedky z ATHENA aj v iných oblastiach, nielen na redukcii nákladov na zabezpečenie strategickú prepravu. Ďalšou dôležitou skúsenosťou prezentovanou na konferencii bola takmer úplná závislosť nasadzovaných síl EUFOR od vybudovania, prípadne zlepšenia infraštruktúry, aby bolo možné sily vôbec nasadiť. Často sa tábory budovali v priestoroch, kde nebola žiadna infraštruktúra. A podcenenie faktu, že v Afrike je problém s vodou len v dvoch prípadoch, sa nasadzovaným silám ukázal v plnej nahote. V prvom prípade je to nedostatok vody, a preto je potrebné vyčleniť pomerne veľké množstvo techniky na jej zabezpečenie. Druhým extrémom je prebytok vody. Možno sa to niekomu môže zdať v africkom kontexte absurdné, ale obdobie dažďov je skutočne charakteristické tým, že v krátkom čase padne na zem obrovské množstvo zrážok. A ak nemajú kam odtiecť, spôsobia nemalé problémy všetkým. A to už nehovorím o sekundárnom efekte, ktorý veľké množstvo vody so sebou môže priniesť. Bahno a premnoženie hmyzu, najmä komárov, určite spôsobí vrásky na čele všetkých, nielen veliteľov a lekárov. Tak sa dostávame k ďalšiemu problému, ktorý zrejme treba riešiť už pri plánovaní. Je to vnútorný rozpor medzi dostupnou infraštruktúrou a reálnymi potrebami logistiky vrátane zabezpečenia zdravotnej starostlivosti. Skúsenosti EÚ v tejto oblasti už sú aplikované do jej vnútorných dokumentov vo forme určenia štandardu pre vybudovanie tábora EÚ. Na jeho vybudovanie s rozlohou 250 x 275 metrov je potrebné navyše drvený kameň do výšky 65 – 70 centimetrov. Ide teda približne o 45 500 metrov kubických drveného kameňa, na ktorého prepravu sa počíta s využitím až 6 650 nákladných vozidiel.

REALIZÁCIA

Pri realizácii prepravy svojich prostriedkov a personálu do Čadu využili všetky krajiny služby Centra riadenia presunov EÚ (EUMCC). Využívanie osvedčenej softvérovej podpory ADAMS a EVE podstatne uľahčilo plánovanie aj realizáciu preprav a umožnilo prehľad o mieste a stave prepravovaného materiálu a techniky. Zároveň sa však zdôraznilo, že to je reálne možné len vtedy, ak každý článok reťazca dodržiava stanovené postupy. Kombinácia výcviku a jeho následné vyžívanie v praxi je základom na získanie potrebných skúseností. Predpokladom úspešnej realizácie plánov je aj prieskum. Už dávno pred cestou by mali mať osoby vykonávajúce prieskum ujasnené, aké prostriedky budú musieť so sebou prepraviť vrátane dopravných. Ďalej je nevyhnutné zvážiť a, ak je to možné, aj koordinovať s budúciimi partnermi poradie a úroveň, na akej sa prieskum vykonáva. Túto situáciu treba posúdiť najmä z pohľadu „druhej strany“. Nemali by sme však zabudnúť ani na fakt, že aj výsledky prieskumu sa môžu prezentovať rozdielnym spôsobom. Plánovači musia citlivo zvážiť, koľko informácií veriť a koho východiskové podklady pri plánovaní aj využiť. Azda ešte jeden detail na záver. Nikdy sa nepokúšajte s chápaním Európana uvažovať o tom, čo je v Afrike správne. Neviedlo by to k reálnemu výsledku a spôsobilo by to množstvo problémov tým, pre koho nasadenie plánujete. Jazyková rôznorodosť je jedným zo základných znakov Európskej únie a jej hlavnou kultúrnou hodnotou. Žiadna iná organizácia ani inštitúcia na svete nepoužíva pri práci toľko jazykov. Táto skutočnosť sa však logicky nemôže využívať pri vedení vojenskej operácie. Už používanie dvoch, konkrétne anglického a francúzskeho jazyka je podrobované kritike a pomerne často sa stretávam s názorom, že by mal byť oficiálne

používaný ako pracovný len jediný jazyk. Riešenie tohto stavu však nie je predmetom môjho článku. Musíme to jednoducho rešpektovať ako fakt. Čo však môžu vojaci ovplyvniť, je geografické oddelenie veliteľstva síl a operačného veliteľstva. Skúsenosti jednoznačne nahrávajú odporcom tejto separácie v plánovacej fáze operácie, lebo táto prax neprišla veľa pozitívnych skúseností. Skôr naopak.

ĎALŠIE DÔLEŽITÉ SKÚSENOSTI

Už pri plánovaní zloženia jednotlivých preprav mať na pamäti, že v prvom rade musia dosiahnuť cieľovú destináciu náležite chránené zariadenia a mechanizmy na vrtanie vody, ihneď nasledované zemnými strojmi na vybudovanie táborov, rýpadlami a tiež drvičmi kameňa. Potom by mala nasledovať poľná nemocnica, resp. obväzisko, v závislosti od počtu osôb a dohod s ostatnými aktérmi, spoločne s prostriedkami na prepravu a zásobovanie PHM. Až potom by mali byť do priestoru prepravené manévrové jednotky.

Iniciatívu SALIS, ktorej členom je aj SR, hodnotili veľmi pozitívne všetky krajiny, ktoré využili jej služby. Umožnila im získať lietadlá na strategickú leteckú prepravu vo veľmi krátkom čase. Tak isto sa zhodli v názore, že cestná preprava techniky a materiálu v priestore operácie by mala byť organizovaná krajinami, a založená na kontraktach s civilnými prepravnými spoločnosťami. Podobné, veľmi pozitívne skúsenosti pri zabezpečovaní námornej prepravy mali krajiny aj so službami Aténskeho medzinárodného koordinačného centra pre námornú prepravu (AMSCC), ktoré nielenže zabezpečilo námornú prepravu v krátkom čase, ale profesionálnymi radami pomohlo krajinám podpísať kontrakty. Skúsenosti s vyslaním národných orgánov riadenia presunov, ktoré nielen organizovali vykládku v priestore operácie, ale pomocou svojich tímov sa podieľali aj na monitorovaní pohybu vlastných prostriedkov až do cieľa presunu, sa ukázali ako neoceniteľné. Pre obrovské vzdialenosti, nevybudovanú podpornú infraštruktúru a tiež pre obmedzený počet dostupných prepravných prostriedkov sa ukazuje ako výhodné použitie viac ako jednej komunikačnej línie. Týmto spôsobom je tiež možné ľahšie predísť spomaleniu celej prepravy rádo aj v dňoch. Samozrejme, že pri prepravách na takéto obrovské vzdialenosti treba vždy počítať aj so stratami alebo poškodeniami. Podcenenie tejto časti prípravy na nasadenie, najmä keď v prípade Čadu už obdobie dažďov takmer klopolo na dvere, by sa určite kruto vypomstilo. Ďalšou veľmi neprijemnou skúsenosťou z tejto operácie je zistenie, že Štatút ozbrojených síl EUFOR (SOFA) vo všeobecnosti nerespektovali ani kamerunské, ani čadské úrady.

NA ZÁVER

Proces hodnotenia skúseností z operácie EUFOR v Čade bude na úrovni Európskej únie uzatvorený až po jej ukončení, t. j. po odovzdaní operačných úloh EUFOR nástupníckej misii MINURCAT vedenej OSN. Formálne k tomuto aktu došlo 15. marca 2009. Ďalšie približne dva mesiace bude ešte trvať samotný návrat tých síl, ktoré neprešli pod velenie misie MINURCAT, do svojich krajín. Samozrejme, že aj proces hodnotenia skúseností bude potrebovať svoj čas. No aj uvedené skúsenosti majú jeden spoločný menovateľ. Logistika a infraštruktúra určite spotrebujú oveľa viac času, personálu, finančných aj ostatných zdrojov, ako sa pôvodne očakávalo. Z toho by preto mala byť odvodená aj veľkosť národného logistického príspevku. Tá by však mohla byť témou pre samostatnú úvahu.

pplk. Tibor KRALIK, M.Sc.
vojenský poradca

Úrad vojenského predstaviteľa SR pri Vojskovej výbere NATO a EÚ
oddelenie pre spoluprácu s EÚ

Desatoro otca

V priebehu roka zažívame obdobia, stavy, v ktorých máme pocit, že si potrebujeme dať predsavzatie na celý rok, keď s blízciami sa koncom školského roka potrebujeme pridať v učení, keď potrebujeme schudnúť a nábrať „kondičku“ pred preskúšaním z telocviku, keď potrebujeme pridať v pracovných výkonoch atď.

Jednou potrebou – pocitom z tejto kategórie je aj snaha – túžba, dobre si oddýchnuť. Teraz o to viac, keď stojíme na prahu letnej sezóny, pred koncom školského roka, a tak chceme celkom prirodzene stráviť čo najviac času so svojimi blízkymi. Možno vycestujeme niekde do zahraničia alebo zostaneme len tak doma, no s úžasným pocitom, nemusieť sledovať 21 dní kalendár, telefón, či Outlook. Obdobie prázdnin, dovoleníek je časom, keď sa viac venujeme sebe, ako práci, manželke – manželovi, deťom, ako šéfovi v zamestnaní, príbuzným a priateľom, ako kolegom. Tak to má byť. Všetko má svoj čas... čítame vo Sv. Písme. Našou úlohou a poslaním je dať nášmu času, najmä počas letných dní zmysel.

Voľný čas je ako vákuum. Má tendenciu sa niečím naplniť. Starým ľuďom vo voľnom čase stačí hlasná televízia. Sem tam sa niečo mihne, niečo zazrú a necítia sa osamotení. Mladí potrebujú „Niečo“, a najmä „Rýchlo.“ Niektorí potrebujú pracovať aj 20 hodín denne a iný nevie, do čoho „pichnúť.“ Ako sa vyjadril Max Kašpar, v Čechách existuje funkcia „Pedagóg voľného času“, no aj napriek tejto ponuke často nie je dostatočný dopyt. A pokračoval ďalej, až jedna tretina trestných činov vychádza z nudy vo voľnom čase. Rodičia očakávajú od školy „výučbu“ a škola od rodiny výchovu... Ako keby sa to dalo oddeliť.

O čo by sa mal otec, a to nielen počas letných prázdnin voči deťom snažiť? Tu je „Desatoro otca“ na zamyslenie: 1. Povinnosť otca voči deťom je milovať ich matku. 2. Otec musí byť prítomný predovšetkým doma, ukázať, že mu ide o rodinu. 3. Otec je vzorom. Či chce, alebo nechce. Kladným, či záporným. 4. Otec je ten, ktorý má dávať pocit istoty, vie povedať aj NIE, no často dáva najavo, že mu na rodine záleží. 5. Otec povzbudzuje a vlieva silu. Som tu pre vás, vtedy sa vytvára v rodine sebadôvera. 6. Otec spomína a rozpráva. Vie z úseku dňa vyčleniť priestor na debatu. Bolo by zarážajúce, ak vie, čo sa deje niekde v Austrálii, ale nevie, čo sa deje v srdci dieťaťa, či manželky v susednej izbe. 7. Otec učí deti riešiť problémy, oboznamuje ich z realitou života. 8. Otec odpúšťa. 9. Otec je otcom, aj keď žije ďaleko. Do rodiny je dôležité investovať nie iba peniaze, ale aj čas, lásku, záujem, osobný kontakt. 10. Otec je obrazom Boha. Má mať prirodzenú autoritu, a nie založenú na tvrdých slovách, či ruke.

Želajme si navzájom, aby sme počas letných mesiacov, v ktorých iste zažijeme náročné dni na pracoviskách pri vzájomnom zastupovaní, zažili aj okamihy v kruhu najbližších, kde nás nikto nemôže zastúpiť či nahradiť, a tak pocítili zmysel svojho otcovstva či synovstva. Aby sme našli opravdivý dôvod, prečo sa oplatí nájsť si čas na spoločné chvíle strávené v rodinnom kruhu.

PaedDr. ThLic. Stanislav LIPKA

dekan Veliteľstva Síľ výcviku a podpory Trenčín

Iracký križ na Slovensku

Pamätník štyrom padlým slovenským vojakom, príslušníkom ženijnej jednotky, ktorá v rokoch 2003-2007 pôsobila v Iraku v rámci medzinárodnej misie Iracká sloboda (Iraqi Freedom), 29. mája odhalili a posvätili v Kasárňach SNP v Martine.

Pamätník zhotovili vojaci Ozbrojených síľ (OS) SR v rámci štvrtej rotácie v máji 2005, na podnet a na návrh plukovníka Daniela Zemka, veliteľa kontingentu v meste Hilla, na pamiatku vojakov, ktorí sa nevrátili z plnenia úloh mimo územia Slovenskej republiky. Je zhotovený z nábojníka a projektilov delostreleckých granátov. Jeho súčasťou je text: Na večnú pamiatku vojakov tragicky padlých v Iraku 8. VI. 2004 a 11. XI. 2006. SLOVCON II. a VII. Pamätník potom presťahovali spolu s jednotkou aj do mesta Divánija, kde stál až do roku 2007, keď slovenskú jednotku z Iraku stiahli. Rok ležal v Multifunkčnom prápore v Hlohovci a vďaka úsiliu ženijnej rotácie dostal čestné miesto v posádke Martin v Kasárňach SNP na Podháji v Martine, kde pôsobí 11. mechanizovaný prapor a aj ženijná rota.

Tento pamätník bude v prvom rade symbolizovať a predstavovať pietne a spomienkové miesto venované vojakom, ktorí sa nevrátili z plnenia úloh v misii Iracká sloboda, ktorí padli pre pomoc pri nastolovaní mieru a demokracie v tejto krajine, konštatoval minister obrany SR Jaroslav Baška. Na slávnosti sa zúčastnil aj náčelník Generálneho štábu OS SR generál Lubomír Bulík, viceprimátor mesta Martin Milan Malik, ordinár OS a OZ SR Mons. František Rábek, gen. duchovný EPS plk. Jaroslav Balocký, veliteľ 1. mechanizovanej brigády brig. gen. Ivan Hirka, bývalí velitelia jednotlivých slovenských kontingentov v minulosti pôsobiach v Iraku a pozostalí a priatelia vojakov, ktorí položili životy na území Iraku.

Pamätník symbolizuje stratu života pri plnení úloh, v jeho okolí pribudnú tabule s menami vojakov, ktorí zahynuli počas vojenskej služby. Stane sa miestom, kde si ich pamiatku môže uctiť aj verejnosť. V Iraku zahynuli poručík in memoriam Peter Dinga, poručík in memoriam Vladimír Simonides, poručík in memoriam Miroslav Frkán a rotmajster in memoriam Rastislav Neplech.

por. Peter GAŽO

Foto npor. Mário PAŽICKÝ

STRIEBRO PRE NÁŠ ČASOPIS

V 6. ročníku celoslovenskej súťaže Podnikové médium roka v kategórii Printové médiá štátnych a neziskových organizácií sa časopis Ministerstva obrany SR OBRANA umiestnil na 2. mieste. Občianske združenie Klub podnikových médií, ktoré súťaž organizuje, vyhlásilo výsledky na záverečnom slávnostnom vyhodnotení 15. mája 2009 v kúpeľoch Brusno.

OBRANA od svojho vzniku v roku 1993 nadväzuje na tradíciu rovnímenného časopisu, ktorý v roku 1914 v americkom Clevelande založili americkí Slováci. Pôvodná „americká“ OBRANA o. i. mobilizovala Slovákov žijúcich v USA do čs. légii bojujúcich za samostatné Česko-Slovensko.

Časopis OBRANA vychádza mesačne na 44 stranách na formáte A4. Prináša publicistické rozhovory s významnými predstaviteľmi rezortu, reportáže z vojenských cvičení, ako aj z operácií medzinárodného krízového manažmentu. Súčasťou obsahu je prezentácia obrannej techniky, spolupráca so zahraničnými partnermi rezortu, bezpečnostné a právne analýzy, ako aj vojenská história, šport či kultúra. Mesačník je člen Európskej asociácie vojenskej tlače. Jeho šéfredaktormi od roku 1993 boli pplk. Vladimír Mečiar, plk. Jozef Žiak a od roku 2001 vedie redakciu Pavol Vitko.

(r)

5 x odpovedz

1. Prístav Pearl Harbor je :

- a) na Havaji
- b) na Taiwane
- c) na Cejlóne

2. Túžba za každú cenu sa stať slávnym je:

- a) lisistratizmus
- b) herostratizmus
- c) filoxizmus

3. Kedy má Európa svoj sviatok – Deň Európy?

- a) 28. septembra
- b) 1. januára
- c) 9. mája

4. Orientálnej vodnej fajke sa hovorí:

- a) nargilé
- b) narátor
- c) nasturán

5. Ako dlho trvala cesta J. A. Gagarina pri prvej ceste okolo Zeme?

- a) 2 hodiny 58 minút
- b) 108 minút
- c) 5 hodín 22 minút

Správne odpovede: 1a), 1b), 2b), 3c), 4a), 5b).

[FOTOZAJIMAVOSŤ]

Matka bômb?

GBU-43/B MOAB(Massive Ordnance Air Blast Bomb) alebo Mother Of All Bombs – aj túto bombu môžeme nájsť vystavenú v areáli Air Force Armament, múzea v blízkosti Eglin Air Force Base, približne 7 míľ na sever od Fort Walton Beach na Floride.

MOAB je zatiaľ najväčšia konvenčná bomba na svete, na ktorej zhodenie je určený C-130 Hercules. Ruská strana síce tvrdí že disponuje štyrikrát silnejšou konvenčnou bombou, ale jej existencia zatiaľ nebola potvrdená.

MOAB je 9,17 metra dlhá, priemer je 102,8 centimetrov, hmotnosť je 9,5 tony z čoho 8,4 tony tvorí náplň/výbušina H6. Ničivý účinok je zhruba v okolí 140 metrov, tlaková vlna

pôsobí v okruhu približne 1,4 kilometra. Zvrhnutie je za pomoci padáka z paluby C-130 Hercules a navádzanie na cieľ pomocou GPS systému a chvostových kormidiel.

Hlavným poslaním bomby je ničenie opevnených a podzemných cieľov, obývaných plôch, ako aj psychologický efekt. Pri testoch zaznamenaných na videozáznam len odborníci dokázali rozoznať, že nešlo o nukleárny výbuch.

Zatiaľ bolo skonštruovaných 17 kusov, z toho dva boli testované v marci a novembri 2003. Výskumné centrum U.S. Air Force tvrdí, že disponuje ešte väčšou verziou MOAB s hmotnosťou 13 ton.

Text a foto Richard HORČÍK

ZASMEJME SA ...

Moja žena mi naznačovala, čo chce na nadchádzajúce výročie.

Povedala: - Chcem niečo, čo prejde od 0 na 150 za 3 sekundy.

Tak som jej kúpil osobnú váhu.

...

Sedel som s manželkou pri stole na jej stredoškolskej stretávke. Neutále sledovala opilca, ktorý sedel sám pri vedľajšom stole a pohrával sa s pohárikom. Opýtal som sa jej: -Poznáš ho?

- Áno, - vzdychla si. - Je to moja stará láska. Pokiaľ viem, tak sa dal na pijatiku hneď po našom rozcho-de pred mnohými rokmi a počula som, že odvtedy nevytriezvel.

- Ó Bože! Kto by si pomyslel, že človek môže oslavovať takú dlhú dobu?

...

Opýtal som sa manželky: - Kde chceš ísť osláviť naše výročie? Potešilo ma, ako sa jej tvár od radosti rozžiarila.

- Niekde, kde som už nebola dlhú dobu..

Tak som jej navrhol: - Čo povieš na kuchyňu?

...

Manželka stála v spálni pred zrkadlom a prezerala sa. Nebola spokojná s tým, čo videla a tak povedala svojmu mužovi: - Cítim sa príserne. Vyzerám stará, tučná a škaredá. Naozaj potrebujem, aby si mi povedal nejaký kompliment, niečo pozitívne.

- Manžel odpovedal: - Na svoj vek máš zrak ako orol.

...

Keď som prišiel včera večer domov, manželka požadovala, aby som ju vzal niekam, kde je draho...

Vzal som ju na benzínovú pumpu.

...

Vý pějete do prvej línie strašiť nepriateľa!

Nové exponáty

Riaditeľ Vojenského historického ústavu MO SR podplukovník Miloslav Čaplovič v sobotu 30. mája v sprievode štátneho tajomníka MO SR Daniela Duchoňa, pridelenca obrany Českej republiky na Slovensku generálmajora Jiřího Jančíka, generálneho riaditeľa Leteckých opravovní Trenčín Jaroslava Muriňa a ďalších hostí, slávnostne otvoril vo Vojenskom historickom múzeu Piešťany novú múzejnú sezónu. Na podujatí sa zúčastnil aj podpredseda vlády SR Dušan Čaplovič. Zbierky múzea, ktoré zahŕňajú stálu expozíciu Výzbroj československej armády 1945 – 1992, obohatili v predposlednom májovom dni dva nové exponáty. Prvým je zrekonštruované lietadlo L-39 Albatros s výrobným číslom 004 (dnešnú podobu získalo vďaka šikovným rukám pracovníkov Leteckých opravovní v Trenčíne) a malé dopravné lietadlo L-200 Morava. Tento stroj získalo múzeum zámenou s brnianskou firmou Blue Sky Service.

Text a foto Jozef ŽIAK

Zbeh

Smutný telegram ma na útvare nezastihol. V tom čase som plnil bojovú úlohu za hranicami vlasti. V roku 1978 som vykonával ozbrojený sprievod vojenskej techniky, ktorú sme ako zbrojár-ska veľmoc dodávali do štátov Varšavskej zmluvy – slúžil som vtedy dušou aj telom pracujúcemu ľudu a komunistickej strane – a niekedy som bol na cestách aj niekoľko dní. Môj veliteľ na materskom útvare v Brale pri Příbrami sa okamžite spojil s vojenským pridelencom, ktorému sme podliehali počas výkonu ochrany vojenského transportu. Pridelenc bol vysoký dôstojník v zálohe. Tento muž zariadil, že telegram ma našiel až v poľskej dedinke Żebrydowice. Vojak, ktorý mi ho niesol, plakal. Keď som listok čítal, rozplakal som sa aj ja. Zomrel otec, príď na pohreb, čítal som cez slzy. Podpis chýbal, zato dátum pohrebu nie. Vojenský pridelenec mi zároveň odovzdal ústny súhlas na opustenie transportu, podľa ktorého som sa mal okamžite vydať domov. Odovzdal som služobnú zbraň a pobral sa na cestu.

Poľsko-slovenskú hranicu som prekročil na parnej lokomotive, časť cesty v pohraničí absolvoval na traktore a nákladnom vozidle a polnočnou lokálkou som konečne dorazil do Žiliny. Celou cestou som sa úspešne vyhýbal hliadkam VB, pretože som nemal doklady potrebné na cestu.

Prvý vlak zo Žiliny mi odchádzal nadránom. Uložil som sa v kúte na zemi, ignoroval bezpečnosť, ktorá vytrvalo legitimovala všetky podozrivé individua na stanici. Moju vojenskú maličkosť si dokonca nevšimla ani vojenská „lietačka“.

Skoro ráno som šťastne dorazil do Trnavy, prestúpil na prvý autobus do rodnej dedinky a s malou dušičkou vošiel do dvora nášho domu. Pri bráničke som zamrel. V ústrety mi kráčal otec. Živý a zdravý. Ten telegram bol od niekoho dosť prikyr žart, aj keď som sa na pár hodín dostal domov. Zvítali sme sa, ako sa patrí, niekoľko hodín som pobudol doma a oproti noci som sa vydal na cestu späť na útvár.

Ráno som už predpisovo hlásil svojmu veliteľovi roty, že „počas mojej mimoriadnej služobnej cesty sa nestalo nič mimoriadne, iba došlo k menšiemu omylu, pretože môj otec je živý a zdravý a súdruha veliteľa srdečne pozdravuje.“

Môj veliteľ, Čechoslovák ako remeň, ma otcovsky poklepal po ramene. „Viš, kluku zatracenej, nebýt toho, že si vlastne vojenský zbeh, mal bychom ti udeliť výjimečné uznánie. To, že jsi pro-jel skrz-naskrz republikou, bez spôsobení mimořádně události, je přece jen něco.“

O týždeň mi veliteľ udelil mimoriadne opustenie posádky. Tentoraz so všetkými náležitosťami...

Jožo T. SCHÖN

Vývoj M-346 Master napreduje

V polovici mája informovala talianska spoločnosť Alenia Aermacchi, že dva prototypy a jeden predseriový stroj novo vyvíjaného cvično-bojového lietadla M-346 Master (Jak-130) absolvovali spolu hodinový let v jednej formácii. Spoločnosť pokračuje vo vývoji lietadla a postupne zariaďuje automatickými montážnymi a výrobnými linkami novú halu, kde bude prebiehať sériová produkcia na úrovni 18 až 24 strojov ročne, pričom táto kapacita sa bude dať podľa záujmu potenciálnych zákazníkov výrazne zvýšiť. V súčasnosti spoločnosť eviduje záujem o výrobu 60 strojov, ktoré by mali slúžiť na pokročilý výcvik pilotov moderných bojových lietadiel štvrtej a piatej generácie.

Prvých dvanásť kusov by malo dostať talianske letectvo, o 48 lietadiel prejavili vážny záujem Spojené arabské emiráty. Dvojmiestne lietadlo poháňajú dva prúdové motory

Honeywell F-124GA-200 s maximálnym ťahom 2 x 28,5 kN. Master využíva systém riadenia fly-by-wire, má digitálnu avioniku, ktorá umožňuje napríklad simuláciu činnosti senzorov a útoku na lietadlo. Maximálna rýchlosť je 1 255 km/h, prázdna hmotnosť stroja predstavuje 4 610 kg a maximálna vzletová hmotnosť 9 500 kg. Celková dĺžka stroja je 11,49 m, šírka krídl 9,72 m a výška stroja 4,98 m. Operačná letová hladina predstavuje 13 715 m, dolet s prídavnými nádržami a 10-percentnou rezervou paliva 1 890 km. Minimálna dráha vzletu je 320 m a pristátia 470 m.

(rak)
Foto Alenia AERMACCHI

Tajníčku tvorí nemecké príslovie	planétka aj meno psa (suka)	1	značka iridia	vazal (hist.)	americký hudobný skladateľ	lapaj, huncút (expres.)	osviežovať, občerstvovať	značka svetidiel	epocha triasu (geol.)	Liliana (dom.)	druhá dvojhliaska	Pomôcky: pano, koir, stats, Asta, Ives, vanti	prehováral rečami (expr. hovor.)	2
prispôsobovali (z lat.)												rímske číslo 495		
pravidelné jedlo, výživa												autonómna oblasť vyhynutý vták		
tam			nenaplnajú								vypuklina na chrbte			
			čes. plošná miera								ťažné zvieratá			
dlhochvostý papagáj				štatistika po angl.						kokosové vlákno				
				výhra dvoch čísel						mriežka				
Pomôcky: amo, avo, hoko, ambo, anis	epocha, obdobie				preber sa k životu					rokliny				
	klobúk, (hovor.)				rímska dvojka					skr., skrze (zastar.)				
kultúrny dom (skr.)			Michal (dom.)					chlieb, po experantsky					koniec (hovorovo)	3
			koralový ostrov					naďsenie						
semiti						verzia po česky						ako hosť (skr.)		
Autor: Vojtech Kúkol						existoval						atď. po česky		
ročné obdobie					umelecký tanec						značka mydla			
					horská služba						ECV okr. Sobrance			
mena Macaa				nahá					špan. ženské meno (Ester)					
polovica, polovička				najväčšie suchozemské zviera					vlastní, svoji					

REGINA
Slovenský rozhlas 2

Plná poľná

Oblúbenú reláciu Plná poľná s počúvanosťou nad 100-tisíc poslucháčov v novom formáte, ale pod rovnakou značkou, si môžete už od nového roka vypočuť na rozhlasovej stanici Rádio Regina každú sobotu v čase od 17.10 hod. do 17.30 hod. Pribežne aj v reláciách Nočná pyramída, Pozvete nás ďalej? či Štúdio Kontakt. Tešia sa na Vás tvorcovia vojenského vysielania Miroslav Minár, Petra Repková a Bernard Roštecký.

(r)

PROFESIONÁL

Armádny magazín v Slovenskej televízii

PROFESIONÁL

uvidíte v premiére každý štvrtok na Dvojke po 16.00 h. a v dvoch reprízach - ich vysielač čas sledujte na internete

TEKOV 2009

Milovníci vojenskej histórie, ale aj tí, ktorí sa zaujímajú o súčasnú vojenskú techniku a výcvik ozbrojených síl sa koncom júla pravidelne stretávajú v Starom Tekove na čoraz viac obľúbenejšom podujatí s názvom:

Boje o Hron – Tekov 2009.

Rekonštrukcia historických bojov na autentických miestach, kde sa začala bratislavsko-brnianska operácia sa uskutoční 25. júla 2009. Organizátori podujatia chcú prekvapíť tisíce návštevníkov novým "bojovým poľom", obrovskými pyrotechnickými efektmi a samozrejme, desiatkami kusov pásovej a kolesovej techniky. Aj tento rok budú v Tekove napríklad legendárne tanky T-34 (3ks), prvýkrát replika Kaťuše a vo vzduchu sa dokonca objaví aj nemecký Messerschmid. Vyše hodinovú ukážku historických bojov bude sprevádzať mnoho sprievodných podujatí vrátane statických a dynamických ukážok Ozbrojených síl SR. Organizátori sprístupnia vyčlenený priestor už od 9.00 hod.

(r)